

Eurostudent VII – Opiskelijatutkimus 2019

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:25

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:25

Eurostudent VII – Opiskelijatutkimus 2019

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Helsinki 2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN PDF: 978-952-263-907-3

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2020

Kuvailulehti

Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		30.9.2020
Tekijät	Juhani Saari, Hanna Koskinen, Henna Attila, Niina Sarén		
Julkaisun nimi	Eurostudent VII – Opiskelijatutkimus 2019		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:25		
Diaarinumero	OKM/59/240/2018	Teema	Koulutus
ISBN PDF	978-952-263-907-3	ISSN PDF	1799-0351
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-907-3		
Sivumäärä	112	Kieli	suomi
Asiasanat	korkeakoulutus, korkeakouluopiskelu, korkeakoulututut, sosiaalinen asema, kansainvälisyys, toimeentulo, opiskelijat, ammattikorkeakoulut, yliopistot		
Tiivistelmä EUROSTUDENT VII -tutkimus toteutettiin Suomessa internetkyselynä otokseen valikoituneille 25 934 korkeakouluopiskelijalle keväällä 2019. Tutkimus on osa kansainvälistä EUROSTUDENT-hanketta, jota vetää DZHW – German Centre for Higher Education Research and Science Studies, ja jota rahoittaa Euroopan unioni Erasmus + -ohjelmasta. Tutkimushankkeesta vastasi Suomessa opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto, tiedonkeruusta ja aineistojen käsittelystä Tilastokeskus. Tutkimuksen tavoitteena on koota vertailukelpoista aineistoa eurooppalaisten korkeakouluopiskelijoiden sosiaalisesta taustasta, elinolosta, opiskelusta, kansainvälisestä liikkuvuudesta ja toimeentulosta korkeakoulupolitiikan, korkeakoulujen ja tutkijoiden sekä päätöksentekijöiden käyttöön. Käsillä oleva raportti kokoaa keskeisimmät EUROSTUDENT VII -tutkimuksen määrälliset tulokset suomalaisen korkeakoulupolitiikan näkökulmasta.			
Kustantaja	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet		30.9.2020
Författare	Juhani Saari, Hanna Koskinen, Henna Attila, Niina Sarén		
Publikationens titel	Studerandeundersökning 2019. Centrala resultat i Eurostudent VII-undersökningen		
Publikationsseriens namn och nummer	Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2020:25		
Diarienummer	OKM/59/240/2018	Tema	Utbildning
ISBN PDF	978-952-263-907-3	ISSN PDF	1799-0351
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-907-3		
Sidantal	112	Språk	finnish
Nyckelord	högskoleutbildning, högskolestudier, högskoleutbildade, social ställning, internationalism, utkomst, studerande, yrkeshögskolor, universitet		
Referat Undersökningen EUROSTUDENT VII genomfördes i Finland som en webbenkät till 25 934 utvalda högskolestudenter under våren 2019. Undersökningen är ett led i det internationella projektet EUROSTUDENT som leds av DZHW – German Centre for Higher Education Research and Science Studies och finansieras med medel från Europeiska unionens program Erasmus +. I Finland ansvarade undervisnings- och kulturministeriets högskole- och forskningspolitiska avdelning för projektet medan insamlingen och behandlingen av data sköttes av Statistikcentralen. Syftet med undersökningen är att samla jämförbar information om de europeiska högskolestuderandenas sociala bakgrund, levnadsförhållanden, studier, internationella rörlighet och utkomst för högskolepolitikens, högskolornas, forskarnas och beslutsfattarnas bruk. Föreliggande rapport sammanfattar de viktigaste kvantitativa resultaten i EUROSTUDENT VII-undersökningen ur den finländska högskolepolitikens perspektiv.			
Förläggare	Undervisnings- och kulturministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Education and Culture		30 September 2020
Authors	Juhani Saari, Hanna Koskinen, Henna Attila, Niina Sarén		
Title of publication	Student survey 2019. Key results of EUROSTUDENT VII survey		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2020:25		
Register number	OKM/59/240/2018	Subject	Education
ISBN PDF	978-952-263-907-3	ISSN (PDF)	1799-0351
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-907-3		
Pages	112	Language	English
Keywords	higher education, higher education studies, people with higher education, social status, internationalisation, livelihood, students, universities of applied sciences, universities		
Abstract The EUROSTUDENT VII survey was conducted in Finland in spring 2019 using an online questionnaire sent to a sample of 25,934 higher education students. The survey is part of the international EUROSTUDENT project led by the DZHW – German Centre for Higher Education Research and Science Studies and funded by the European Union under the Erasmus + programme. In Finland, the research project was coordinated by the Ministry of Education and Culture’s Department for Higher Education and Science Policy, while the collection and processing of data was handled by Statistics Finland. The survey aims to collect comparable data on the social background, living conditions, studies, international mobility and livelihoods of European higher education students for the use of higher education institutions, researchers and decision-makers in higher education policy. The report presents the key quantitative results of the EUROSTUDENT VII survey from the perspective of Finnish higher education policy.			
Publisher	Ministry of Education and Culture, Finland		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

Esipuhe	9
1 Tutkimuksen toteuttaminen ja painotus	11
1.1 Lomakesuunnittelu, verkkolomakkeen testaaminen ja muuttujamäärittelyt...	11
1.2 Otanta ja tilastollinen painotus	12
1.3 Verkkokyselyn toteuttaminen	14
1.4 Vastauskato ja tulosten yleistäminen	15
1.5 Opiskelijatutkimuksen määritelmiä – Keskiössä opiskelijoiden vaihtelevat elämäntilanteet	16
2 Opiskelijoiden taustat	18
2.1 Korkeakouluopiskelijoiden sukupuolijakauma	18
2.2 Korkeakouluopintojen aloitusikä ja korkeakouluopiskelijoiden ikäjakauma	19
2.3 Korkeakouluopiskelijoiden elämäntilanteet	20
2.4 Korkeakouluopiskelijoiden vanhempien koulutustaso ja toimeentulo	23
2.5 Valmennuskursseille osallistuminen	26
2.6 Opiskelijoiden koulutussiirtymät toiselta asteelta	29
3 Työssäkäynti opintojen aikana, ennen nykyisiä opintoja sekä työllistymisodotukset	31
3.1 Työssäkäynti lukuvuosien aikana	31
3.2 Opintoja edeltävä työssäkäynti ja työkokemuksen suhde nykyisiin opintoihin	38
3.3 Työllistymisodotukset valmistumisen jälkeen	41
3.4 Voiko opiskelijoiden työssäkäyntiä kuvaaviin tuloksiin luottaa? – Opiskelijoiden työssäkäyntitilasto validoi Eurostudent VII – Opiskelijatutkimusta	45
4 Opintojen sujuvuus	47
4.1 Opintojen koetut hidastustekijät eri elämäntilanteissa	47
4.2 Tyytyväisyys nykyiseen tutkinto-ohjelmaan, ohjaukseen ja tukeen	52
4.3 Alanvaihtoaikheet	56
4.4 Muiden korkeakoulujen opetustarjonnan hyödyntäminen	58
5 Opiskelijoiden ajankäyttö	61
5.1 Ajankäyttö eri elämäntilanteissa	61
5.2 Tyytyväisyys ajankäyttöön	64

6	Opiskelijaliikkuvuus.....	69
6.1	Toteutuneet liikkuvuusjaksot ja opiskelijoiden suunnitelmat.....	69
6.2	Ulkomaanjaksojen koetut esteet ja vaikeudet.....	71
6.3	Mitkä koetuista vaikeuksista selittävät vaihtoon lähtöä?.....	74
7	Opiskelijoiden toimeentulo	76
7.1	Toimeentulon lähteet ja tulot.....	76
7.2	Opintotuen käyttö kyselyaineistossa verrattuna Kelan tilastoimaan.....	81
7.3	Opiskelijoiden menot kuluryhmittäin eri elämäntilanteissa	81
7.4	Opiskelijoiden käytettävissä olevat tulot.....	84
8	Opiskelijoiden asuminen	86
9	Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden odotukset valmistumisen jälkeen	91
	Liite. EUROSTUDENT VII kyselylomake	96

ESIPUHE

Pääministeri Sanna Marinin hallituksella on kunnianhimoisia tavoitteita Suomen koulutus- ja osaamistason nostamiseksi, koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamiseksi ja oppimiserosten kaventamiseksi koko koulutusjärjestelmässä. Korkeakoulutuksen näkökulmasta näiden tavoitteiden toteutumiseksi on tärkeää tarkentaa kokonaiskuvaa korkeakouluopiskelijoista Suomessa. Me tiedämme heistä jo hyvin paljon olemassaolevan rekisteridatan perusteella, tiedämme heidän olevan EU-kollegoitaan vanhempia, tiedämme että korkeakouluopiskelijoista valtaosa on naisia, seuraamme miten opinnot etenevät eri puolella Suomea ja kuinka nopeasti he valmistuvat eri koulutusaloilta. Kuitenkin Suomen korkeakouluopiskelijat ovat paljon kaikkea muuta kuin keskiarvoja. Perinteikäs Eurostudent Opiskelijatutkimus tarkentaa kuvaamme korkeakouluopiskelijoiden moninaisuutta sekä heidän ajankäyttöään, opintojen aikaista työssäkäyntiään, opintojen nivelvaiheita, toimeentuloaan sekä elinolojaan. Kyselytutkimuksen kautta hahmotamme kokonaiskuvan paremmin ja ymmärrämme olosuhteita, joista korkeakouluopiskelijan arki koostuu numeroiden takana.

Eurostudent – Opiskelijatutkimus 2019 raportti tukee hallitusohjelmaan kirjattua korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman tekoa, joka on nyt käynnistynyt selvityshenkilö Tapio Kosusen, professori Laura Kolben vetämän ohjausryhmän sekä tiedepaneelin toimesta. Selvityshenkilön tehtävänä on kuvata korkeakoulutuksen tasa-arvon nykytila mukaan lukien aliedustettujen ryhmien mahdolliset esteet sekä hyviksi havaitut käytännöt. Saavutettavuussuunnitelmassa käydään läpi korkeakoulutuksen sosiaalisen, alueellisen ja kielellisen tasa-arvon toteutuminen sekä eri vähemmistöryhmien korkeakoulutukseen hakeutumisen mahdolliset esteet sekä ryhdytään selvityksen pohjalta tarvittaviin toimiin. Erityisesti sosiaalisen ja alueellisen tasa-arvon kysymyksiin saamme Eurostudent VII -tutkimuksesta hyvää pohjatietoa.

Suomen ikärakenne ja väestöennuste edellyttävät sekä työperäisen että koulutusperäisen maahanmuuton merkittävää kasvattamista. Ennakoitavissa olevan osaajapulpan myötä tavoitteena on, että entistä useampi ulkomainen tutkinto-opiskelija työllistyisi valmistumisensa jälkeen Suomeen. Korkeakouluopiskelijoiden osalta korkeakoulut ovat luonnollisesti keskeisin integraation mahdollistaja. Tällä kierroksella kansallisesti Opiskelijatutkimuksen

kysymyksiin haluttiin tuoda tarkentavia kysymyksiä kansainvälisiin opiskelijoihin liittyen, näillä kysymyksillä on tarkoitus selvittää kansainvälisten opiskelijoiden halukkuutta jäädä Suomeen myös opintojen jälkeen ja sitä, millaisilla koulutus- ja työvoimapoliittisilla keinoilla ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita voitaisiin nykyistä paremmin houkutella jäämään Suomeen ja kuinka opintojen aikainen integroituminen toteutuu?

Kansallisen opiskelijatutkimuksen lisäksi tutkijoilta ja tutkimusryhmiltä saatavat temaattiset tutkimusartikkelit ovat keskeinen ja tärkeä osa Eurostudent -kokonaisuutta ja tukevat osaltaan yhteiskunnassa tapahtuvaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Uudet teknologiaratkaisut, jatkuvan ja joustavan oppimisen vaatimus sekä työn murros vaikuttavat koko väestön osaamistarpeisiin. Työmarkkinoille tulevien osaamiseen kohdistuu kasvavia vaatimuksia. Erityisesti poikkeuksellisissa ajoissa meidän on tärkeä tietää, mikä on lähtötilanne – mikä on se normaali, jota muutamme ja josta rakennamme uuden paremman.

1 Tutkimuksen toteuttaminen ja painotus

Tutkimuksen tiedonkeruu noudatti edelliskierrosten tapaan tarkasti EUROSTUDENT VII -konsortion suosituksia. Tutkimusotoksen poiminta perustui Tilastokeskuksen vuoden 2018 korkeakouluilta CSC – Tieteen tietotekniikan keskuksen valtakunnallisen tietovarannon kautta keräämään henkilö pohjaiseen rekisteriaineistoon, joka käsittää koko tilastovuoden opiskelijaperusjoukon. Perusjoukon ulkopuolelle rajattiin EUROSTUDENT -määritelmien mukaan erikoistehtävän omaavat Maanpuolustuskorkeakoulu sekä Poliisiammattikorkeakoulu. Koska tutkimuksen tavoiteperusjoukko rajataan lisäksi OKM:n hallinnoiman koulutuksen mukaan, suljettiin Högskolan på Åland lisäksi perusjoukon ulkopuolelle.

Tutkimuskutsujen lähettämistä varten korkeakouluja pyydettiin lisäksi toimittamaan CSC:n kautta Tilastokeskukselle läsnäolevien opiskelijoiden yhteystiedot, jotka pitivät sisällään oppilaitoksen oman sähköpostiosoitteen lisäksi mahdolliset muut tiedossa olevat sähköpostiosoitteet. Opiskelijoita lähestyttiin ensisijaisesti korkeakoulun oman sähköpostiosoitteen kautta, ja ensimmäisestä muistutuksesta alkaen hyödynnettiin myös toissijaisia sähköpostiosoitteita. Sähköpostiosoitteettomia opiskelijoita lähestyttiin kirjeitse, ja tiedonkeruun toiseksi viimeisellä viikolla vastaamattomia muistutettiin lisäksi vielä tekstiviestillä.

1.1 Lomakesuunnittelu, verkkolomakkeen testaaminen ja muuttujamäärittelyt

Tiedonkeruun ensisijaisena tavoitteena on tuottaa kansainvälisesti vertailukelpoinen nk. EUROSTUDENT -indikaattoriaineisto, joka perustuu tarkasti määriteltyihin kysymysmuotoihin, joista poiketaan vain kansallisen korkeakoulujärjestelmän erityispiirteiden tai muiden perusteltujen syiden johdosta. Osassa erityisesti opiskelijoiden taustatietoja koskeissa kysymyksissä hyödynnetään opiskelijarekisteristä saatavia tietoja, jotka kuitenkin validointisyistä kysytään myös lomakkeella. Opiskelijoita tiedotettiin rekisteritietojen hyödyntämisestä tutkimuksen saatekirjeessä ja tietosuojaselosteessa. Kyselylomakkeen sisällöt tarkistettiin EUROSTUDENT-konsortiossa, ja indikaattoriaineiston muodostamissäännöistä sekä datantoimituksista pidettiin työseminaari Wienissä lokakuussa 2019.

Ennen tiedonkeruun käynnistämistä verkkolomaketta testattiin lisäksi fokusryhmähaastatteluna joukolle opiskelijoita valtakunnallisten opiskelijajärjestöjen kanssa yhteistyössä.

1.2 Otanta ja tilastollinen painotus

Tutkimuksen kohdeperusjoukon muodostavat yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen syy-lukukaudella 2018 läsnäolleet perustutkinto-opiskelijat (pitäen sisällään AMK-monimuoto- ja YAMK-tutkinto-opiskelijat). Useamman opinto-oikeuden omaavilla opiskelijoilla mukana oli kirjoilletulopäivän mukaan viimeisin tutkinto-oikeus. Jatko-opiskelijat rajattiin perus-joukon ulkopuolelle.

Kehikkoperusjoukkoon yhdistettiin CSC – Tieteen tietotekniikan keskuksen oppilaitoksilta kerätyt yhteystiedot, joita täydennettiin postiosoitteiden osalta Tilastokeskuksen väestö-tietojärjestelmästä saaduilla tiedoilla.

Eurostudent VII -tutkimusotos poimittiin ensimmäistä kertaa koulutusalan ja korkeakoulu-sektorin lävistävällä osituksella systemaattisena satunnaisotantana opiskelijan iän, suku-puolen, tarkemman koulutusalan sekä äidinkielen mukaan. Alakohtaisten ositteiden lisäksi ulkomaiset tutkinto-opiskelijat määritettiin omaksi ositteeseen, sillä myös heistä tutki-muksella tavoitellaan tarkempaa vertailukelpoista tietoa.

Osituksen tavoitteena oli ennen kaikkea varmistaa koulutusala-kohtaisten (ISCED 2011) vertailujen tarkkuus, sillä opiskelijamäärän kokoon suhteutettu poiminta ei riitä pienem-pien alojen opiskelijoita koskevien estimaattien tarkkuudelle. Ylipoiminnalla varmistetaan toisin sanoen se, että esimerkiksi eri alojen opiskelijoiden työssäkäyntiä voidaan vertailla aineiston avulla. Opiskelijoiden perusjoukko jaettiin viiteen ositteeseen, joista neljä ensim-mäistä määriteltiin suhteessa koulutusala- ja koulutussektorikohtaiseen opiskelijamäärään.

Otoksen poiminnassa käytetty poimintatiheys oli suurin pienimpien alojen ositteessa (osite 1, joka toinen opiskelija poimittiin) ja vastaavasti pienin suuralojen opiskelijoiden ositteessa (osite 4, joka 17. opiskelija poimittiin). Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat muodosti-vat osituksessa oman ositteensa, ja heistä tutkimusotokseen poimittiin joka kuudes.

Kehikko järjestettiin kussakin ositteessa oppilaitostunnuksen, sukupuolen, iän, kielen, koulutusalan 2-numerokoodin sekä tutkintotason mukaan. Menetelmällä varmistetaan mahdollisimman pieni otantavirhe kyseisten tekijöiden suhteen. Osituksen sisältö (koulutusalat), poimintatiheys sekä otoskoko yhdessä hyväksytyjen vastausten määrän kanssa on esitetty taulukossa 1.1

Taulukko 1.1. Opiskelijaperusjoukon ositus

Osote 1 (pienet koulutusalat)	Osote 2 (keskisuuret koulutusalat)	Osote 3 (suuret koulutusalat)	Osote 4 (suurimmat koulutusalat)	Osote 5 (ulkomaiset opiskelijat)
AMK: Kasvatusalat Yhteiskuntatieteelliset alat Luonnontieteelliset alat Luonnonvara- ja ympäristöala YO: Maa- ja metsätalousalat Palvelualat	AMK: Humanistiset ja taidealat Palvelualat YO: Terveiden ja hyvinvoinnin alat	AMK: Humanistiset ja taidealat ICT YO: Kasvatusalat Humanistiset ja taidealat Yhteiskunnalliset alat Luonnontieteet Tekniikan alat	AMK: Kaupalliset alat Tekniikan alat Terveiden ja hyvinvoinnin alat YO: Kauppa-, hallinto ja oikeustieteet	Ulkomaiset tutkinto- opiskelijat
Poimintatiheys				
Joka toinen	Joka kuudes	Joka 11.	Joka 17.	Joka kuudes
Otos				
4 051	4 051	8 600	6 488	2 744
Vastanneet				
1 236	1 095	2 527	1 539	600

Kyselytutkimuksissa on pääsääntöisesti käytäntönä muodostaa kullekin havainnolle paino, jota käyttämällä voidaan tarkastella tuloksia perusjoukon tasolla. Paino ottaa huomioon mahdollisesti otanta-asetelmassa tehdyt rajoitukset ja määritykset siten, että suuremman poimintatiheyden ositteissa asetelmapaino on vastaavasti pienin. Asetelmapaino onkin määritelmällisesti kunkin otosyksikön poimintatiheyden käänteisluku.

Otanta-asetelman oikaisun lisäksi painotuksella korjataan lisäksi vastauskadon aiheuttamaa harhaa, sillä eri ikäisten ja eri alojen opiskelijoiden halukkuus ja valmius vastata tutkimuskutsuun vaihtelee. Kadon vaikutusta korjaava paino laskettiin malliperusteisesti niin kutsutulla vastauspropensiteettimenetelmällä, jossa jokaiselle vastaajalle estimoitiiin logistisella regressiomallilla vastaustodennäköisyys hyödyntämällä kaikkia perusjoukon kehikon yhteydessä opiskelijapopulaatiosta käytettävissä olevia tietoja, jotka löytyvät sekä vastanneilta että vastaamattomilta. Tämän estimoidun propensiteetin varianssi on pientä silloin, kun vastauskato ei ole tietojen suhteen vinoutunut, ja vastaavasti suurta silloin, kun vastanneet ja vastaamattomat eroavat toisistaan paljon.

Painotuksessa käytettävä malli oikaisee vastauskadon korkeakoulun, koulutusalan, sukupuolen, ikäryhmän, kielen sekä tutkintotason suhteen. Lisäksi se erottaa amk-monimuoto-opiskelijat päivätoteutuksen opiskelijoista. Koska aikaisemmilla kierroksilla katopainotus käsittelee AMK-opiskelijoita tutkintotyyppistä riippumatta yhtenäisenä joukkona eikä siten huominnut YAMK-tutkintoa opiskelevien alhaisempaa vastausastetta, edellisten tutkimuskierrosten aineistot aliestimoivat jossain määrin YAMK-opiskelijoiden painoarvoa tuloksissaan.

Osituksella ja ala- ja korkeakoulusektorikohtaisella painotuksella pyritään koulutusala-kohtaisen estimaattien tarkkuuden lisäämiseen, minkä vuoksi ositekohtaiset poimintatiheydet vaihtelevat suuresti. Tästä syystä aineistoa ei voi käsitellä keskivirheiden osalta perinteisillä tilastollisilla analyysimenetelmillä, jotka olettavat, että aineisto on poimittu yksinkertaisella satunnaisotannalla. Niinpä luottamusvälien ja keskivirheiden estimoinnissa on hyödynnettävä nk. asetelmakorjattuja menetelmiä¹, sillä konventionaalinen satunnaisotannan olettava painotus ja estimointi eivät huomioi osituksen vaikutusta tilastollisiin testihin ja keskivirheisiin.

Uuden estimointimenetelmän vaikutukset näkyvät selvimmin sellaisissa analyyseissä, jotka liittyvät suoraan koulutusalaan: pienempien koulutusalojen vastaajat saavat asetelman myötä pienemmän otospainon, koska heitä koskevien estimaattien tarkkuutta on juuri ylipoiminnalla pyritty lisäämään. Asetelmaperusteisesti laskettuna menetelmä huomioi ylipoiminnan myönteisen vaikutuksen estimaattien tarkkuuteen kaikissa sellaisissa analyyseissä, joissa opiskelijajoukkoa luokitellaan koulutusalan suhteen. Vastaavasti koko perusjoukon tasolla pienempien alojen vastanneet vaikuttavat valitun estimaatin tarkkuuteen suhteessa painoarvoonsa (eli vähemmän kuin muut vastaajat), mistä syystä perusjoukkotason analyyseissä aineiston asetelmakerroin (Deff) on noin 1,5–1,8.

Tulosten taulukoinnissa ja keskiarvo- ja parametriestimoinnissa hyödynnetään otanta-asetelmasta johtuen SPSS:n Complex Samples -lisämoduulin analyysimenetelmäperhettä (CS Frequencies, CS Descriptives ja CS Crosstabs). Tilastokeskuksen asiantuntijat opastavat aineistoa SPSS:llä hyödyntäviä tutkijoita ja muita käyttäjiä oikeiden analyysimenetelmien käytössä. Otanta-asetelman vaikutusta kuhunkin estimoituun jakaumaan tai tunnuslukuun voi kuvata nk. asetelmakertoimella (Design Effect), joka vertaa käytettävissä olevan otokseen tehokkuutta vastaavankokoiseen puhtaalla satunnaisotannalla tehtyyn poimintaan.

1.3 Verkkokyselyn toteuttaminen

EUROSTUDENT VII – Opiskelijatutkimus 2019 -tutkimuksen tiedonkeruu toteutettiin 25.3.–31.5.2019 lähettämällä opiskelijoille korkeakoulun sähköpostiosoitteeseen vastauskutsu ja henkilökohtainen linkki verkkokyselyyn. Niille opiskelijoille, joilla ei ollut toimivaa oman korkeakoulun sähköpostiosoitetta, varsinainen kutsu lähetettiin oppilaitoksen ilmoittamaan toissijaiseen osoitteeseen. Täysin sähköpostiosoitteettomia korkeakouluopiskelijoita oli otoksessa 533, ja heille kutsu lähetettiin kirjeitse. 309 otokseen poimitulla opiskelijalla ei ollut lainkaan yhteystietoja, ja nämä opiskelijat määriteltiin suoraan vastaamattomiksi.

¹ Esim: Lehtonen, R., & Pahkinen, E. Practical Method for Design and Analyses of Complex Surveys. 2004.

Tiedonkeruun käynnistymisen yhteydessä Tilastokeskus ja opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisivat Facebook-sivuillaan uutisen, jota opiskelijajärjestöt jakoivat eteenpäin. Lisäksi ohjausryhmän jäsenet tiedottivat tutkimuksesta laajasti omien viestintäkanaviensa kautta.

Jotta sähköpostikutsut eivät olisi juuttuneet korkeakoulujen sähköpostijärjestelmien roskapostisuodattimiin, Tilastokeskuksesta oltiin etukäteen yhteydessä korkeakoulujen it-asioista vastaaviin yhteyshenkilöihin, joita pyydettiin määrittämään Tilastokeskuksen IP-avaruudesta tulevat sähköpostit luotettaviksi. Sähköpostikutsujen suuren määrän vuoksi lähetyskutsut ajoitettiin satunnaisesti 20 eri lähetysryhmään, jotka ajastettiin pitkin viikkoa aamu- ja iltapäivälähetyksiksi. Näin yksittäisen korkeakoulun järjestelmään ei tullut suurta määrää sähköpostiliikennettä kerralla. Kolmannen muistutussähköpostin jälkeen vielä vastaamattomille puhelinnumeron omaaville opiskelijoille lähetettiin toukokuun alussa tekstiviestimuistutus, joka sisälsi vastauslinkin tiedonkeruulomakkeelle.

1.4 Vastauskato ja tulosten yleistäminen

EUROSTUDENT VII -tutkimuksen käsittelysääntöjen mukaisesti hyväksyttyjä vastauksia saatiin määräaikaan mennessä 7 006 opiskelijalta (27,4 prosenttia otoksesta). Tutkimuksen otanta-asetelman uudistaminen vaikuttaa myös kyselyn kokonaisvastausasteen tulkitaan, koska otannassa paremmin tai heikommin vastaavat opiskelijaryhmät eivät ole poiminnan myötä samalla painoarvolla edustettuna kuin aikaisemmillä kierroksilla.

Edelliseen, vuoden 2016 tiedonkeruuseen nähden vastausaste heikkeni noin 7 prosenttiyksiköllä. Asetelman huomioiva vertailukelpoinen vastausprosentti oli 26,5 %, joskin vertailtavuutta aikaisempiin kierroksiin heikentää joissain määrin se, että perusjoukkoa ei rajattu yhteystietojen kattavuuden perusteella. Edellisellä eli vuoden 2017 tutkimuskierroksella yhteystiedottomat opiskelijat rajattiin perusjoukon ulkopuolelle.

Toinen vertailtavuuteen vaikuttava uudistus liittyi ylempää ammattikorkeakoulututkintoa opiskelevien muita hieman heikomman vastausaktiivisuuden oikaisemiseen painotuksella. Edellisellä kierroksella perusjoukon reunajakaumiin perustuva kalibrointipainotus ei huomioinut tätä muista opiskelijoista merkittävästi poikkeavaa opiskelijajoukkoa, jonka jäsenistä suuri osa on huomattavasti muita opiskelijoita vanhempia ja käytännössä kaikki opintojen ohessa työssäkäyviä.

Tulosten luotettavuutta arvioidaan nyt myös ensimmäistä kertaa suhteessa kyselytiedonkeruun kannalta ulkoisiin tietolähteisiin. Tässä niin kutsutussa ulkoisessa validoinnissa hyödynnetään Tilastokeskuksen tuottamaa opiskelijoiden työssäkäyntitilastoa sekä Kelan opintotutkimustilastoa. Ne ovat rekisteriperusteisia kokonaisaineistoja, jotka kuvaavat kahta tiedonkeruun

kohteena olevaa ilmiötä eli opiskelijoiden työssäkäyntiä ja opiskelijaetuuksien käyttöä. Ulkoisessa validoinnissa kyselytutkimuksen tuloksia verrataan rekisteritietoihin.

Kaikkien kyselytutkimusten luotettavuuden kannalta suurin ongelma liittyy ilmenevän vastauksadon laatuun suhteessa estimoitavaan tekijään. Mikäli vastanneet opiskelijat eroaisivat vastaamattomista merkittävästi esimerkiksi opiskelustatuksen tai opintojen aikaisen työssäkäynnin suhteen, vinouttaisi tämä kaikkia sellaisia estimaatteja, joissa työssäkäynti opintojen ohella vaikuttaa tuloksiin (esimerkiksi opiskelijan ajankäyttö ja toimeentulo). Saatujen vastausten painottaminen korjaa mahdollista vinoumaa epäsuorasti, sillä vinouttavat tekijät liittyvät usein painotuksessa hyödynnettäviin muuttujiin (esimerkiksi työssäkäynti on yhteydessä opiskelijan ikään). Vertailemalla kyselytutkimuksen tuloksia rekisteriaineistoon huomataan opiskelijoilta kysyttäessä ja tulokset yleistettäessä saatavan erittäin tarkasti samoja tuloksia kuin rekisteripohjaisessa tilastossa. Näitä vertailuja esitellen tarkemmin osana opiskelijoiden työssäkäyntiä sekä toimeentuloa koskevia tuloksia.

1.5 Opiskelijatutkimuksen määritelmiä – Keskiössä opiskelijoiden vaihtelevat elämäntilanteet

Eurostudent -tutkimuskokonaisuuden kantavana teemana on tuottaa tietoa opiskelun olosuhteista kansainvälisesti vertailukelpoisessa muodossa. Siksi tässä raportissa tarkastellaan opiskelijatiedonkeruun tuloksia aiempia tutkimuskierroksia enemmän suhteessa opiskelijan elämäntilanteeseen. Vaikka tiedonkeruu pitää sisällään myös merkittävässä määrin opintojen sisältöä ja opetukseen koettua tyytyväisyyttä kuvaavia sisältöjä, hyödynnetään kerättyjä tietoja erityisesti eri elämäntilanteissa opiskelevien opiskeluolosuhteita koskevan päätöksenteon tukena.

Opintojen sisältöä, opintoihin hakeutumista sekä opintojen sujumista tarkastellaan ensisijaisesti suhteessa koulutusalaan. Vastaavasti opiskelijan toimeentuloa ja asumista sekä muun muassa opiskelijavaihtoon lähtemistä tarkastellaan ensisijaisesti suhteessa opiskelijan elämäntilanteeseen. Raportissa hyödynnetään elämäntilanteen tunnistamisessa pitkälti Eurostudent -konsortion omien indikaattorien laskennassa käytettäviä fokusryhmiä, joita täydennetään suomalaisen korkeakoulupoliittisen keskustelun kannalta kiinnostavilla opiskelijaryhmillä. Suomalaisessa keskustelussa korostuvat erityisesti ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymisnäkymät sekä useampaa korkeakoulututkintoa suorittavat nk. ”moninkertaiset kouluttautujat”.²

2 Saari, J., Pulkkinen, S. & Mikkonen, J. 2014. Moninkertaiset kouluttautujat. Toista tutkintoaan tai kahta tutkintoa samanaikaisesti opiskelevat Helsingin yliopistossa. Otus työpapereita 2/2014.

Raportilla käytettävän elämäntilanteen luokittelun tulkinnassa on keskeistä, että sama opiskelija voi esiintyä aineistossa usean eri elämäntilanteen luokassa, joten luokat eivät ole toisiaan poissulkevia. Erityisesti perheellisissä opiskelijoissa on huomattavasti myös työelämän kautta opintoihin tulleita. Eri elämäntilanteiden koulutusalaakohtaista yleisyyttä kuvataan tarkemmin luvussa 2.

Perheelliset opiskelijat -luokka pitää sisällään kaikki opiskelijat, joilla on yksi tai useampi lapsi. Tämä muuttuja vastaa suoraan Eurostudentin omaa fokusryhmämääritelmää.

Ulkomaiset opiskelijat määritellään toisen asteen tutkinnon suoritusmaasta riippumatta suoraan kansalaisuuden perusteella siten, että ulkomaisiksi määritellään kaikki muun kuin Suomen kansalaisuuden omaavat.

Työelämästä opintoihin tullee katsotaan kaikki sellaiset opiskelijat, jotka ovat opintoja edeltävän vuoden aikana tehneet säännöllisesti vähintään 20 tuntia viikossa töitä.

Suoraan toiselta asteelta jatkaneet opiskelijat ovat siirtyneet korkeakouluopintoihin alle kahden vuoden kuluessa toisen asteen tutkinnon suorittamisesta.

Moninkertaisiksi kouluttautujiksi katsotaan sellaiset maisteri- tai YAMK-tutkinto-opiskelijat, joilla on vastausten perusteella suoritettuna jokin toinen vähintään ylemmän korkeakoulututkinnon tasoinen tutkinto. Kandidaattivaiheen tutkinto-opiskelijoilla sekä ammatikorkeakoulujen perustutkinto-opiskelijoilla lasketaan mukaan myös aiemman alemman korkeakoulututkinnon suorittaminen.

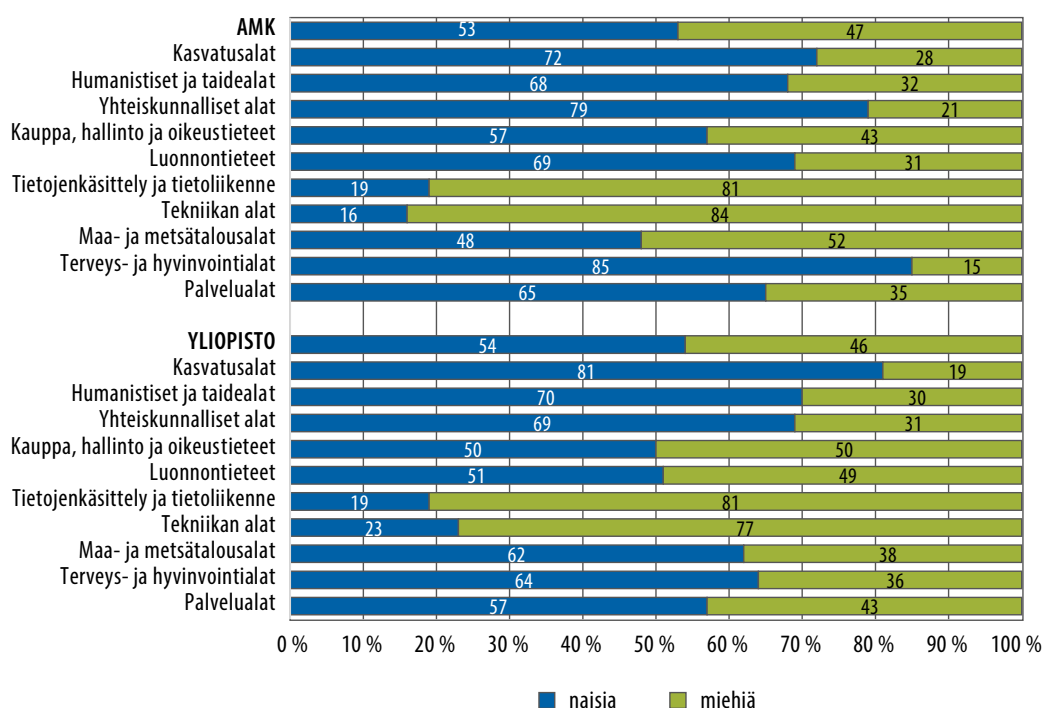
Osaopiskelukykyisiksi³ opiskelijoiksi katsotaan sellaiset opiskelijat, jotka ilmoittavat lomakkeella opintojensa kärsivän jostain terveydellisestä haitasta (diagnosoitu krooninen haitta, joka oman kokemuksen mukaan haittaa opintoja). Tämä muuttuja vastaa sellaiseen Eurostudentin omaa fokusryhmämääritelmää.

3 Saari, J. 2014. Kukin kykynsä mukaan. Eksploratiivinen katsaus osaopiskelukykyyhin Helsingin yliopistossa ja Aalto-yliopistossa. Otus 48/2014.

2 Opiskelijoiden taustat

2.1 Korkeakouluopiskelijoiden sukupuolijakauma

Sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen opiskelijoista hieman yli puolet (53 %) on rekisteröidyltä sukupuoleltaan naisia ja vähän alle puolet (47 %) miehiä. Koulutusalat ovat kuitenkin molemmilla korkeakoulusektoreilla varsin sukupuolittuneita, kuten kuviosta 2.1 näkyy.

Kuvio 2.1. Korkeakouluopiskelijoiden rekisteröity sukupuoli koulutusaloittain, %.

Yliopistoissa sukupuolen mukaan voimakkaimmin jakautuneet koulutusalat ovat kasvatustalat (opiskelijoista naisia 81 % ja miehiä 19 %) sekä tietojenkäsittely ja tietoliikenne

(opiskelijoista naisia 19 % ja miehiä 81 %). Tasaisimmat sukupuolijakaumat ovat kaupan, hallinnon ja oikeustieteiden alalla (opiskelijoista naisia 50 % ja miehiä 50 %) sekä luonnon-tieteissä (opiskelijoista naisia 51 % ja miehiä 49 %).

Ammattikorkeakouluissa segregatio on vähintään yhtä jyrkkää kuin yliopistoissa mutta kohdistuu eri aloille: sukupuolen mukaan voimakkaimmin jakautuneet koulutusalat ovat AMK-sektorilla terveys- ja hyvinvointialat (opiskelijoista naisia 85 % ja miehiä 15 %), tekniikan alat (opiskelijoista naisia 16 % ja miehiä 84 %) sekä tietojenkäsittely ja tietoliikenne (opiskelijoista naisia 19 % ja miehiä 81 %). Opiskelijoiden sukupuolijakauma on tasaisin maa- ja metsätalousaloilla (opiskelijoista naisia 48 % ja miehiä 52 %).

Lukuja tulkitessa on hyvä pitää mielessä, että myös sukupuolen osalta tasaisemmin jakautuneet koulutusalat osoittautuvat usein tarkemmalla tasolla tutkittaessa sukupuolen mukaan eriytyneiksi. Näistä ns. tasa-aloista esimerkiksi kaupan, hallinnon ja oikeustieteiden ala pitää sisällään myös voimakkaasti segregoituneita opintoaloja, kuten kirjanpito ja verotus (vuonna 2016 opiskelijoista 91 % oli naisia), markkinointi ja mainonta (vuonna 2016 opiskelijoista 88 % oli naisia) sekä sihteer- ja toimistotyö (vuonna 2016 opiskelijoista 86 % oli naisia)⁴.

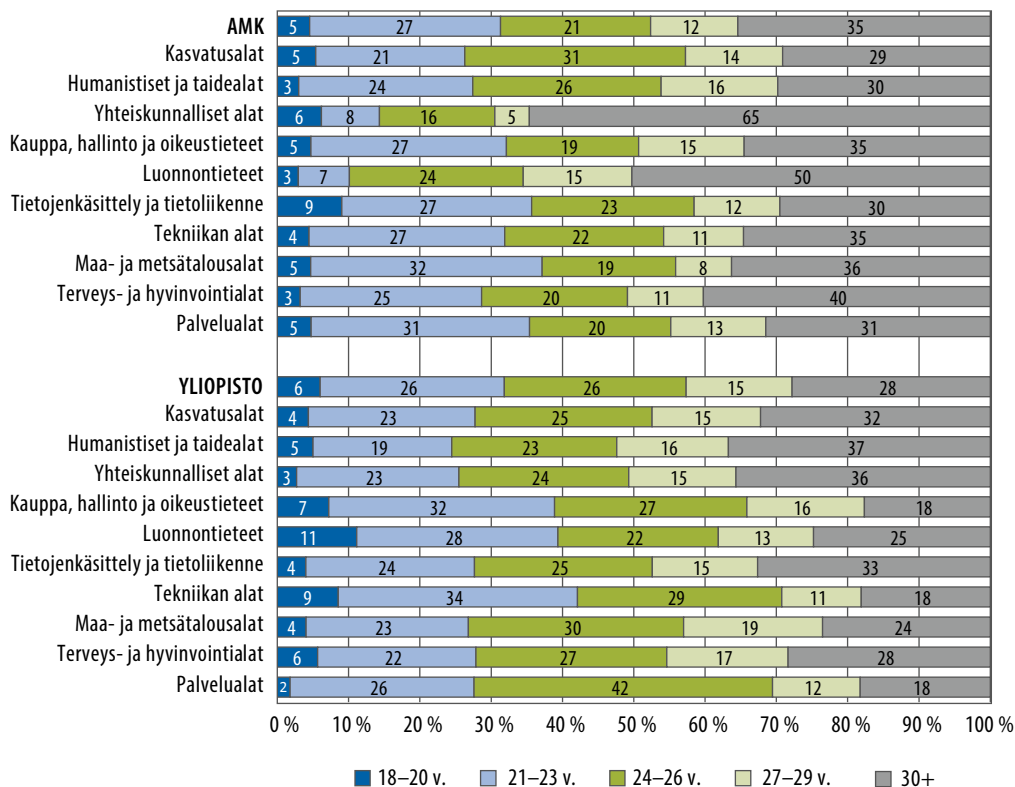
2.2 Korkeakouluopintojen aloitusikä ja korkeakouluopiskelijoiden ikäjakauma

Nykyisten korkeakouluopintojen aloitusiän mediaani on yliopisto-opiskelijoilla 21 vuotta ja AMK-opiskelijoilla 24 vuotta. AMK-opiskelijat ovat siis keskimäärin hieman vanhempia kuin yliopisto-opiskelijat, mikä selittyy paitsi tiettyjen koulutusalojen ikäjakaumalla myös ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden osuudella (YAMK-tutkinnon suorittamisen edellytyksenä on useamman vuoden työkokemus omalta alalta).

Kuten kuviosta 2.2 näkyy, yliopistojen koulutusaloista humanistiset ja taidealat (37 %) sekä yhteiskunnalliset alat (36 %) ovat sellaisia, joissa hieman yli kolmannes opiskelijoista on 30-vuotiaita tai vanhempia. Pienin osuus vähintään 30-vuotiaita opiskelijoita on palvelualoilla (18 %), tekniikan alalla (18 %) sekä kaupan, hallinnon ja oikeustieteen koulutus-alalla (18 %), joissa kussakin vähintään 30-vuotiaiden opiskelijoiden osuus on hieman alle viidennes.

4 Esim. Keski-Petäjä, M. & Witting, M. 2018. Alle viidennes opiskelijoista opinnoissa, joissa tasaisesti naisia ja miehiä – koulutusalojen eriytyminen jatkuu. Tilastokeskuksen Tieto & Trendit -verkkójulkaisu 29.11.2018.

Ammattikorkeakouluissa vähintään 30-vuotiaiden opiskelijoiden osuus on suurin yhteiskunnallisilla aloilla (65%) sekä luonnontieteiden alalla (50%) ja pienin kasvatusalalla (29 %), humanistisilla ja taidealoilla (30 %) sekä tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen koulutusalalla (30 %).

Kuvio 2.2. Korkeakouluopiskelijoiden ikäryhmät koulutusaloittain, %. N (yliopisto)=3868, N (AMK)=3138.

2.3 Korkeakouluopiskelijoiden elämäntilanteet

Eri koulutusalojen opiskelijajoukon heterogeenisuutta kuvastaa hyvin raportin analyysihikkona käytettävien elämäntilanteiden vaihteleva yleisyys eri koulutusaloilla. Taulukossa 2.1 on esitetty korkeakouluopiskelijoiden eri elämäntilojen yleisyys koulutusaloittain. Elämäntilanneluokat on kuvattu tarkemmin luvussa 1.

Ulkomaisia opiskelijoita on yliopistosektorin koulutusaloista eniten tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen alalla (12,8 %) sekä tekniikan alalla (7,8 %), ja vähiten puolestaan terveys- ja hyvinvointialoilla (vain 1 %). Ammattikorkeakoulujen kaupan, hallinnon ja oikeustieteen

sekä tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen alojen opiskelijoista merkittävä osa (13,8 % ja 14,5 %) on muita kuin Suomen kansalaisia, kun taas yhteiskunnallisilla aloilla ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita ei ole lainkaan.

Taulukko 2.1. Eri elämäntilanteiden yleisyys (%) koulutusaloittain (rivit)

	Ulkomaiset opiskelijat*	Perheelliset opiskelijat	Suoraan toiselta asteelta	Toista tutkintoa opiskelevat	Työelämästä opintoihin	Osa-opiskelukykyiset
Yliopisto-opiskelijat						
Kasvatusalat	3,2	22,2	30,8	25,6	40,3	23,1
Humanistiset ja taidealat	5,6	13,7	45,5	18,7	25,9	30,6
Yhteiskunnalliset alat	2,9	18,3	31,8	21,9	39,2	27,1
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	4,9	6,9	38,7	17,6	30,8	12,4
Luonnontieteet	5,3	9,9	57,3	18,0	15,5	24,0
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	12,8	12,6	46,5	15,5	17,2	28,4
Tekniikan alat	7,8	5,7	50,4	13,0	16,4	15,2
Maa- ja metsätalousalat	4,5	9,7	42,8	19,9	29,6	17,6
Terveys- ja hyvinvointialat	1,0	19,3	43,5	13,6	29,1	15,3
Palvelualat	5,8	3,5	34,9	19,8	24,8	17,3
Yliopisto-opiskelijat yht.	5,5	12,7	42,8	18,1	27,0	21,9
Ammattikorkeakouluopiskelijat						
Kasvatusalat	2,7	12,3	48,6	26,6	16,7	21,4
Humanistiset ja taidealat	3,2	13,6	26,1	10,2	39,9	30,5
Yhteiskunnalliset alat	0,0	17,8	18,1	3,2	50,2	46,1
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	13,8	26,2	30,9	9,2	52,6	13,7
Luonnontieteet	8,3	28,5	24,3	21,9	47,5	27,3
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	14,5	16,5	41,7	10,8	29,4	21,4
Tekniikan alat	5,7	21,0	27,1	8,3	49,0	16,5
Maa- ja metsätalousalat	0,5	25,4	28,8	11,3	42,9	22,3
Terveys- ja hyvinvointialat	3,2	32,8	27,4	9,9	54,3	17,8
Palvelualat	8,7	22,1	29,7	6,6	48,8	17,2
Ammattikorkeakouluopiskelijat yht.	7,2	24,8	29,8	9,5	48,4	17,9

*Vaikka kyselyaineiston estimaatit ovat suhteellisen tarkkoja, on ulkomaisten opiskelijoiden koulutusaloittaiset osuudet poimittu tähän tilastovuoden 2018 opiskelijatilaston kokonaisuudesta, jotta luvuissa ei esiintyisi lainkaan otantaharhaa.

Merkittävä ero korkeakoulusektorien opiskelijajoukossa on, että ammattikorkeakouluissa opiskelevissa on perheellisiä kaksi kertaa enemmän kuin yliopisto-opiskelijoissa. Erityisen paljon heitä on suuraloista terveyden ja hyvinvoinnin koulutusohjelmien opiskelijoissa, jotka ovat myös ikäjakaumaltaan selvästi muiden alojen opiskelijoita varttuneempia. Vastaavasti suoraan toiselta asteelta tulevia on ammattikorkeakoulujen koulutusaloista eniten tietojenkäsittelyn ja kasvatustieteiden aloilla. Yliopistojen teknillisluonnontieteellisten alojen opiskelijoista heitä on myös noin puolet kaikista opiskelijoista. Toista tutkintoa suorittavia on yliopisto-opiskelijoissa noin tuplasti ammattikorkeakoululaisia enemmän, eniten yhteiskunta- ja kasvatustieteellisillä aloilla.

Myös pidempiä työsuhteita ennen opintoja omaavia on huomattavasti enemmän ammattikorkeakouluopiskelijoissa (ml. määritelmällisesti kaikki YAMK-tutkinto-opiskelijat): ylivoimaisesti eniten heitä on kaupallisten alojen sekä sosiaali- ja terveystieteiden ohjelmissa opiskelevissa. Terveystieteistä ongelmista kärsiviä on puolestaan eniten humanististen ja taiteiden opiskelijoissa molemmilla korkeakoulusektoreilla.

Opiskelijoiden elämäntilanteet ovat lisäksi moninaisia siinä mielessä, että yksittäinen opiskelijan omakohtainen elämäntilanne voi ilmentää usean tässä tutkimusraportissa käytetyn luokituksen yhdistelmää. Esimerkiksi perheellinen opiskelija, joka kärsii mielenterveyden ongelmista ja opiskelee toista tutkintoa, esiintyy taulukon 2.1 sarakkeista kolmessa. Tiedetyt elämäntilanteet esiintyvätkin usein yhdessä samoilla opiskelijoilla.

Taulukossa 2.2 on esitetty opiskelijoiden päällekkäisten elämäntilanteiden esiintyvyys niin, että kunkin sarakkeen arvot kuvaavat muiden elämäntilanteiden yleisyyttä sarakkeitsikossa kuvattujen elämäntilanteiden sisällä. Toisiinsa yhteydessä olevia elämäntilanteita on havainnollistettu taulukossa niin, että elämäntilanteen sisällä yleisemmin esiintyvät muut elämäntilanteet on merkitty sinisellä ja lihavoituna (perustuen eron tilastolliseen merkitsevyyteen testiin) ja vastaavasti harvemmin esiintyvät punaisella ja kursivoituna.

Taulukko 2.2. Elämäntilanteiden päällekkäisyys. Eri elämäntilanteissa opiskelevien (sarakkeet) muut elämäntilanteet (% / rivit)

Muita elämäntilanteita	Opiskelijoista						
	Kaikki	Ulkomaiset opiskelijat	Perheelliset opiskelijat	Toiselta asteelta suoraan	Toista tutkintoa opiskelevat	Työ-elämästä opintoihin	Osa-opiskelukykyiset
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat	7,6	100,0	9,1	13,8	12,0	6,3	3,8
Perheelliset opiskelijat	18,9	22,6	100,0	11,8	31,1	31,6	15,4
Suoraan vuoden sisällä toiselta asteelta opintoja jatkaneet	36,1	65,0	22,8	100,0	47,7	12,8	34,7
Toista tutkintoa opiskelevat	13,7	21,4	22,7	18,1	100,0	11,2	12,1
Työelämässä ennen opintoja	38,0	31,4	63,1	13,5	31,2	100,0	36,9
Osaopiskelukykyiset	19,8	9,7	17,7	19,1	17,5	19,3	100,0

Ulkomaaisissa tutkinto-opiskelijoissa merkillepantavaa on esimerkiksi se, että heistä huomattavasti suurempi osa on jatkanut opintojaan suoraan toiselta asteelta verrattuna suomalaisiin opiskelijoihin. Vastaavasti perheellisissä opiskelijoissa on huomattavasti muita useammin toista tutkintoa opiskelevia sekä aikaisempia työuria omaavia sekä vähemmän suoraan toiselta asteelta opintojaan jatkaneita. Toista tutkintoa suorittavat ovat perheellisyyden lisäksi myös muita useammin aloittaneet ensimmäiset korkeakouluopintonsa suoraan toiselta asteelta. Sen sijaan terveysongelmista kärsivien elämäntilanteessa ei havaittu

tilastollisia yhteyksiä muihin. Ainoastaan ulkomaiset tutkinto-opiskelijat raportoivat huomattavasti muita harvemmin opintoja merkittävästi haittaavia terveysongelmia.

2.4 Korkeakouluopiskelijoiden vanhempien koulutustaso ja toimeentulo

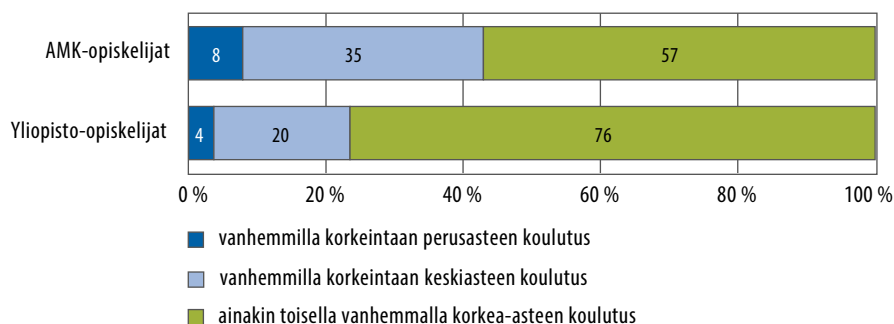
Korkeakouluopiskelijoiden sukupuoli- ja ikäjakaumien sekä moninaisten elämäntilanteiden tarkastelun perusteella voi näyttää siltä, että korkeakoulutus on varsin hyvin eri lähtökohdista tulevien opiskelijoiden saavutettavissa. Aiempi tutkimus on kuitenkin osoittanut, että etenkin matala ja korkea koulutustaso periytyvät Suomessa edelleen varsin vahvasti vanhemmilta lapsille⁵.

Kyselyssä opiskelijoita pyydettiin ilmoittamaan kummankin vanhempansa osalta korkein vastaamishetken mennessä saavutettu koulutustaso. Osa opiskelijoista ei osannut, voinut tai halunnut vastata kysymykseen, mutta kuten kuviosta 2.3 nähdään, tulosten voidaan joka tapauksessa todeta vahvistavan aiempia havaintoja siitä, että korkeasti koulutettujen vanhempien lapset päätyvät huomattavasti muita useammin korkeakoulutuksen piiriin.

Yliopisto-opiskelijoista miltei 80 prosenttia on korkeasti koulutetun vanhemman tai vanhempien jälkeläinen. Myös ammattikorkeakoulujen opiskelijoissa korkeakoulutettujen vanhempien lasten määrä on reilusti yli puolet opiskelijoista: 57 prosenttia opiskelijoista ilmoitti ainakin toisen vanhempansa olevan korkeakoulutettu.

Korkeintaan keskiasteen koulutuksen suorittaneiden vanhempien lapsia on yliopisto-opiskelijoista viidennes (20 %) ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoista hieman yli kolmannes (35 %). Korkeintaan perusasteen tutkinnon suorittaneiden vanhempien lapsia on yliopisto-opiskelijoissa vain neljä prosenttia ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoissa kahdeksan prosenttia.

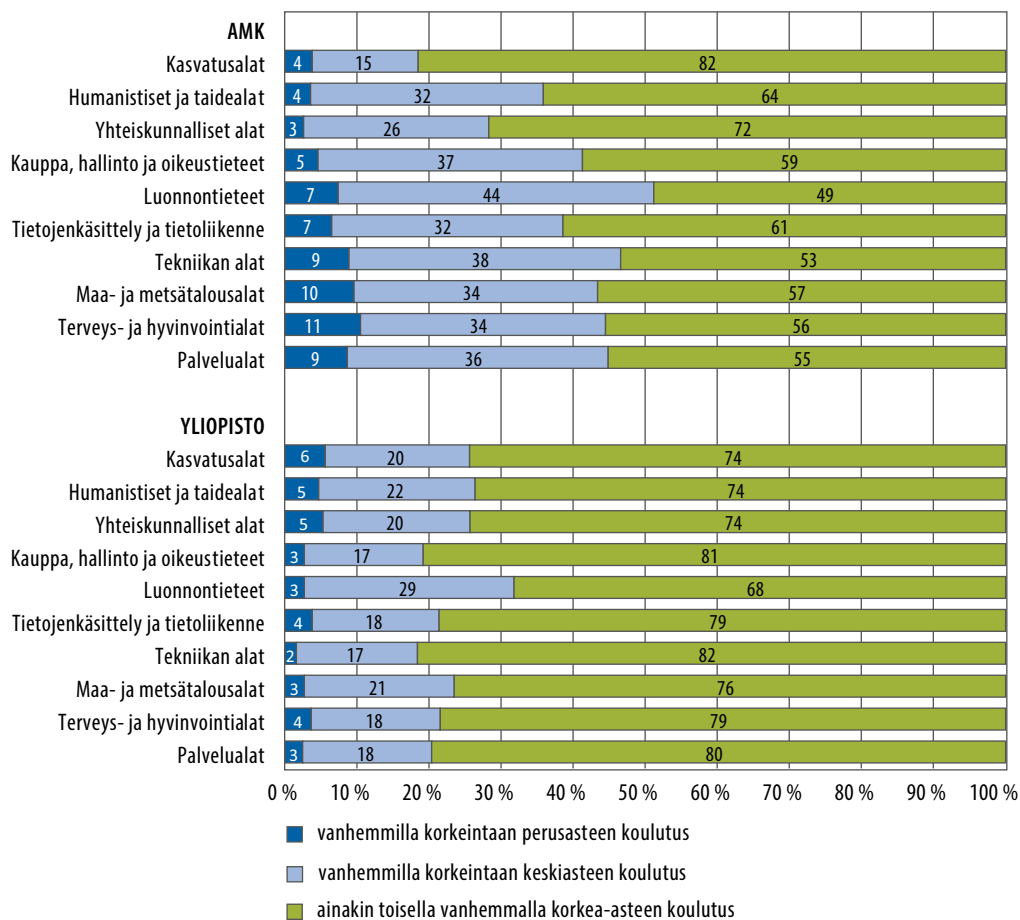
⁵ Koulutustaso on keskimäärin matalinta vanhemmissa ikäryhmissä, joihin kuuluvat kävivät koulunsa ennen kaikille ilmaisen ja yhteisen peruskoulujärjestelmän käyttöönottoa 1970-luvulla. Peruskoulu-uudistuksen jälkeen koulunsa käyneet ovat keskimäärin koulutetumpia kuin vanhemmat ikäryhmät. Yleisen koulutustason nousu ei ole kuitenkaan poistanut ilmiötä, joka aiheuttaa etenkin matalimman ja korkeimman koulutusasteen ylisukupolvista periytymistä.

Kuvio 2.3. Korkeakouluopiskelijoiden vanhempien korkein koulutustaso koulutussektoreittain, %.
N(yliopisto)=3244, N(AMK)=2469.

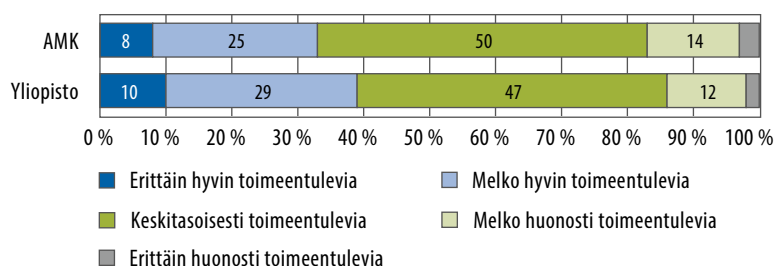
Opiskelijoiden vanhempien koulutustaso vaihtelee myös koulutussektoreiden sisällä. Kuten kuviosta 2.4 näkyy, yliopistossa korkeasti koulutettujen vanhempien lasten osuus on suurin tekniikan (82 %) sekä kaupan, hallinnon ja oikeustieteen (81 %) aloilla ja pienin luonnontieteissä (68 %), joiden opiskelijoista miltei kolmannes (29 %) on keskiasteen koulutuksen suorittaneiden vanhempien lapsia. Korkeintaan perusasteen tutkinnon suorittaneiden vanhempien lasten osuus on suurin kasvatusaloilla (6 %), humanistisella ja taidealoilla (5 %) sekä yhteiskunnallisilla aloilla (5 %) ja pienin tekniikan aloilla (2 %) sekä palvelualoilla (2 %).

Ammattikorkeakouluissa korkeasti koulutettujen vanhempien lasten osuus on suurin kasvatusaloilla (82 %) ja pienin luonnontieteissä (49%). Ammattikorkeakoulujen opiskelijoissa on yliopisto-opiskelijoihin verrattuna huomattavasti enemmän keskiasteen tutkinnon suorittaneiden vanhempien lapsia, suurin osuus (44 %) luonnontieteellisillä aloilla. Korkeintaan perusasteen tutkinnon suorittaneiden vanhempien lapsia on suhteessa eniten terveys- ja hyvinvointialoilla (11 %) sekä maa- ja metsätalousaloilla (10 %) ja vähiten yhteiskunnallisilla aloilla (3 %).

Kuvio 2.4. Korkeakouluopiskelijoiden vanhempien korkein koulutustaso koulutusaloittain, %.
N (yliopisto)=3244. N (AMK)=2469.

Korkeakouluopiskelijoiden arviot vanhempiensa taloudellisesta toimeentulosta muihin perheisiin verrattuna eivät vaihteile suuresti koulutussektoreittain tai -aloittain. Kuten kuvio 2.5 näkyy, puolet korkeakouluopiskelijoista arvioi vanhempiensa olevan keskitasoisesti toimeentulevia ja kolmannes arvioi, että vanhemmat ovat melko hyvin toimeentulevia. Noin joka kymmenes kertoi vanhempiensa olevan erittäin hyvin toimeentulevia. Reilu kymmenesosa opiskelijoista ilmoitti vanhempiensa olevan melko huonosti toimeentulevia ja kolme prosenttia kertoi, että vanhemmat ovat erittäin huonosti toimeentulevia.

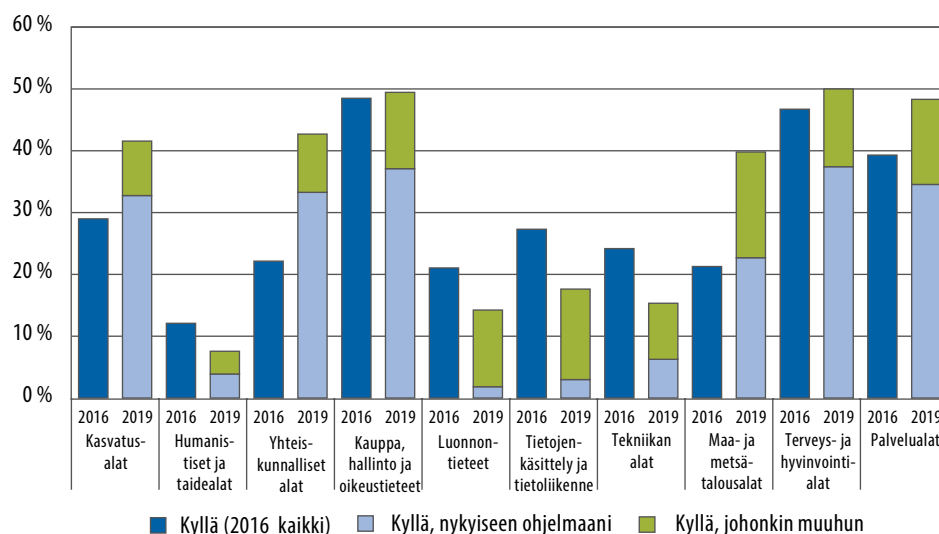
Kuvio 2.5. Korkeakouluopiskelijoiden arviot vanhempiensa taloudellisesta toimeentulosta muihin verrattuna, %. N=6366.

2.5 Valmennuskursseille osallistuminen

Valmennuskurssien kautta opintoihin tulleiden osuutta on seurattu Eurostudent-tutkimuksessa jo kolmena kierroksena. Edelliseen, vuoden 2016 tiedonkeruuseen nähden valmennuskursseille osallistumista koskevaa kysymystä uudistettiin siten, että kysymys erottelee tarkemmin nykyiseen koulutusohjelmaansa liittyvän valmennuskurssin käyneet niistä, jotka ovat kenties pyrkineet ensisijaisesti jollekin toiselle koulutusosalalle.

Lisäksi jotta vuoden 2017 alkaneen opiskelijavalintauudistuksen vaikutuksia valmennuskurssien yleisyyteen voitaisiin aineistolla verrata, rajataan tarkastelua siten, että Eurostudent VI ja VII -kierrosten tuloksia verrataan vain ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoiden osalta (siis vuosina 2015–16 aloittaneita ja 2017–18 aloittaneita). Kuviossa 2.6 on esitetty ensimmäisen ja toisen vuoden yliopisto-opiskelijoista valmennuskurssin käyneiden osuudet siten, että tuoreimman kyselykierroksen osuuksista on erotettu nykyiseen koulutukseen liittyvät kurssit niin kutsutuista ”ohivalinnoista”.

Erityisesti luonnon- ja tietojenkäsittelytieteiden sekä suurelta osin tekniikan alan opiskelijoiden kohdalla valtaosa valmennuskursseista on tulosten perusteella liittynyt jonkin muun alan pääsyvaatimuksiin. Edellisen kierroksen tuloksiin nähden erityisesti yhteiskuntatieteiden sekä maa- ja metsätalouden alalla valmennuskurssien suosio olisi kasvanut.

Kuvio 2.6. Valmennuskurssille osallistuneet ensimmäisen ja toisen vuoden yliopisto-opiskelijat koulutusalan mukaan Eurostudent VI ja VII -tutkimuskierroksilla.

Vaikka kysymysmuotoilun päivitys toisaalta vaikeuttaa tulosten vertailtavuutta, on kierrosten tulosten reliabiliteettia onneksi mahdollista arvioida vertaamalla samana ajanjaksona opintonsa aloittaneiden ”ei-kurssille osallistuneiden” osuuksia tutkimuskierrosten välillä. Vaikka opiskelijajoukossa ja valintajärjestelmässä onkin tapahtunut muutoksia, pyrkivät VI ja VII kierrokset kumpikin estimoimaan osittain saman opiskelijajoukon, nimittäin vuosina 2015–16 aloittaneiden yliopisto-opiskelijoiden valmennuskurssittautumista (toki vain opintojaan edelleen jatkavien osalta).

Vuoden 2019 tutkimuksessa vuosina 2015–16 aloittaneista 67,3 prosenttia [luottamusväli 63,5; 70,8] ei osallistunut valmennuskurssille ja vuoden 2016 puolestaan 71,4 prosenttia [68,1; 74,5]. Tulokset mahtuvat saman virhemarginaalin sisään, minkä lisäksi on luultavaa, että kierrosten välillä ilmenevä kato opintonsa keskeyttäneiden osalta ilmeni vahvemmin juuri niillä koulutusaloilla, jonne pääseminen ei edellytä valmennuskurssittautumista. Tuloksia uusien opiskelijoiden valmennuskurssittautumisesta tuoreimman ja vuoden 2016 kierrosten välillä voi siten pitää varsin vertailukelpoisina.

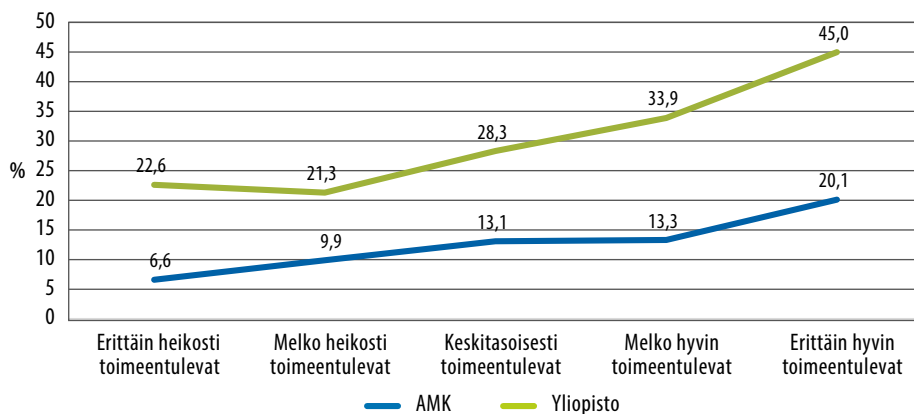
Kun valmennuskurssille osallistumista tarkastellaan vanhempien arvioidun taloudellisen toimeentulon mukaan (opiskelijoita pyydettiin arvioimaan vanhempiensa toimeentuloa suhteessa muihin perheisiin), havaitaan kurssille osallistumisen olevan suoraviivaisessa yhteydessä vanhempien toimeentuloon.

Vaikka ero selittyikin osaltaan sillä, että paremmin toimeentulevien vanhempien lapset hakeutuvat muita useammin kilpailuille koulutusaloille (kauppa-, lääke- ja oikeustieteet), joissa valmennuskurssien käyminen on selvästi muita yleisempää, on tuoreessa

tutkimuksessa myös pystytty osoittamaan valmennuskurssien olevan saman koulutusalan sisällä yleisempää hyvin toimeentulevien vanhempien lapsilla⁶.

Sekä yliopisto- että ammattikorkeakouluopiskelijoiden valmennuskursseille osallistuneita on suhteessa enemmän paremmin toimeentulevien vanhempien lapsissa. Toisaalta on hyvä muistaa myös, että valmennuskurssien käyminen on alakohtaisten erojen lisäksi selkeästi sidoksissa opiskelijan elämänvaiheeseen, sillä yli 30-vuotiaat eivät niitä juurikaan käy. Vanhempana opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden vanhemmat ovat keskimäärin nuorempien opiskelijoiden vanhempia heikommin toimeentulevia, koska ovat ensinnäkin tehneet työuransa vuosikymmeninä, jolloin yleinen ansiotaso on ollut nykyistä matalampi ja ovat toisekseen tällä hetkellä useammin eläkkeellä kuin työelämässä.

Valmennuskursseille osallistuminen on huomattavasti yleisempää yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa: yliopisto-opiskelijoista miltei joka kolmas ilmoittaa osallistuneensa jossain vaiheessa elämäänsä valmennuskurssille, kun ammattikorkeakoulujen opiskelijoista samoin kertoo tehneensä hieman useampi kuin joka kymmenes. Kuten kuviosta 2.7 nähdään, kummankin koulutussektorin sisällä valmennuskurssille osallistuneiden osuus on keskimäärin sitä suurempi, mitä paremmaksi opiskelija on arvioinut vanhempiensa taloudellisen toimeentulon suhteessa muihin perheisiin.

Kuvio 2.7. Valmennuskurssille osallistuneet korkeakouluopiskelijat vanhempien arvioidun taloudellisen toimeentulon mukaan, %.

Vanhempiensa taloudellisen toimeentulon erittäin hyväksi arvioivista yliopisto-opiskelijoista miltei puolet kertoo osallistuneensa valmennuskurssille, kun taas vanhempiensa

6 Kosunen, S., Haltia, N., Saari, J., Jokila, S., & Halmkrona, E. (2020). Private Supplementary Tutoring and Socio-economic Differences in Access to Higher Education. Higher Education Policy, 1–20.

taloudellisen toimeentulon melko heikoksi tai erittäin heikoksi arvioineista yliopisto-opiskelijoista hieman yli viidennes kertoo osallistuneensa valmennuskurssille.

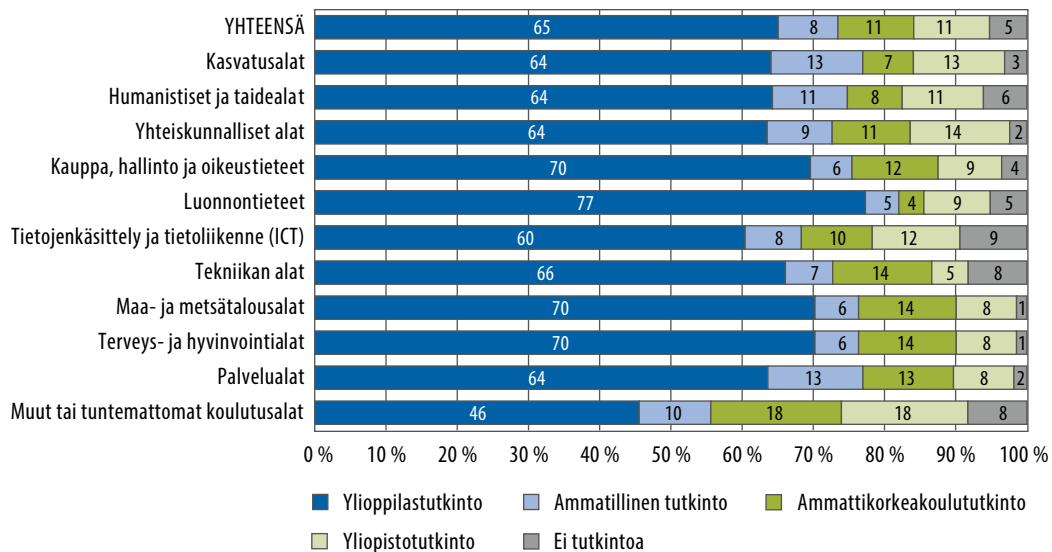
Ammattikorkeakouluissa taloudellisesti erittäin hyvin toimeentulevien vanhempien lapsista joka viides ilmoittaa osallistuneensa valmennuskurssille, kun erittäin huonosti toimeentulevien vanhempien lapsista valmennuskurssille on osallistunut harvempi kuin joka kymmenes. Vaikka ammattikorkeakoulujen pääsykokeet eivät varsinaista valmennuskurssien kohdemarkkinaa olekaan, selittyy kurssin käyneiden AMK-opiskelijoiden suuri osuus kuitenkin sillä, että kurseista suuri osa (54 prosenttia) on liittynyt jonkin muun koulutusohjelman opiskelijavalintaan.

2.6 Opiskelijoiden koulutussiirtymät toiselta asteelta

Opiskelijoiden aikaisempia, opintoja edeltäviä tutkintoja kartoitetaan tutkimuksessa kysymyksellä viimeksi suoritetusta tutkinnosta. Kysymysmuotoilun ongelma on siinä, että tällä hetkellä maisteriopintoja suorittavien viimeisin tutkinto on nykyisiä maisteriopintoja edeltävä kandidaatin tutkinto, eikä siten kartoita pohjakoulutusta toiselta asteelta. Osa maisterivaiheen opiskelijoista ei toki miellä kandidaatin tutkintoa aikaisemmaksi tutkinnoksi, vaan osaksi tämänhetkistä tutkinto-opiskelua. Opiskelijoiden aikaisempia koulutustaus-toja on kuitenkin mahdollista tarkastella rekisteriperusteisesti tilastovuositain. Kuviossa 2.8 on esitetty yliopistojen ja kuviossa 2.9 puolestaan AMK-opinnoissa vuonna 2017 aloitaneiden pohjakoulutus. Tiedot täydentävät mainiosti aikaisemmassa luvussa esitettyjä opiskelijoiden elämäntilanteita koskevia jakaumia, sillä opiskelijoiden ilmoittamista aikaisemmista pohjatutkinnoista on siellä johdettu toista tutkintoaan suorittavien opiskelijoiden elämäntilanteen luokka.

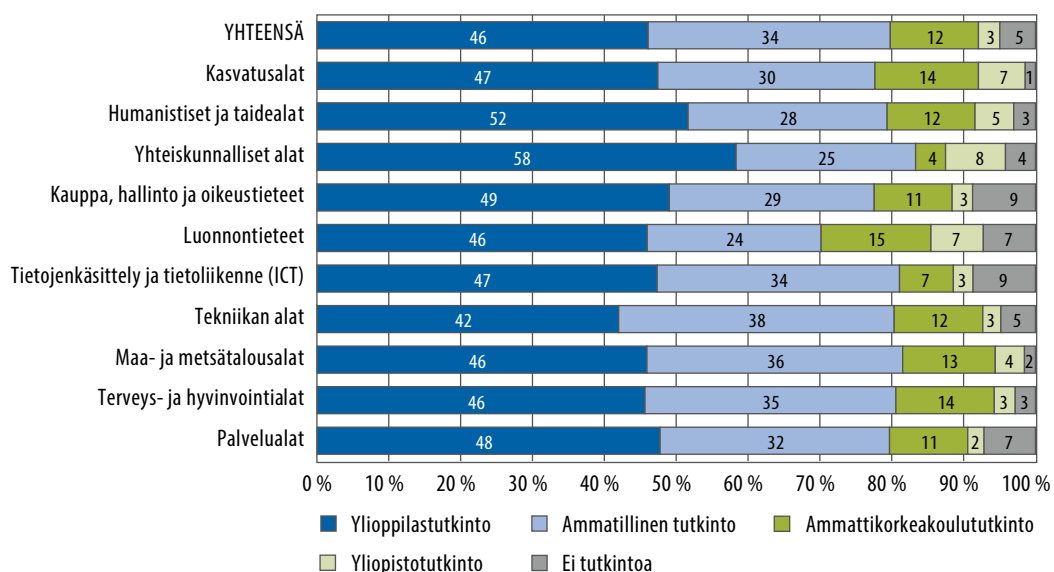
Eri koulutusalojen opiskelijoista ylioppilasvaltaisimpia (ml. yhdistelmätutkinnot) aloja ovat luonnontieteiden, ja vähiten tietojenkäsittelyn koulutusalat. Ammatillisen tutkinnon suorittaneita puolestaan on eniten palvelu- ja kasvatustieteiden alojen opiskelijoissa, ja aikaisempia korkeakoulututkintoja puolestaan yhteiskunnallisten alojen opiskelijoilla, joilla aikaisempia korkeakoulututkintoja on joka neljännellä⁷.

⁷ Perusjoukko ei ole aivan sama, kuin taulukossa 2.1, jossa aikaisempia kk-tutkintoja suorittavia on jonkin verran vähemmän.

Kuvio 2.8. Tilastovuonna 2017 aloittaneiden yliopistojen hyväksytyjen hakijoiden aikaisemmat tutkinnot.

Uusien ammattikorkeakouluopiskelijoiden pohjatutkintojen tarkastelu rajataan vain perustutkinto-opiskelijoihin, koska YAMK-tutkinnon pohjatutkinto on määritelmällisesti AMK-perustutkinto. Kaiken kaikkiaan AMK-opiskelijoiden pohjatutkinnot jakautuvat toisen asteen tutkintojen osalta tasaisemmin ammatillisen ja ylioppilastutkintojen välillä. Kaikista uusista AMK-opiskelijoista ylioppilastutkinnon korkeimpana tutkintona omaavia on 46 ja ammatillisen toisen asteen tutkintoja 34 prosenttia vuonna 2017 aloittaneista.

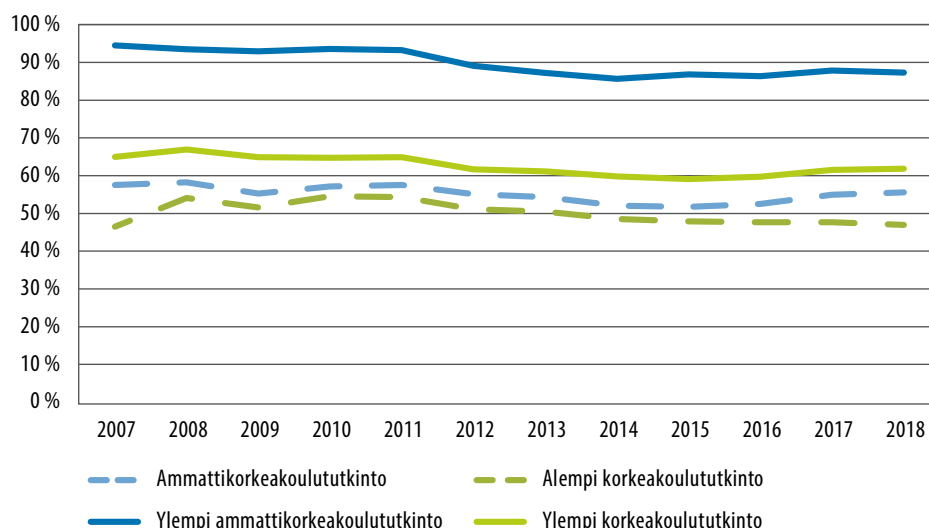

Kuvio 2.9. Hyväksytyjen hakeneiden AMK-perustutkinto-opiskelijoiden pohjatutkinnot tilastovuonna 2017

3 Työssäkäynti opintojen aikana, ennen nykyisiä opintoja sekä työllistymisodotukset

3.1 Työssäkäynti lukuvuosien aikana

Opiskelijoiden lukuvuosien aikaisesta työssäkäynnistä on olemassa Eurostudent -Opiskelijatutkimuksen ohella myös rekisteriperusteinen Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston aineistoon perustuva tilasto, joka tarjoaa kyselyaineiston tulosten rinnalla mahdollisuuden verrata opiskelijoilta suoraan saadun tiedon luotettavuutta (sillä kyselyaineisto sisältää aina paitsi otantavirheen niin myös kadon aiheuttaman vinouman mahdollisen harhan).

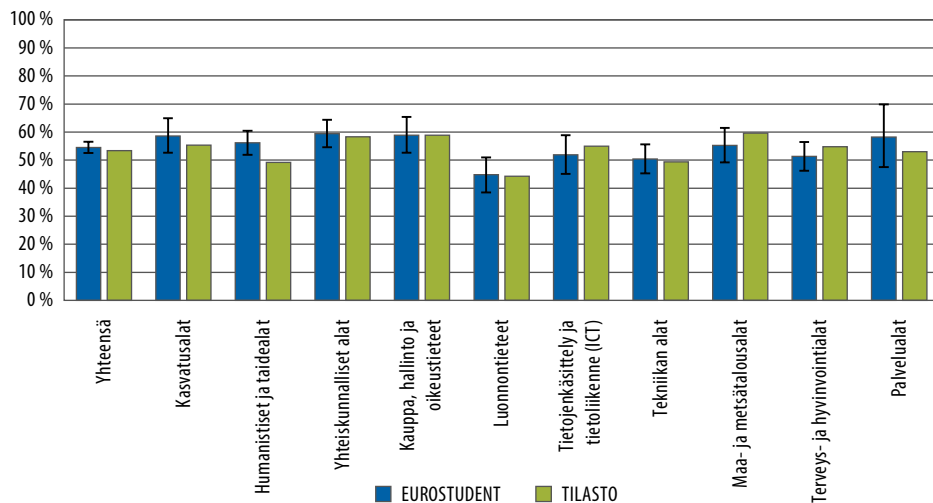
Kuvio 3.1. Opiskelijoiden työssäkäynti vuosina 2007-18 (Opiskelijoiden työssäkäyntitilasto) koulutusasteen mukaan.

Opiskelijoiden työssäkäyntiä seurataan vuosittain Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston tiedoista johdetulla Opiskelijoiden työssäkäyntitilastolla, joka mahdollistaa eri

tutkintotyyppien ja koulutusalojen opiskelijoiden työssäkäynnin yleisyyden pitkittäisten aikasarjojen seurannan.

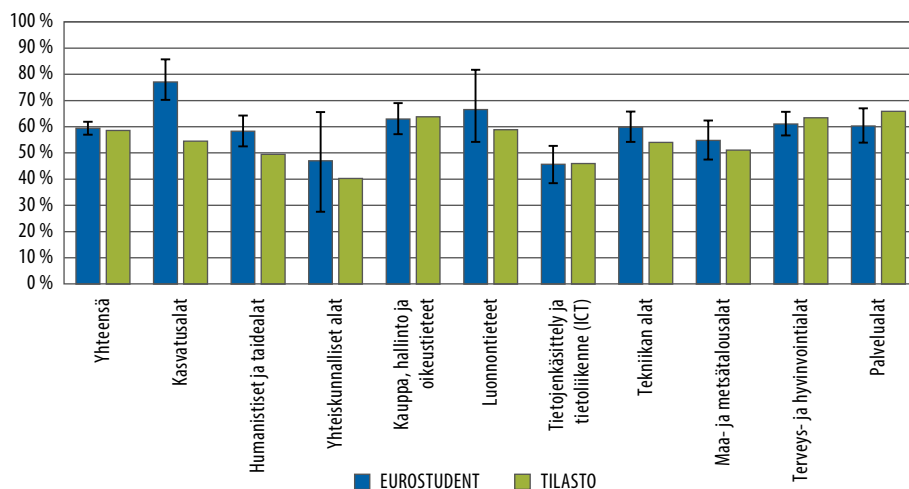
Työssäkäynti opintojen aikana on yleisempää ammattikorkea- (59 %) kuin yliopisto-opiskelijoiden (55 %) keskuudessa. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskuudessa työssäkäynti on yleisintä ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavilla, sillä nämä tutkinto-ohjelmat on suunniteltu opiskeltaviksi työssäkäynnin ohessa. Edellisestä tutkimuskierroksesta lähtien AMK-perustutkintoa opiskelevien työssäkäynti on vuosi vuodelta yleistynyt merkittävästi (noin 4 prosenttiyksiköllä vuodesta 2015).

Kuviossa 3.2a ja 3.2b on esitetty opintojen aikaisen työssäkäynnin yleisyyttä kuvaavat kyselypohjaiset estimaatit 95 %:n tilastollisen luottamusvälin kanssa AMK- ja yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa. Kuviossa luottamusvälin pituudet on lisätty havainnollistamaan sitä, kuinka alakohtaisten estimaattien tarkkuus suhteutuu rekisteripohjaiseen kokonaisaineistoon. Luottamusväli kuvaa toisin sanoen sitä väliä, jolle estimoinnin kohteena oleva perusjoukon tosiarvo (tässä tapauksessa opiskelijoiden työssäkäynti) sijoittuu halutun luottamustason (tässä tapauksessa 95 %:n) sisällä.

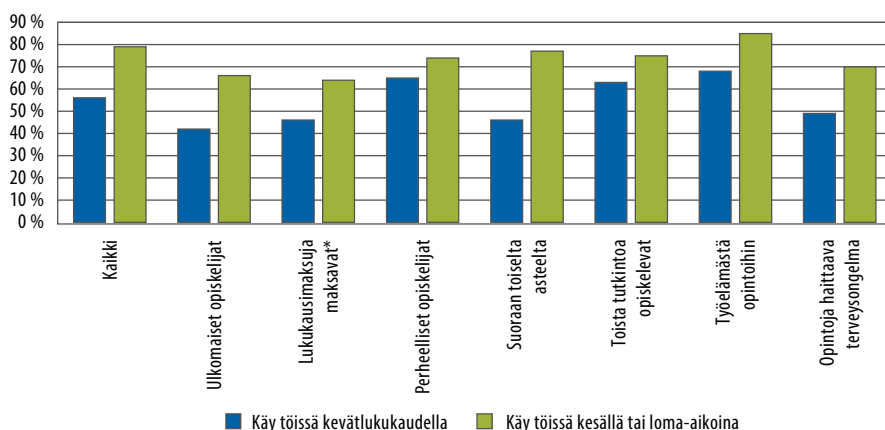
Kuvio 3.2a AMK-opiskelijoiden työssäkäynti: Eurostudent -estimaatti verrattuna Opiskelijoiden työssäkäyntitilastoon (2018) yhdessä 95 %:n luottamusvälin kanssa.

Kaiken kaikkiaan yleisintä opintojen aikainen työssäkäynti on ammattikorkeakoulujen kaupallisten ja palvelualojen tradenomi- sekä terveys- ja hyvinvointialojen opiskelijoiden sekä yliopistojen maa- ja metsätalouden sekä kauppa, hallinto ja oikeustieteen opiskelijoiden keskuudessa. Vähiten opintojen aikana käyvät töissä kirjastoalan tradenomiopiskelijat (amk-yhteiskunnalliset alat) sekä yliopistojen luonnontieteellisten alojen tutkintoa opiskelevat, joista opintojen ohessa työskentelee noin 44 prosenttia.

Kuvio 3.2b YO-opiskelijoiden työssäkäynti: Eurostudent -estimaatti verrattuna Opiskelijoiden työssäkäyntitilastoon (2018) yhdessä 95 %:n luottamusvälin kanssa.

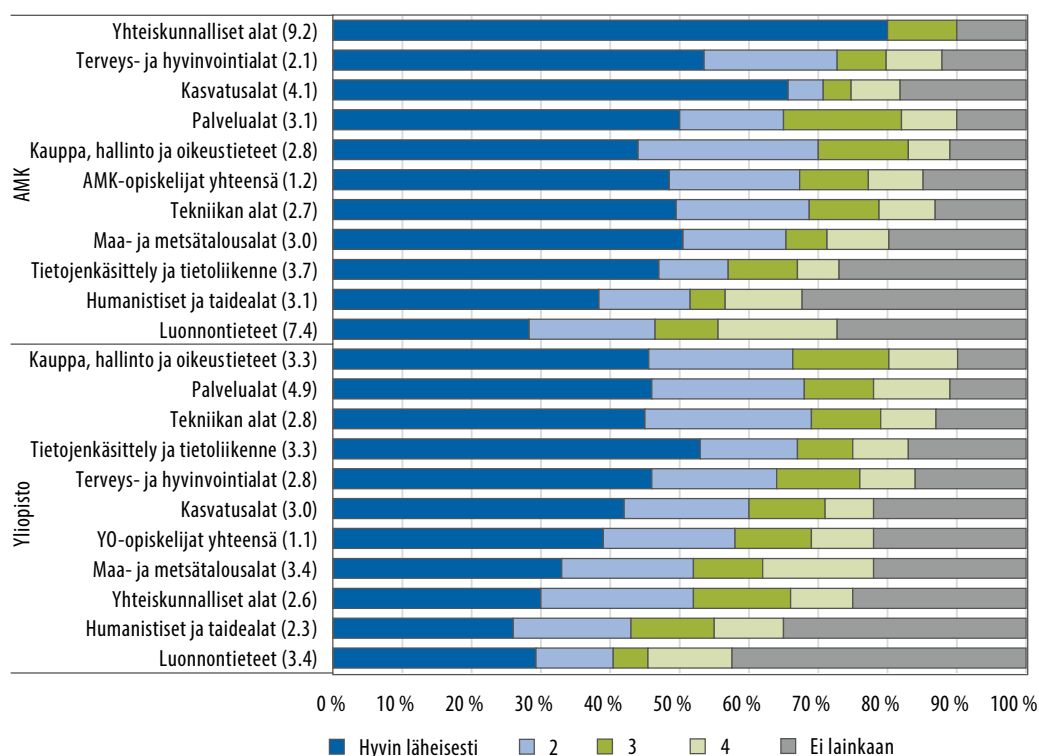
Opiskelijoiden työssäkäynti lukukausien aikana on myös merkittävästi yhteydessä opiskelijan elämäntilanteeseen. Kuviossa 3.2c on esitetty eri elämäntilanteissa opiskelevien työssäkäynnin yleisyyttä sekä lukukausien aikana että niiden ulkopuolella. Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden ohella kuviossa on lisäksi eroteltu lukukausimaksuja maksavien opiskelijoiden työssäkäynti. Ulkomaisten opiskelijoiden työssäkäynti onkin muita opiskelijoita merkittävästi vähäisempää, joskin heistäkin kaksi kolmesta ilmoittaa työskentelevänsä lukukausien ulkopuolella. Ennen nykyisiä opintoja päätoimisesti yli vuoden työssäkäyneistä reilu kaksi kolmasosaa ilmoitti työskentelevänsä myös nykyisten opintojen aikana, kun taas suoraan toiselta asteelta opintojaan jatkaneista työssäkäyviä on alle puolet.

Kuvio 3.2c Työssäkäynti kevätlukukauden ja kesäperiodin aikana (%) eri elämäntilanteissa opiskelevilla.

*Lukukausimaksuja maksavia on aineistossa verrattaen vähän, joten estimaattien keskivirhe on tässä opiskelijajoukossa huomattavasti muita ryhmiä suurempi (7 -10 %).

Opintojen aikaisen työssäkäynnin yleisyyden ohella tutkimuksella pyritään myös arvioimaan tämänhetkisen työn ja koulutuksen sisällön vastaavuutta sekä toisaalta työssäkäynnin syitä. Opintojen aikaisen työssäkäynnin ja koulutusalan sisältövastaavuutta on mielekästä tarkastella suhteessa koulutusalaan, kun taas työssäkäynnin motiiveja vertaillaan ensisijaisesti eri elämäntilanteissa opiskelevilla. Kuviossa 3.3 on esitetty viisiportaisen asteikon keskiarvon mukaan laskevassa järjestyksessä työssäkäyvien opiskelijoiden kokemus tämänhetkisen työn ja koulutuksen sisällön vastaavuudesta. Alakohtaisissa estimaateissa on syytä huomata, että yliopiminnasta huolimatta pienten koulutusalojen estimaatit jäävät epätarkoiksi (suluissa esitetty alakohtainen keskivirhe on suuri), kun tarkastelu rajataan kultakin koulutusosalta vain työssäkäyvien opiskelijoiden kokemuksiin.

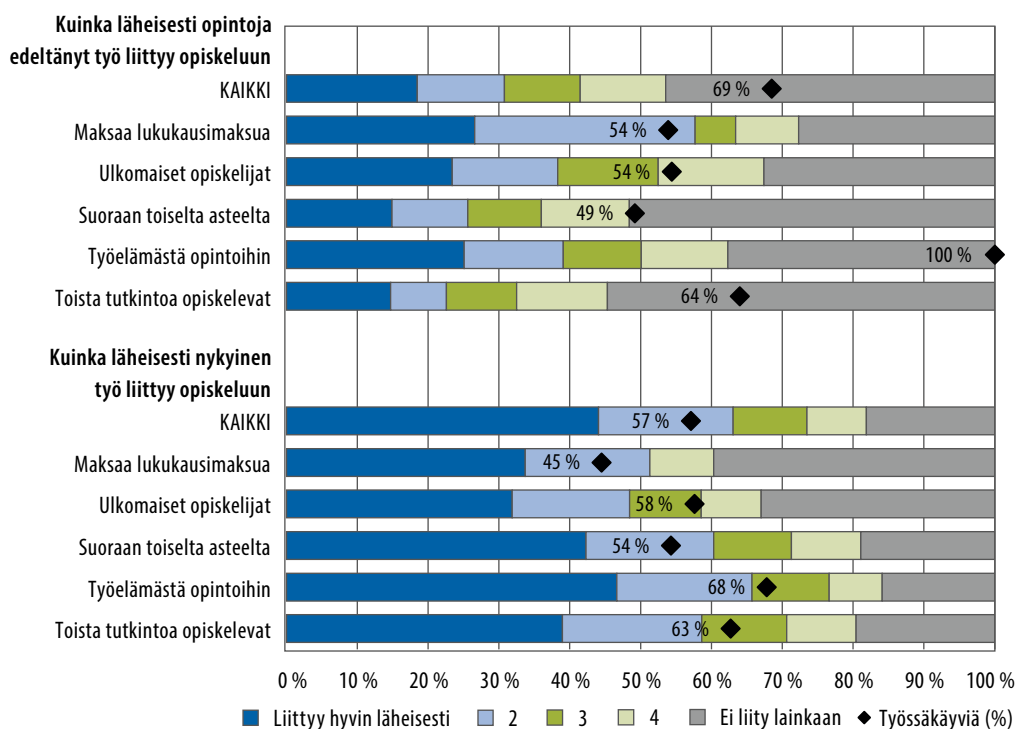
Kuvio 3.3a Opintojen aikaisen työssäkäynnin suhde opiskeltavaan tutkintoon.

(1 Liittyy hyvin läheisesti – 5 Ei liity lainkaan) koulutusalan (keskivirhe) ja korkeakoulusektorin mukaan (vain työssäkäyvät).

On myös mielenkiintoista, että yliopisto-opiskelijoiden työssäkäynnin alavastaavuudessa ilmenee koulutusaloittain huomattavasti enemmän vaihtelua kuin ammattikorkeakouluopiskelijoilla. Ammattikorkeakouluopiskelijoista pienimpiä humanistis-yhteiskuntatieteellisiä aloja lukuun ottamatta noin 60–70 prosenttia opiskelijoista pitää nykyistä työtään erittäin tai melko hyvin koulutuksen sisältöä vastaavana.

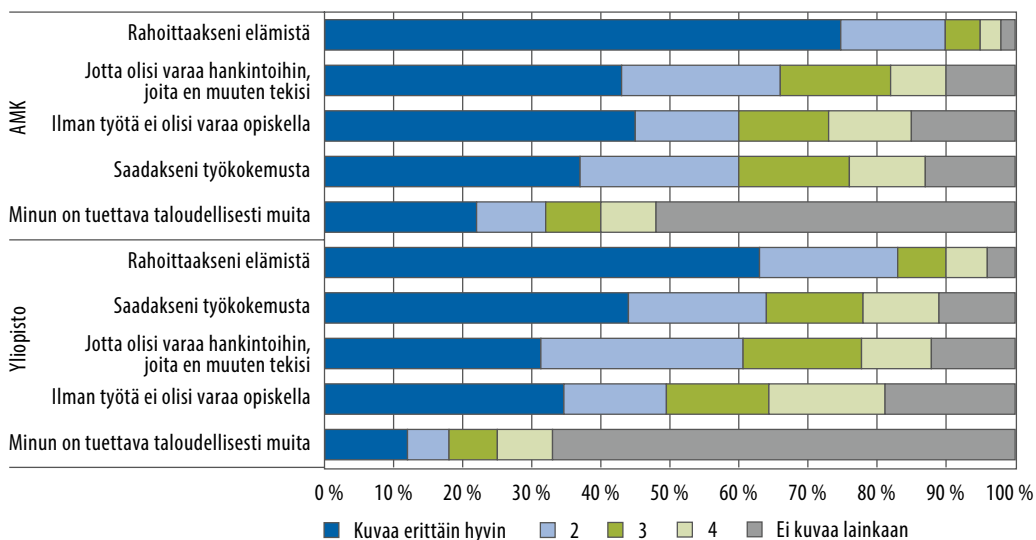
Kaikista yliopisto-opiskelijoista vähintään hyvin opintoja vastaavina nykyistä työtä piti noin 58 prosenttia. Heikoimmin omaa alaa vastaavia työt olivat luonnontieteiden, yhteiskunnallisten sekä humanististen ja taidealojen opiskelijoilla. Eniten omaa alaa vastaavia töitä tekivät yliopisto-opiskelijoista tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen opiskelijat, mutta toisaalta kaupan ja hallinnon sekä palvelualojen opiskelijoissa on vähemmän niitä, joiden mielestä nykyinen työ ei liity lainkaan opintoihin.

Kuviossa 3.3b on havainnollistettu eri elämäntilanteissa opiskelevien työkokemuksen yleisyyttä ja laatua. Kuvioissa on mukana myös työssäkäyvien/työssäkäyneiden osuudet. Lukukausimaksuja maksavien opiskelijoiden työssäkäynti on muita vähäisempää sekä ajalla opintoja ennen että opintojen aikana ja ulkomaisten opiskelijoiden työssäkäynti liittyy nykyisiin opintoihin joissain määrin muita opiskelijoita heikommin. Opintoja ennen työelämässä pitkään olleista noin kaksi kolmesta tekee lukukausien aikana töitä tällä hetkellä, ja tämän opiskelijajoukon työ liittyy myös keskimäärin erittäin hyvin opiskeltavaan alaan. Toisaalta tässä joukossa on myös merkittävästi niitä, joille aikaisempi työkokemus joltain toiselta alalta ei esimerkiksi uudelleen koulutautujien tilanteessa ole sen relevantimpaa kuin suoraan toiselta asteelta opintojaan jatkavilla. Myös toista tutkintoa opiskelevilla merkillepantavaa on, että tässä joukossa nykyisiä opintoja edeltävä työ liittyy varsin harvalla tällä hetkellä opiskeltavan tutkinnon alaan.

Kuvio 3.3b Opintoja edeltävän ja opintojen aikaisen työkokemuksen laatu sekä työssäkäynnin yleisyys suhteessa nykyisiin opintoihin eri elämäntilanteissa opiskelevilla.

Tarkasteltaessa opiskelijoiden syitä lukukausien aikaiselle työssäkäynnille kuviossa 3.4 havaitaan työssäkäynnin näyttäytyvän opiskelijoille ensisijaisesti elämisen kustannusten kattamisen välineenä. Noin 60 prosenttia työssäkäyvistä oli ainakin joissain määrin samaa mieltä väitteen ”Ilman työtä minulla ei olisi varaa opiskella” -väittämän kanssa. Valmistumisen jälkeistä työllistymistä tukevan työkokemuksen kartuttaminen oli yliopisto-opiskelijoilla hieman AMK-opiskelijoita tärkeämpää, kun taas AMK-opiskelijoissa on enemmän sellaisia, joiden työssäkäynti liittyy perheen tai muiden läheisten taloudelliseen tukemiseen (puoliso työtön tai huollettavia lapsia).

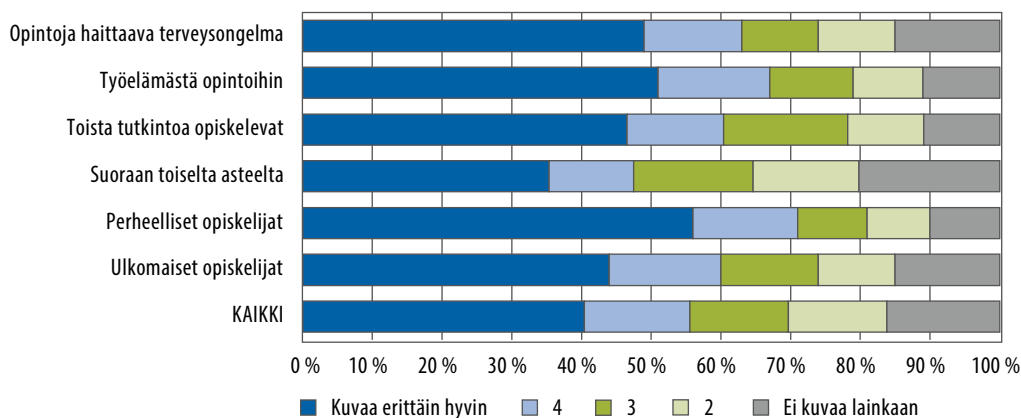
Kuvio 3.4. Työssäkäynnin syyt yleisyyden laskevassa järjestyksessä ansiotyötä lukukausien aikana tekevien yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskuudessa.

Eri elämäntilanteissa opiskelevien työssäkäynnin motiiveja tarkastellaan lopuksi vielä kolmen väittämäjakauman suhteen (viidestä väittämästä kolme kuvasi tavalla tai toisella toimeentulon järjestämistä) (kuviot 3.5a–c).

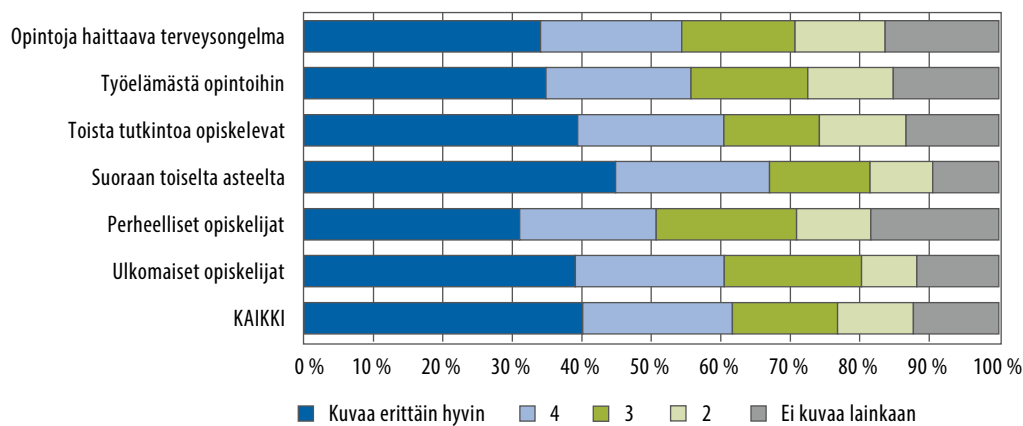
Työssäkäynti näyttäytyy kaikissa elämäntilanteissa ensisijaisesti keinona rahoittaa elinkustannuksia opintojen aikana. Noin puolet opiskelijoista kokee, ettei heillä olisi varaa opiskella ilman ansiotyötä. Suoraan toiselta asteelta opintoja jatkavilla elämisen rahoittaminen näyttäytyy hieman muissa elämäntilanteissa opiskelevia vähemmän merkityksellisenä, ja samalla heillä työkokemuksen hankkiminen näyttäytyy tulosten perusteella hieman muita suuremmalla painoarvolla.

Työkokemuksen kartuttaminen on puolestaan vähiten merkityksellistä perheellille opiskelijoille, joskin heistäkin noin kolmasosa kokee sen erittäin tärkeänä syynä

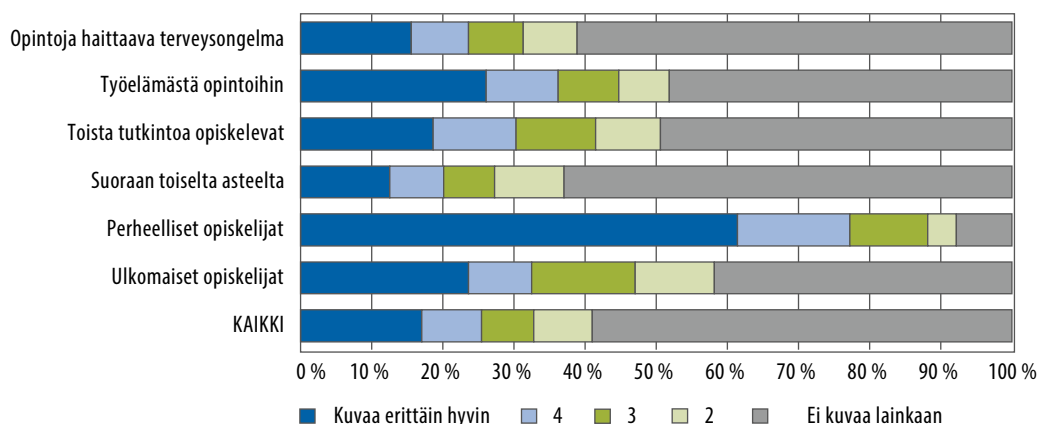
työssäkäynnilleen. Vastaavasti muiden läheisten tai perheenjäsenten menojen kattaminen korostuu luonnollisesti tällä opiskelijaryhmällä, joskin tuettavia läheisiä on yllättävän paljon myös ulkomaisilla työssäkäyvillä opiskelijoilla.

Kuvio 3.5a "Ilman ansiotyötä minulla ei olisi varaa opiskella", väittämäjakauma eri elämäntilanteissa opiskelevilla.

Kuvio 3.5b "Käyn töissä saadakseni työkokemusta", väittämäjakauma eri elämäntilanteissa opiskelevilla.

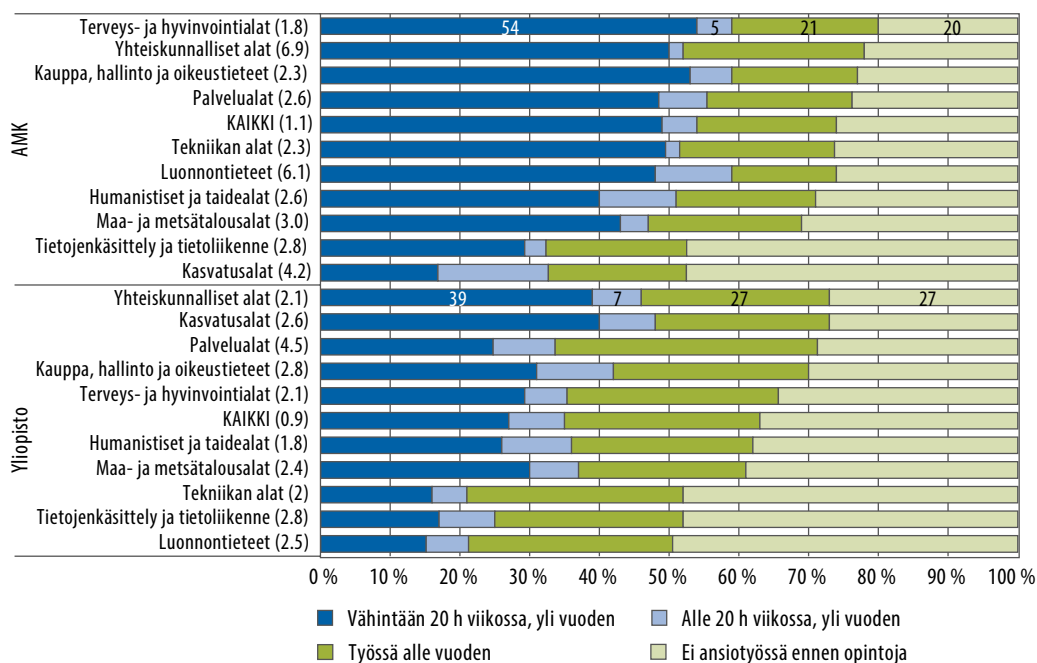
Kuvio 3.5c "Käyn töissä, koska minun on tuettava taloudellisesti muita", väittämäjakauma eri elämäntilanteissa opiskelevilla.

3.2 Opintoja edeltävä työssäkäynti ja työkokemuksen suhde nykyisiin opintoihin

Toisin kuin opintojen aikaisesta työssäkäynnistä, ei opiskelijoiden opintoja edeltävän työssäkäynnin yleisyydestä tai laadusta tuoteta tällä hetkellä rekisteripohjaista tilastoa. Osana Eurostudent VII Opiskelijatutkimuksen tutkijoille avattavaa aineistoa tutkijoille annetaan mahdollisuus hyödyntää Tilastokeskuksen rekisteripohjaisia aineistoja, jotka kuvaavat opintojen alkamista edeltävän tilastovuoden työssäkäynnin laatua (perustuen Tilastokeskuksen ammattiluokitukseen), joskaan tähän raporttiin näistä aineistoista johdettavat tulokset eivät valitettavasti ehtineet.

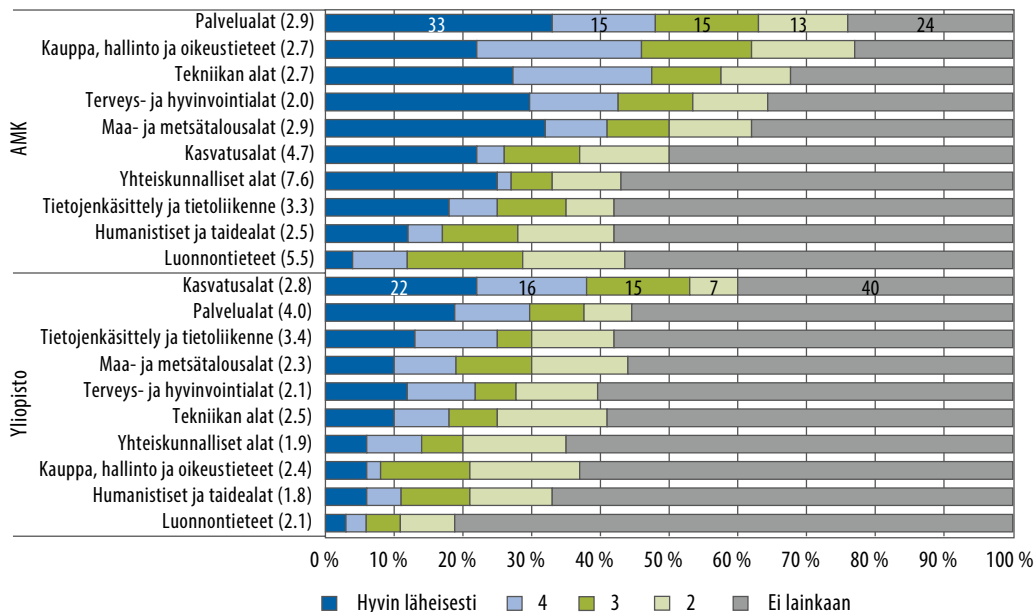
Tällä hetkellä ainoat nykyisiä opintoja edeltävän työssäkäynnin määrää ja laatua koskevat tiedot saadaan opiskelijoilta itseltään, ja niitä kysytään Eurostudent -konsortion standardien mukaisesti kahdella kysymyksellä, joista ensimmäinen kartoittaa opintoja edeltävän työssäkäynnin kestoa (yli vai alle vuoden) sekä viikkotuntimäärää (yli vai alle 20 tuntia viikossa). Tämän kysymyksen perusteella on rajattu myös "työelämässä ennen opintoja" -ryhmän opiskelijat raportin kuvioissa ja taulukoissa.

Toisella kysymyksellä kartoitetaan puolestaan opintoja edeltävän työssäkäynnin laatua suhteessa nykyisiin opintoihin viisiportaisella asteikolla "1 Liittyy hyvin läheisesti – 5 Ei liity lainkaan".

Kuvio 3.6. Opintoja edeltävän työkokemuksen määrä koulutusalan ja korkeakoulusektorin mukaan

Eri alojen opiskelijoiden omaavaa opintoja edeltävän työkokemuksen määrää tarkastellaan kuviossa 3.6. Ammattikorkeakouluopiskelijoilla on yliopisto-opiskelijoita huomattavasti useammin opintoja edeltäviä pitkiä yli vuoden mittaisia kokoaikaisia työsuhteita, kun taas yliopisto-opiskelijoilla työsuhteet painottuvat vahvemmin lyhyempiin alle vuoden mittaisiin. Yliopisto-opiskelijoista eniten pitkiä työsuhteita on kasvatusalojen opiskelijoilla (noin 40 prosentilla) ja vähiten puolestaan luonnontieteiden ja tekniikan alojen opiskelijoilla (noin 16 prosentilla). Ammattikorkeakouluopiskelijoista vähiten työsuhteita on tietojenkäsittelyn ja kasvatusalojen opiskelijoilla.

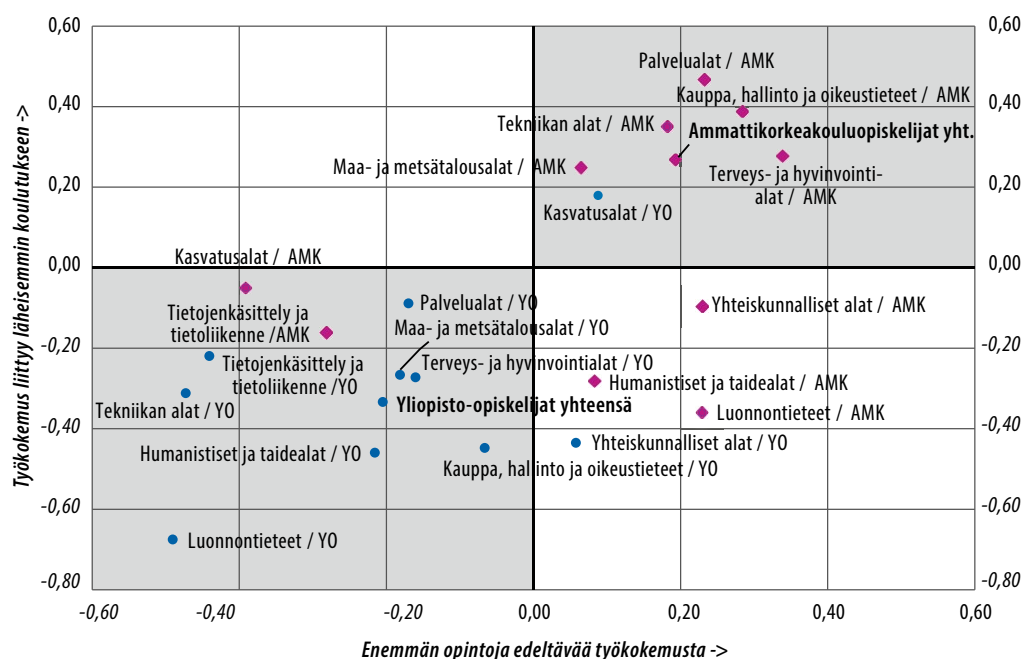
Kuvio 3.7. Opintoja edeltävän työssäkäynnin liittyminen nykyiseen koulutusalaan laskevassa järjestyksessä (vain työssäkäyneet) koulutusalan (estimaatin keskivirhe) ja korkeakoulusektorin mukaan.

Nykyistä koulutusta edeltävän työssäkäynnin laatu suhteessa opintojen sisältöön vaihtelee eri alojen opiskelijoiden keskuudessa suuresti. Vaihtelun taustalla vaikuttaa paitsi alakohtaisten työmarkkinoiden (kuinka paljon toisen asteen tutkinnon omaaville on tarjolla alaan liittyviä työpaikkoja), koulutusväylän (ammattilliselta toiselta asteelta korkea-asteelle jatkavilla on usein saman alan ammattitutkinto ja sitä myöten paremmat mahdollisuudet hankkia alan työkokemusta) niin myös eri koulutusalojen opiskelijoiden vaihtelevat elämäntilanteet (toisille aloille haetaan useammin suoraan toiselta asteelta, kun taas toisten alojen opiskelijoilla on jo pitkiä työuria taustalla). Opiskelijoiden työkokemuksen opinnollistamisen kannalta opiskelijoiden mukanaan tuoma työkokemus ja oman alan asiantuntijuus on ollut vahvasti mukana viime aikaisissa korkeakoulutuksen kehittämishankkeissa⁸.

Laadullisesti opintojen kannalta parasta työkokemusta omaavat mielestään ennen opintoja työskennelleet kaupallisten, tekniikan ja palvelualojen ammattikorkeakouluopiskelijat, joista noin 45 prosenttia piti opintoja edeltävää työtään hyvin tai melko hyvin koulutuksensa sisältöä vastaavana. Vähiten relevanttia työkokemus on puolestaan ollut luonnontieteiden sekä yliopistojen kauppa-, yhteiskunta- ja oikeustieteiden sekä humanistisilla aloilla opiskelevilla.

⁸ Vanhanen-Nuutinen, L., Saari, J., Kotila, H., Mäki, K., & Syrjänen, P. (2018). Opintojen aikainen työssäkäynti – ongelma vai mahdollisuus ammattikorkeakouluopinnoissa? Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:10.

Kuvio 3.8 pyrkii tiivistämään opiskelijoiden koulutusalohtaiset erot opintoja edeltävän työkokemuksen määrästä ja laadusta siten, että opintoja edeltävän työsuhteen määrää ja laatua kuvaavat kyselymittarit ymmärretään jatkuvina muuttujina, jotta alakohtaisia eroja olisi mielekästä kuvata keskiarvoina. Kuviossa esitetyjä koulutusaloja voi tulkita tietyin varauksin siten, että kuviossa ”yhtä vasemmalla tai oikealla” esitettyjen koulutusalojen opiskelijoilla on yhtä paljon opintoja edeltävää työkokemusta, ja että ylempänä esitettyjen alojen opiskelijoiden omaava työkokemus vastaa enemmän nykyisiä opintoja. Pelkistetysti voisi sanoa, että oikealla ylhäällä esitetyillä koulutusaloilla opiskelijoiden mukanaan tuoma alaan liittyvää työkokemusta siis on enemmän.

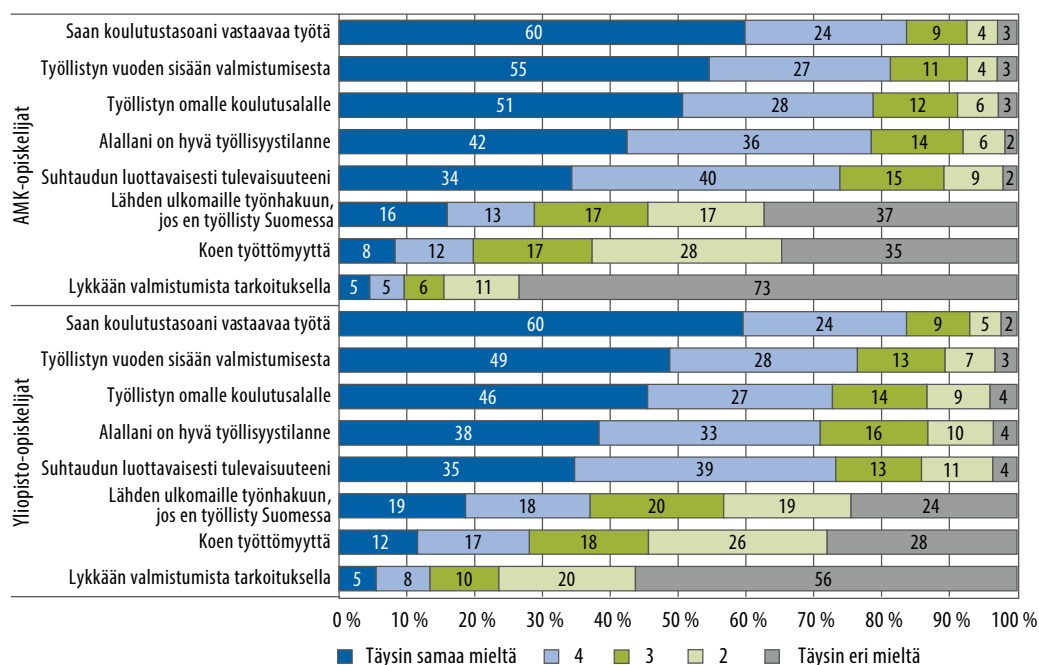

Kuvio 3.8. Opiskelijoiden koulutusta edeltävän työkokemuksen määrä ja laatu suhteessa nykyisiin opintoihin

3.3 Työllistymisodotukset valmistumisen jälkeen

Opiskelijoiden valmistumisen jälkeistä työllistymistä koskeviin odotuksiin vaikuttavat alakohtaisten työmarkkinanäkymien ohella myös monet muut tekijät, kuten opintoja edeltävä työkokemus sekä opintojen aikaisen työssäkäynnin laatu. Alakohtaiset työmarkkinat vaihtelevat myös ajoittain, ja opiskelijan elämäntilanne voi vaikuttaa siihen, kuinka joustavasti oman alan työpaikan perässä on valmiuksia muuttaa uudelle paikkakunnalle.

Noin kolmasosa opiskelijoista suhtautuu tulevaisuuteensa erittäin myönteisesti ja reilu 70 prosenttia vähintäänkin hyvin myönteisesti (väittämän kanssa täysin tai samaa mieltä olevat) ja 84 prosenttia pitää hyvin todennäköisenä työllistyvänsä koulutustaan vastaaviin tehtäviin (kuvio 3.9). Oman alan töiden löytämistä ammattikorkeakouluopiskelijat pitävät hieman yliopisto-opiskelijoita todennäköisempänä. Opiskelijat pitävät myös omia työllistymisnäkömiään parempina kuin alansa yleisiä työmarkkinanäkymiä. Yliopisto-opiskelijat suhtautuvat myös joissain määrin ammattikorkeakouluopiskelijoita myönteisemmin ajatuksiin työllistyä kansainvälisille työmarkkinoille.

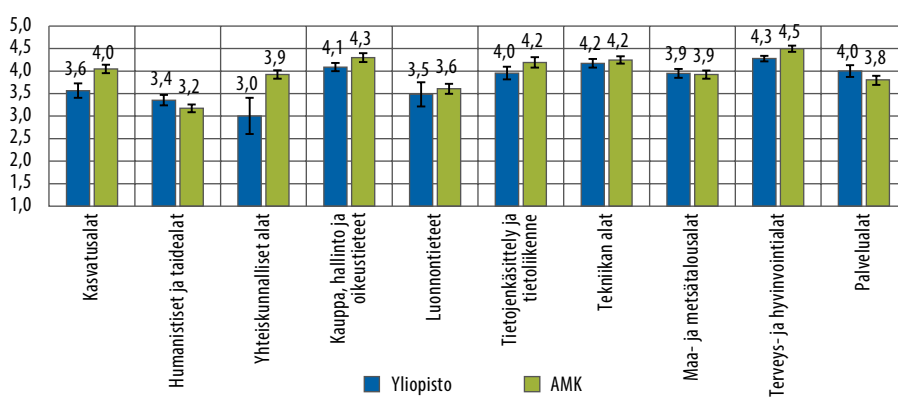

Kuvio 3.9. Opiskelijan tulevaisuusnäkymät korkeakoulusektoreittain

Opiskelijan valmistumisen jälkeistä aikaa koskevista väittämistä kuusi ensimmäistä mittaa tavalla tai toisella työllistymistä koskevia odotuksia, joten tarkastelua syventääksemme niiden sisältämää informaatiota voi olla hyvä tiivistää. Väittämistä muodostetaan summuuttuja⁹, joka skaalataan samalle 5-portaiselle asteikolle käännettynä, jotta suuremmat arvot voisi tulkita parempana työllistymisuskona.

9 Summuuttujan reliabiliteettia kuvaava Cronbachin alfa saa arvon 0.89, eli yhdistettävät väittämät korreloivat hyvin vahvasti keskenään.

Kuviossa 3.10 on esitetty eri koulutusalojen opiskelijoiden keskimääräinen työllistymisusko korkeakoulusektoreittain. Kaiken kaikkiaan vahvin usko omalle alalle sujuvasti työllistymiseen on yliopistojen terveyden ja hyvinvoinnin alojen (pääasiassa lääketieteiden) opiskelijoilla sekä kauppa- ja oikeustieteellisillä aloilla. Myös tekniikan aloilla (molemmat sektorit) sekä tietojenkäsittelytieteiden alalla (erityisesti yliopistosektori) työllistymisusko on hyvin vahvaa. Vastaavasti heikointa usko on luonnontieteiden sekä humanististen ja taidealojen opiskelijoilla.

Kuvio 3.10. Työllistymisuskon skaalattu summamuuttuja

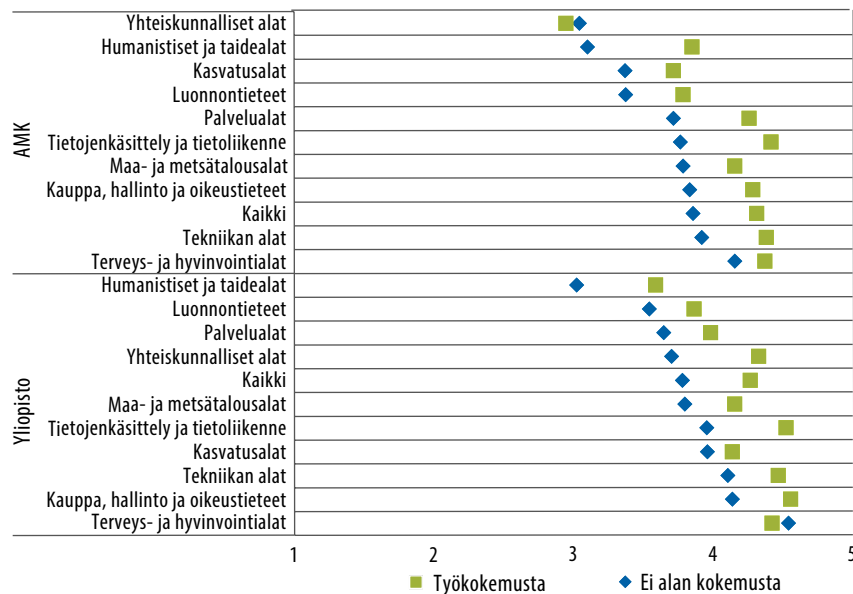
Eri alojen opiskelijoiden keskimääräiset työllistymisodotukset vastaavat pitkälle alakohtaisia työmarkkinatilanteita koskevia käsityksiä, mutta toisaalta opiskelijoiden käsitykset heijastavat niiden lisäksi myös muun hankitun työkokemuksen vaikutusta työllistymisuskoon. Aikaisemmin tässä luvussa todettiin jo, että opiskelijoiden valmistumista edeltävä työkokemus on määrällisesti ja laadullisesti hyvin erilaista eri aloilla.

Tästä syystä edellä kuvattua tarkastelua voidaan syventää vertaamalla työllistymisuskoa alakohtaisesti siten, että työkokemuksen omaamisen vaikutus työllistymisuskoon saadaan näkyväksi. Vertailua varten opiskelijat luokitellaan työssäkäynnin mukaan kahteen ryhmään siten, että kunkin alan työkokemusta omaavien työllistymisodotuksia verrataan niihin, joilla kokemusta on vain joltain muulta alalta tai ei lainkaan.

Kuviossa 3.11 on havainnollistettu alakohtaisia eroja aikaisemman tai opintojen aikana hankitun relevantin työkokemuksen merkitystä työllistymistä koskeviin odotuksiin. Alakohtaisesti esitetyt keskiarvot työkokemusta omaavien ja ei-omaavien välillä heijastavat sitä, että toisilla aloilla tutkinto itsessään varmistaa opiskelijoiden mielessä omalle alalle työllistymistä, kun taas toisilla sen lisäedellytyksenä opiskelijat pitävät työkokemuksen omaamisen.

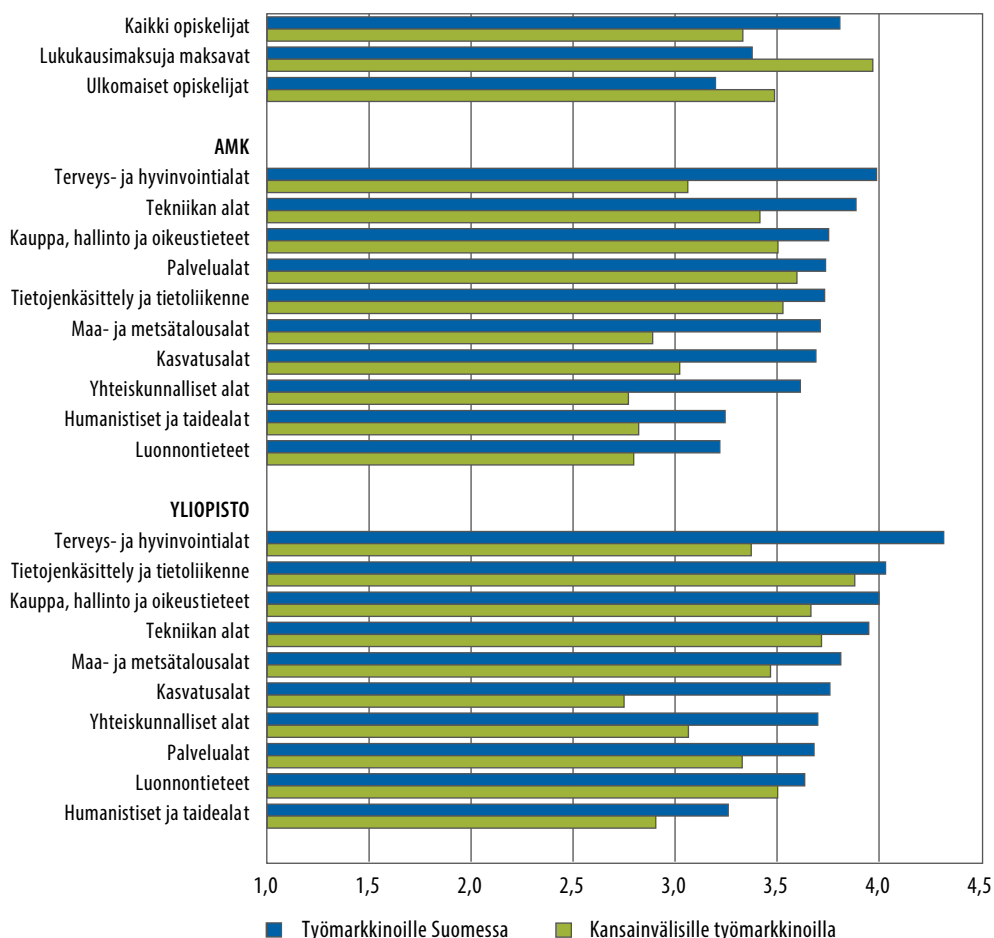
Toisessa ääripäässä ovat terveysalojen opiskelijat yliopistoissa, joilla aikaisemman työkokemuksen puute ei näyttäisi lainkaan horjuttavan uskoa omaan työllistymiseen. Yliopistoissa kasvatustieteitä sekä ammattikorkeakouluissa sosiaali- ja terveysaloja opiskelevat uskovat samalla lailla työllistymiseensä työkokemuksen määrästä riippumatta.

Toista päätä edustavat humanististen ja taidealojen opiskelijat, jotka pitävät työllistymismahdollisuuksia keskimäärin melko hyvinä, jos omaavat alansa työkokemusta. Sen sijaan yhteiskunta-alan tradenomit suhtautuvat näkyksiinsä pessimistisesti riippumatta alan työkokemuksen omaamisesta. Keskimäärin työkokemuksen omaaminen vaikuttaisi edistävän opiskelijan työllistymisuskoa yhtäläisesti molemmilla korkeakoulusektoreilla.

Kuvio 3.11. Työllistymisnäkymien (summamuuuttuja 1 heikot – 5 erittäin vahvat) keskiarvot koulutusaloittain oman alan työkokemuksen omaamisen (oman alan kokemusta opintojen aikaista tai edeltävästä työsuhteesta) suhteen. Työllistymisuskon nouseva järjestys (ei työkokemusta omaavat)

Kuviossa 3.12 on havainnollistettu lopuksi eri alojen opiskelijoiden keskimääräistä tyytyväisyyttä tutkintonsa koettuun työmarkkinarelevanssiin Suomessa ja kansainvälisillä työmarkkinoilla. Suurimmat erot koetun kansallisen ja kansainvälisen relevanssin välillä ilmenevät kasvatusalojen opiskelijoilla, kun taas ulkomaiset opiskelijat pitävät tutkintonsa kansainvälistä relevanssia selvästi Suomen työmarkkinoita parempana. Yksittäisistä koulutusaloista parhaana työelämärelevanssin kannalta tutkintoaan pitävät samojen alojen opiskelijat, jotka edellisessä kuviossa olivat yleisen työllistymisuskon suhteen myös optimistisimpia.

Kuvio 3.12. Opiskelijoiden keskimääräinen tyytyväisyys (1 Valmistaa erittäin heikosti – 5 valmistaa erittäin hyvin) tutkintonsa antamiin valmiuksiin kotimaisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla, kansainväliset tutkinto-opiskelijat sekä opiskelijat koulutusaloittain.

3.4 Voiko opiskelijoiden työssäkäyntiä kuvaaviin tuloksiin luottaa? – Opiskelijoiden työssäkäyntitilasto validoi Eurostudent VII – Opiskelijatutkimusta

Eurostudent VII opiskelijatutkimuksen toteutuksessa ja otannan suunnittelussa pyrittiin aikaisempaa tarkempiin koulutusaloittaisiin estimaatteihin, sillä erityisesti pienempien koulutusalojen opiskelijoiden työssäkäynnistä ja sen laadusta suhteessa opintoihin ei saataisi juurikaan vertailukelpoisia tuloksia (tilastolliset luottamusvälit jäisivät liian suuriksi), mikäli vastaajia olisi tavoiteltu suorassa suhteessa aloittaisiin opiskelijamääriin.

Opiskelijoiden opintojen aikainen työssäkäynti on lisäksi niitä harvoja teemoja, joista on käytettävissä samasta perusjoukosta kattava rekisteripohjainen tilasto, johon otantaperusteisia estimaatteja on mielekästä verrata. Tilastokeskus tuottaa erillistä tilastoa opiskelijoiden työssäkäynnistä, jonka tiedot saadaan yhdistämällä henkilöpohjainen opiskelija-aineisto työssäkäyntitilaston tietoihin.

Koska Eurostudent VII – Opiskelijatutkimus pyrkii toisin sanoen estimoimaan opiskelijaperusjoukon tunnettua työssäkäynnin jakaumaa koulutusaloittain, voidaan työssäkäyntitilaston tietoja käyttää kyselytutkimuksen validointiin. Opiskelijoiden työssäkäynti on validoinnin kannalta erityisen kiinnostava tekijä siitä syystä, että vastauskato voisi perustellusti linkittyä suoraan työssäkäyntiin, koska työssäkäyvät opiskelijat käyttävät keskimäärin vähemmän aikaa opintoihinsa¹⁰ ja voisivat siten olla tiedonkeruun suhteen heikommin tavoitettavissa. On myös mahdollista, että enemmän tai vähemmän päätoimisesti työssäkäyvät opiskelijat kokisivat, ettei tiedonkeruu kosketa heitä, jolloin vastauskato olisi luonteeltaan itsevalikoituvaa¹¹. Toisin sanoen olisi hyvä syy pelätä, että tiedonkeruu aliestimoisi työssäkäyvien opiskelijoiden osuutta.

Kuitenkin verrattaessa opiskelijoiden työssäkäynnin yleisyyttä koskevia tuloksia rekisteripohjaiseen tilastoon (kuviot 3.2a ja 3.2b) havaitaan estimaattien olevan hyvin tarkkoja sekä ammattikorkeakoulu- että yliopisto-opiskelijoiden osajoukoissa koulutusaloittain. Molemmissa osajoukoissa tilastoon perustuva työssäkäynti poikkeaa estimoidusta vain noin prosenttiyksiköllä (AMK-opiskelijoilla estimoitu 59,4 prosenttia tilaston 58,6 prosentista ja YO-opiskelijoilla estimoitu 54,4 prosenttia tilaston 53,4 prosentista), mikä mahtuu hyvin tilastollisen epävarmuuden sisään. Toisin sanoen Eurostudent ei näyttäisi yli- tai aliestimoivan työssäkäynnin yleisyyttä.

Vertailtaessa kyselyaineiston avulla estimoituja tuloksia tilastoon ala- ja sektorikohtaisissa tarkasteluissa huomataan kylläkin erityisesti pienempien AMK-koulutusalojen estimaatin poikkeavan joissain määrin tilastoidusta: Kysely vaikuttaisi yliestimoivan kasvatus- ja humanististen alojen opiskelijoiden työssäkäyntiä joissain määrin. Kaikkien AMK-opiskelijoiden estimaattiin nämä eivät kuitenkaan suuresti vaikuta, sillä alat ovat opiskelijamäärältään varsin pieniä.

Myös yliopisto-opiskelijoiden osajoukossa alakohtaiset estimaatit vastaavat hyvin tarkasti työssäkäyntitilastoon perustuvia tietoja siten, että suhteessa estimaatin tilastolliseen luotamusväliin kyselyaineisto näyttäisi yliestimoivan ainoastaan humanististen ja taidealojen opiskelijoiden työssäkäyntiä.

10 Vanttaja, M. (2010). Opintojen pitkittyminen ja opiskelijoiden työssäkäynti. Teoksessa S. Aho, SM. Hynninen, T. Ruoholinna & M. Vanttaja. Osaavan työvoiman saatavuus ja osaamisen kehittämisen muodot tulevaisuudessa. Sektoritutkimuksen neuvottelukunta. Väliraportti: Näkökulmia opiskelijoiden työssäkäyntiin ja terveysalan muutoksiin, 84–111.

11 Groves, R. M., Presser, S., & Dipko, S. (2004). The role of topic interest in survey participation decisions. *Public Opinion Quarterly*, 68(1), 2–31.

4 Opintojen sujuvuus

4.1 Opintojen koetut hidastustekijät eri elämäntilanteissa

Osana Eurostudent tiedonkeruuta opiskelijoita pyydettiin arvioimaan nykyisestä tutkinto-ohjelmasta valmistumiseen yhteensä kuluva aikaa sekä toisaalta kokemuksia teki-
jistä, jotka ovat viivästyttäneet kuluva lukukauden opintoja. Aineistossa yliopisto-opis-
kelijat arvioivat valmistuvansa keskimäärin 5,4 vuodessa (keskihajonta 2,4 vuotta), kun
taas AMK-perustutkinto-opiskelijat arvioivat valmistuvansa keskimäärin 3,7 vuodessa
(keskihajonta 0,95 vuotta). Ylempää AMK-tutkintoa suorittavat uskoivat valmistuvansa
keskimäärin hieman yli kahdessa ja puolessa vuodessa (2,6 vuotta; keskihajonta 1,2 vuotta).

Opintoihin kuluva arvioitu aika vaihtelee luonnollisesti tutkintotyypeittäin sekä toisaalta
eri elämäntilanteissa opiskelevilla. Taulukossa 4.1 on esitetty eri elämäntilanteissa opiske-
levien keskimääräinen arvio opintojen kokonaiskestosta. Yliopisto-opiskelijoista ulkomai-
set tutkinto-opiskelijat uskovat valmistuvansa yli vuoden suomalaisia nopeimmin, joskin
heistä suuri osa todennäköisesti arvioi valmistumiseen kuluva aikaa vain Suomessa aloi-
tettujen maisteriopintojen osalta (kandivaiheessa olevat arvioivat opintojensa kestävän
yhtä kauan kuin suomalaisilla). AMK-perustutkintojen osalta ulkomaiset opiskelijat arvioi-
vat opintonsa yhtä pitkiksi kuin suomalaiset.

Perheelliset yliopisto-opiskelijat arvioivat valmistuvansa myös keskimäärin hieman muita
nopeammin sekä yliopisto- että ammattikorkeakouluopinnoista.

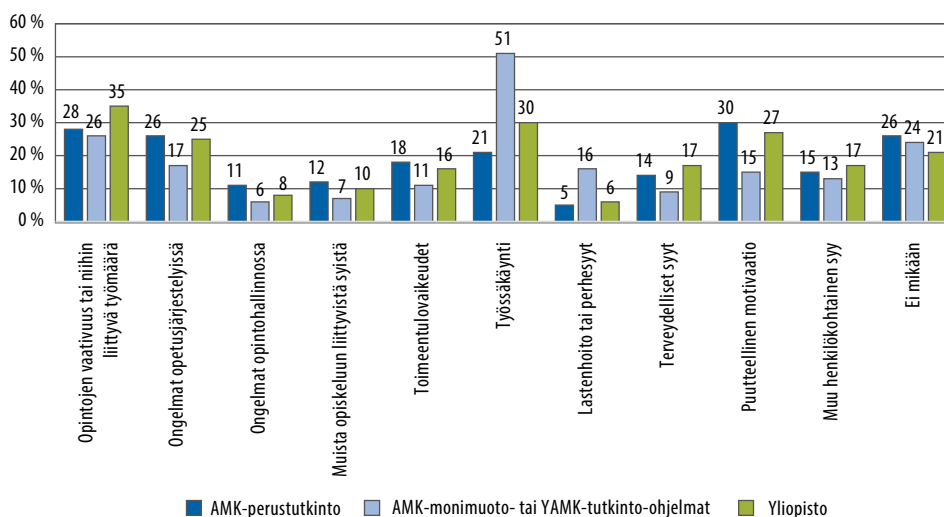
Perheelliset sekä työelämän kautta opintoihin tulleet uskovat selviytyvänsä tutkinnosta
yliopistossa hieman muita nopeammin, kun taas osaopiskelukykyiset uskovat opintojensa
kestävän keskimäärin lähes vuoden muita pidempään. AMK-perustutkinto-opiskelijoiden
kohdalla ero oli pienempi, kun taas YAMK-tutkinnon suorittamiseen arvioidaan kuluva
noin puoli vuotta enemmän aikaa.

Taulukko 4.1. Eri elämäntilanteissa opiskelevien vakioitu keskimääräinen arvio valmistumiseen kuluva ajasta vuosina

	Tutkintotyyppi		
	AMK-perus	YAMK-tutkinto	Yliopisto
Kaikki	3,70	2,60	5,42
Ulkomaiset opiskelijat	3,63	1,98	4,16
Perheelliset opiskelijat	3,46	2,62	5,12
Suoraan toiselta asteelta	3,80	2,55	5,42
Toista tutkintoa opiskelevat	3,63	2,44	5,37
Työelämästä opintoihin	3,62	2,61	5,14
Osaopiskelukykyiset	3,92	3,28	6,22

Sytä opintojen viivästymiseen tiedusteltiin opiskelijoilta kysymyksellä, jossa opiskelijoita pyydettiin listaamaan opintojensa edistymistä haittaavat 1–3 merkittävintä tekijää. Kuviossa 4.1a on esitetty eri koulutustyypeissä opiskelevien kokemien opintojen hidastustekijöiden yleisyys siten, että työelämän ohessa suoritettavaksi suunniteltuja AMK-monimuototutkintoja tarkastellaan yhdessä YAMK-tutkintojen kanssa.

Kaiken kaikkiaan yliopisto-opiskelijat kokevat hieman AMK-opiskelijoita useammin opintojen vaatavuuden tai niihin liittyvän työmäärän ongelmana. Vastaavasti monimuoto- ja YAMK-ohjelmissa opiskelevat pitävät työssäkäyntiä suurimpana opintojen hidastustekijänä ja kokevat muita perustutkinto-opiskelijoita selvästi harvemmin motivaatioon liittyviä ongelmia.

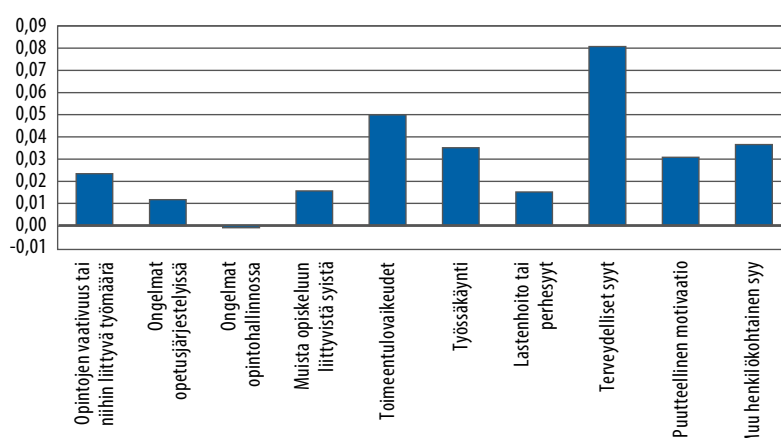

Kuvio 4.1a Opintojen koetut hidastustekijät ja niiden yleisyys koulutustyypeittäin.

Eri hidastustekijöiden mainitsemisen yleisyyden ohella on hyödyllistä pyrkiä suhteuttamaan niitä maininneiden opiskelijoiden arvioihin opintojen viivästymisestä. Nimittäin mallintamalla opintojen arvioitua kestoja hidastustekijöiden ilmenemisellä (koulutustyyppi vakioiden) voidaan ottaa kantaa siihen, minkä tekijöiden esiintymisellä näyttäisi olevan suhteellisesti eniten vaikutusta opintojen pitkittymiseen.

Kuviossa 4.1b on esitetty hidastustekijöiden tilastollista (vakioitua) yhteyttä opintojen kokonaiskeston kuvaavat nk. standardoidut beta-kertoimet, jotka kuvaavat kunkin hidastustekijän suhteellista painoarvoa opintojen hidastumiselle. Suurin tilastollinen yhteys havaitaan terveydelliset syyt mainitsevilla, joiden opinnot viivästyvät selvästi eniten.

Toiseksi vaikuttavimpana hidastustekijänä näyttäytyvät opiskelijan toimeentulovaikeudet, joita kokevat ilmoittavat opintojensa kestävän selvästi muita pidempään. Sen sijaan opinto-ohjelmassa tai opetusjärjestelyissä koetut ongelmat eivät ole juurikaan yhteydessä arvioituun opintojen kokonaiskeston eivätkä myöskään lastenhoidollisia syitä maininneet näyttäisi opiskelevan juuri muita pitkittyneemmin.

Kuvio 4.1b Eri hidastustekijöiden mainitsemisen tilastollinen yhteys opintojen arvioituun keston, malliperusteisesti vakioitunut beta-kertoimet.

Koulutustyyppin ohella on hyödyllistä tarkastella opintojen koettujen hidastustekijöiden yleisyyttä myös erilaisissa elämäntilanteissa opiskelevilla. Edellisessä kuviossa huomattiin, että perhesyiden takia opintojen viivästyminen on yleisintä AMK-monimuoto- ja YAMK-ohjelmissa opiskelevilla, vaikka suinkaan kaikki nämä opiskelijat eivät ole perheellisiä. Taulukossa 4.2 on esitetty kolme yleisintä koettua viivästystekijää eri elämäntilanteissa opiskelevilla sekä lisäksi niiden opiskelijoiden osuus, jotka eivät koe minkään tekijän hidastaneen opintoja. Taulukossa on lisäksi eroteltuna opintojen eri vaiheissa olevien perustutkinto-opiskelijoiden yleisimmät kokemukset kummallakin korkeakoulusektorilla.

Taulukko 4.2. Yleisimmät opintojen viivästystekijät eri elämäntilanteissa sekä opintojen eri vaiheissa opiskelevilla

	Opintojen hidastustekijät			
	Yleisin	Toiseksi yleisin	Kolmanneksi yleisin	Ei mikään
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat	Opintojen vaativuus (25,1 %)	Puutteellinen motivaatio (24,5 %)	Toimeentulovaikkeudet (20,5 %)	32,0 %
Perheelliset opiskelijat	Työssäkäynti (41,2 %)	Lastenhoito (32,9 %)	Opintojen vaativuus (25,2 %)	22,0 %
Suoraan toiselta asteelta	Opintojen vaativuus (29,3 %)	Puutteellinen motivaatio (27,7 %)	Työssäkäynti (26,8 %)	24,7 %
Moninkertaiset kouluttautujat	Työssäkäynti (35,4 %)	Ongelmat opetusjärjestelyissä (27,0 %)	Opintojen vaativuus (25,5 %)	21,8 %
Työelämästä opintoihin	Työssäkäynti (35,4 %)	Opintojen vaativuus (30,1 %)	Ongelmat opetusjärjestelyissä (26,0 %)	22,6 %
Osaopiskelukykyiset	"Terveydelliset syyt (48,3 %)"	Opintojen vaativuus (43,9 %)	Puutteellinen motivaatio (37,6 %)	6,6 %
Yliopisto				
1.-2. vuosi	Opintojen vaativuus (35,5 %)	Puutteellinen motivaatio (23,9 %)	Ongelmat opetusjärjestelyissä (23,2 %)	28,1%
3.-> vuosi	Työssäkäynti (36,9 %)	Opintojen vaativuus (34,4 %)	Puutteellinen motivaatio (29,1 %)	17,4%
AMK				
1.-2. vuosi	Opintojen vaativuus (29,2 %)	Työssäkäynti (27,0 %)	Ongelmat opetusjärjestelyissä (25,6 %)	29,1%
3.-> vuosi	Työssäkäynti (32,1 %)	Puutteellinen motivaatio (31,7 %)	Opintojen vaativuus (25,3 %)	21,3%
Kaikki	Opintojen vaativuus (31,0 %)	Työssäkäynti (29,9 %)	Puutteellinen motivaatio (26,4 %)	23,6 %

Kaiken kaikkiaan yleisimpinä opintojen viivästystekijöinä opiskelijat ilmoittavat opintojen vaativuuden (31 prosenttia), työssäkäynnin (30 prosentilla) sekä ongelmat opiskelumotivaatiossa (26 prosenttia).

Verrattuna suomalaisiin tutkinto-opiskelijoihin ulkomaiset opiskelijat kokevat opintojensa sujuneen paremmin, sillä heistä noin joka kolmas ei koe minkään tekijän erityisesti hidastaneen opintojen etenemistä. Toisaalta muihin verrattuna ulkomaiset tutkinto-opiskelijat ilmoittavat toimeentulovaikkeuksien hidastaneen opintoja selvästi muita yleisemmin. Lukukausimaksuja maksavista opiskelijoista (ei taulukossa) toimeentulovaikkeuksia ilmoitti joka neljäs (26 prosenttia) ja ongelmia motivaatiossa 27 prosenttia. Opetusjärjestelyihin liittyviä ongelmia lukukausimaksuja maksavista opiskelijoista ilmoitti joka viides (22 prosenttia).

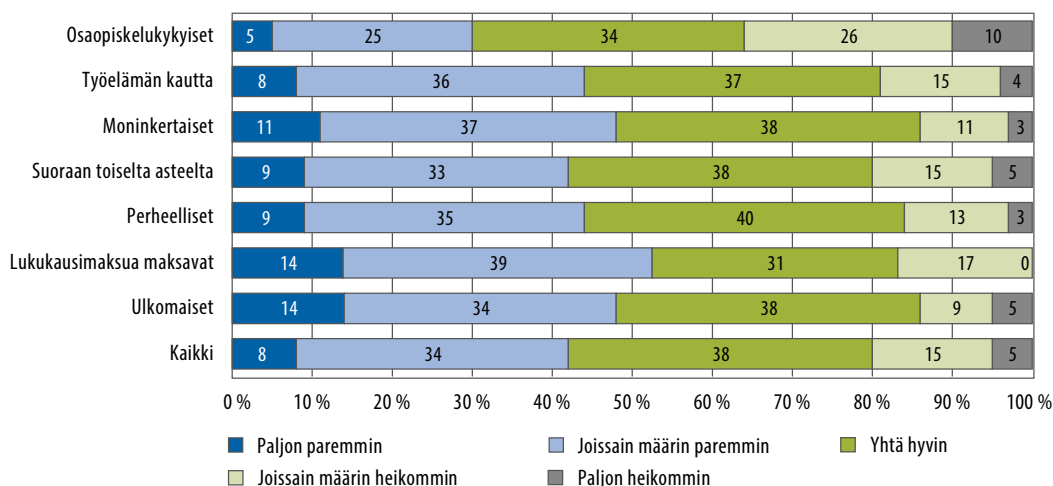
Vertailtaessa eri hidastustekijöiden ilmenemisen yleisyyttä eri elämäntilanteissa ja opintojen eri vaiheissa olevilla havaitaan erityisesti työssäkäynnin ja motivaatio-ongelmien olevan selvästi yhteydessä molempiin tekijöihin. Perheellisistä opiskelijoista lastenhoidon järjestämiseen liittyvät ongelmat esiintyvät noin joka kolmannen opiskelijan vastauksissa,

kun taas työssäkäynti mainitaan selvästi yleisimpänä viivästystekijänä. Opintojen vaativuuden mainitsee perheellisistä joka neljäs.

Perheellisten opiskelijoiden tapaan myös toista korkeakoulututkintoa suorittavat mainitsevat työssäkäynnin selvästi yleisimpänä opintojen viivästystekijänä. Lisäksi tällä opiskelijaryhmällä korostuvat kokemukset opetusjärjestelyissä koetuissa ongelmissa. Terveydellisistä syistä osaopiskelukykyisistä puolet kokee opintojen viivästyneen omaan terveyteen liittyvistä ongelmista johtuen (opiskelijaryhmä määrittellään siten, että opiskelija kokee terveydellisen ongelman haittaavan opintoja).

Verrattaessa opintojen alkuvaiheessa olevien opiskelijoiden kokemuksia pidemmälle ehtineisiin havaitaan työssäkäynnin olevan yleisin koettu viivästymisen syy sekä AMK- että yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa, kun taas opintojen alkuvaiheessa korostuvat kokemukset opintoihin liittyvästä työmäärästä. Huomionarvoista on myös havaita, että työssäkäynti ei mahdu kolmen yleisimmän syyn joukkoon yliopisto-opintojen alkuvaiheessa olevilla, mutta on AMK-opiskelijoilla toiseksi yleisin mainittu syy opintojen viivästymiseen.

Kuviossa 4.2 on esitetty eri elämäntilanteissa opiskelevien kokemus omasta opintomenestyksestä suhteessa opiskelutovereihin. Osaopiskelukykyisistä opintomenestystään muita heikompana pitää joka kolmas, kun taas suhteessa parhaimpana opintomenestystään pitävät toista tutkintoa suorittavat sekä ulkomaiset tutkinto-opiskelijat (lukukausimaksua maksavat hieman parempana kuin muut, mutta ero ei ole tilastollisesti merkitsevä).

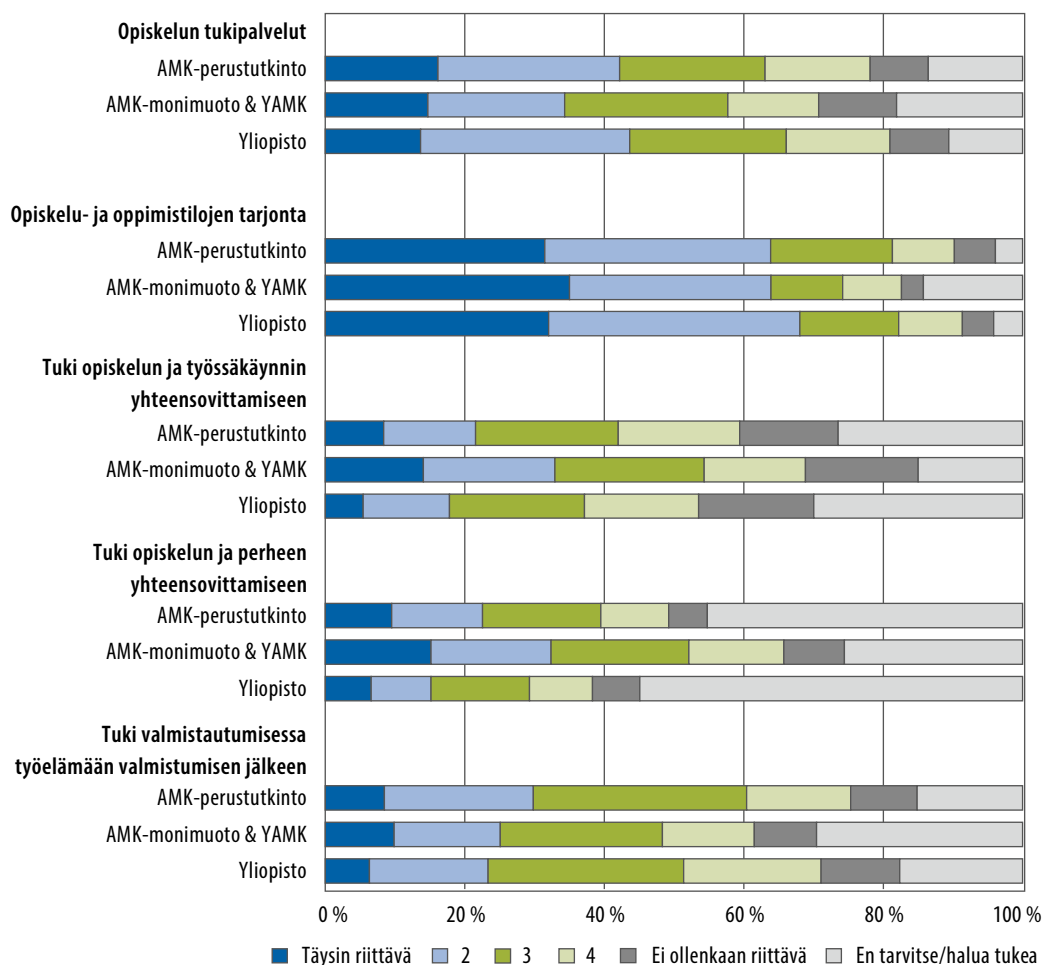
Kuvio 4.2. Kokemus omasta opintomenestyksestä suhteessa kanssapöiskelijöihin eri elämäntilanteissa opiskelevilla

4.2 Tyytyväisyys nykyiseen tutkinto-ohjelmaan, ohjaukseen ja tukeen

Osana Eurostudent -tiedonkeruuta ja kansainvälisiä vertailuja opiskelijoita pyydetään arvioimaan omalta korkeakoululta saatavan tuen riittävyyttä työn, perheen ja opintojen yhteensovittamiseen, sekä toisaalta opiskelun yleisten tukipalveluiden ja valmistumisen jälkeisen työllistymiseen vaikuttavan tuen riittävyyttä. Kuviossa 4.3 esitetään opiskelijakokemusten jakautuminen eri koulutustyypeissä opiskelevilla. Vastausjakaumassa on mukana myös niiden opiskelijoiden osuus, jotka eivät vastaustensa perusteella kokeneet kyseisen tukimuodon olevan itselleen relevantti (esimerkiksi työssäkäynnin yhteensovittamiseen liittyvä tuki, mikäli opiskelija ei käy töissä). Kuviossa 4.4 on esitetty samat jakaumat neljässä kiinnostavassa opiskelijajoukossa: Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden (kaikki), luku-kausimaksua maksavien ulkomaisten, perheellisten sekä osaopiskelukykyisten joukossa.

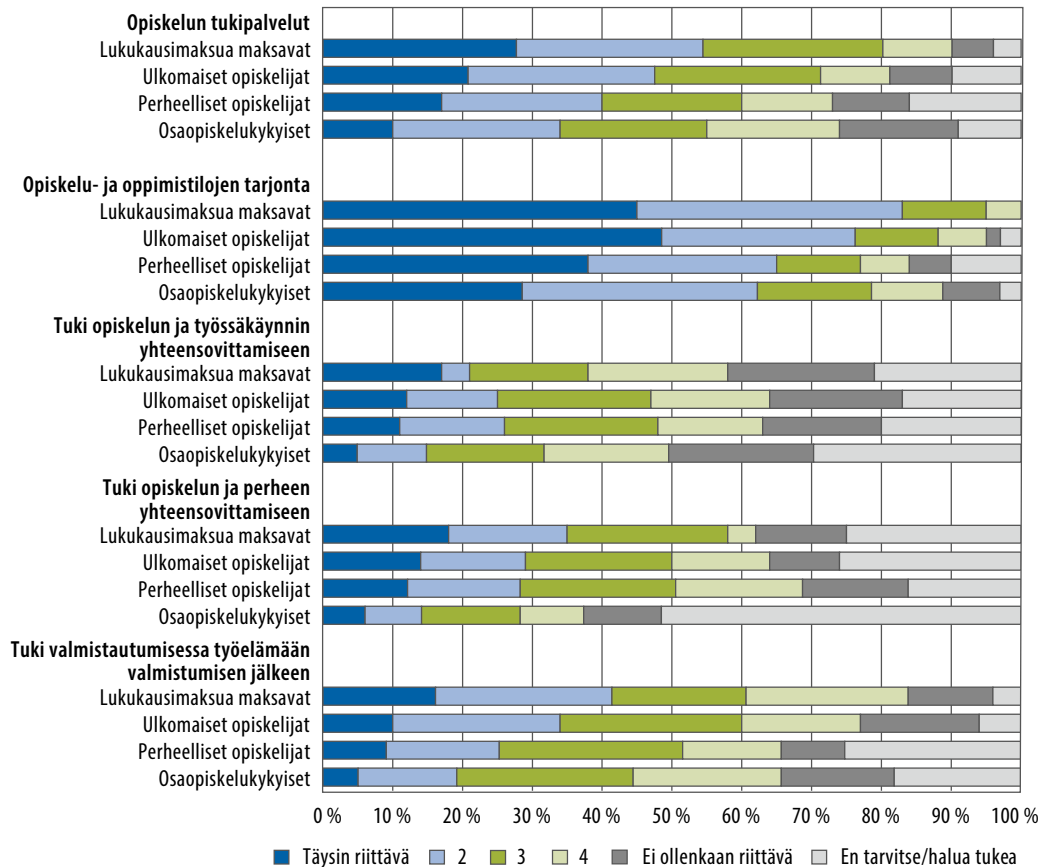
Tukipalveluja käyttävistä perustutkinto-opiskelijoista vajaa 40 prosenttia ilmoittaa olevansa tyytyväinen opiskelun tukipalveluihin (esim. tutorointi, akateeminen kirjoittaminen, valmentavat opinnot, mentorointi). AMK-monimuoto- ja YAMK-ohjelmissa opiskelevat ovat tukipalveluihin hieman muita tyytymättömiä, mutta ovat toisaalta muita tyytyväisempiä korkeakoulujen oppimisympäristöihin. Toisaalta noin 14 prosenttia heistä ei koe kysymystä itselleen relevantiksi.

Opiskelijat ovat sitä vastoin varsin kriittisiä työssäkäynnin ja opintojen yhteensovittamisessa saamaansa tuen riittävyyteen (kysymys on relevantti 85 prosentille monimuoto- ja YAMK-opiskelijoista sekä 75 prosentille muissa koulutusmuodoissa opiskeleville). Vajaa puolet kaikista tukea tarvitsevista opiskelijoista pitää saamaansa tukea riittämättömänä. Vastaavasti perheen ja opintojen yhteensovittamisessa saatuun tukeen tyytyväisiä noin kolmannes yliopisto-opiskelijoista sekä reilu 40 prosenttia tukea tarvitsevista AMK-opiskelijoista. AMK-opiskelijat ilmoittavat myös olevansa yliopisto-opiskelijoita tyytyväisempiä korkeakoulunsa työelämäpalveluihin ajatellessa valmistumisen jälkeistä työllistymistä.

Kuvio 4.3. Opiskelijoiden tyytyväisyys korkeakoululta saatuun tukeen koulutustyyppin mukaan

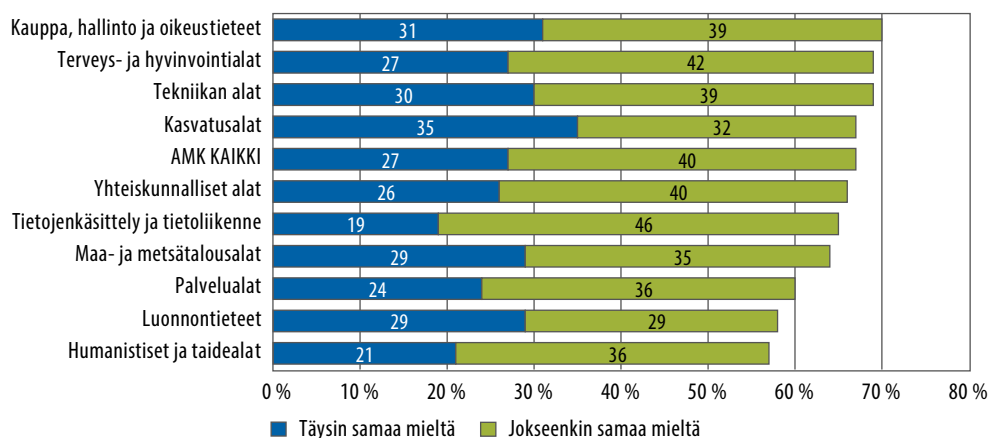
Kuviossa 4.4 on puolestaan esitetty samojen opiskelun tukipalveluiden riittävyyttä kuvaavien väittämien jakaumat palvelujen kannalta neljässä kriittisessä opiskelijaryhmässä, joiden tarpeet eroavat merkittävästi muista perustutkinto-opiskelijoista. Ulkomaiset sekä erityisesti lukukausimaksuja maksavat opiskelijat ovat tulosten perusteella merkittävästi muita tyytyväisempiä tukipalveluiden riittävyyteen samalla, kun niitä ei-tarvitsevien osuus on kaikista ulkomaisista opiskelijoista vain noin 10 prosenttia. Perheellisten opiskelijoiden kokemus tukipalveluiden riittävyydestä ei juuri poikennut muista opiskelijoista keskimäärin, kun taas kriittisyys palvelujen riittämättömyyttä kohtaan on suurempaa terveysongelmista kärsivillä osaopiskelukykyisillä.

Kuvio 4.4. Tyytyväisyys korkeakoululta saatuun tukeen neljässä kiinnostavassa opiskelijaryhmässä

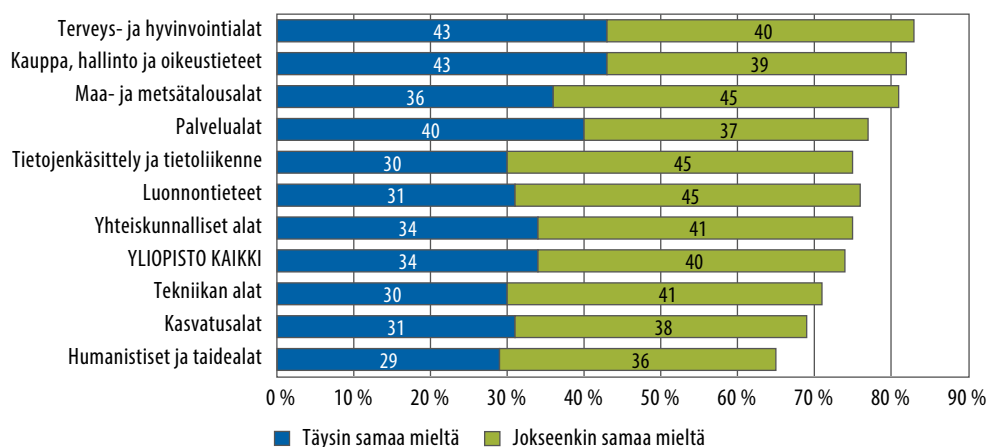
Ulkomaiset ja lukukausimaksuja maksavat opiskelijat erottuvat muista opiskelijoista myös tyytyväisyydessä valmistumisen jälkeiseen työelämään siirtymisessä saadussa tuessa, jonka riittävyyden kokemus jakaa tätä opiskelijaryhmää suomalaisia tutkinto-opiskelijoita selkeämmin. Toisaalta useampi kuin joka kolmas ulkomainen opiskelija piti saatua tukea riittävänä, kun taas toisaalta yhtä moni piti työllistymiseen saatavaa tukea riittämättömänä samalla, kun vain vajaa 6 prosenttia ei kokenut tarvitsevänsä työelämäsiirtymään liittyvää tukea.

Opintojen tukipalveluihin tyytyväisyyden lisäksi opiskelijoilta tiedusteltiin yleisellä tasolla, missä määrin nämä olisivat valmiita suosittelemaan nykyistä koulutusohjelmaansa muille. Kuvioissa 4.5a ja 4.5b on esitetty koulutusaloittain niiden opiskelijoiden osuus laskevassa järjestyksessä, jotka olisivat kysymysväittämän kanssa samaa mieltä. Kaiken kaikkiaan yliopisto-opiskelijat ovat hieman valmiimpia suosittelemaan nykyistä tutkintoaan muille kuin AMK-opiskelijat. AMK-opiskelijoista tutkintoaan ovat valmiimpia suosittelemaan tradenomi-, terveyden ja hyvinvointialojen sekä kasvatustieteiden opiskelijat. Kriittisimpiä ovat humanististen ja taidealojen opiskelijat.

Kuvio 4.5a Suositteletko nykyistä koulutusohjelmaasi, AMK-opiskelijat koulutusaloittain.

Vastaavasti yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa tutkintoaan ovat valmiimpia suosittelemaan lääketieteen (terveyden ja hyvinvoinnin alat) sekä kauppa-, hallinto- ja oikeustieteiden tutkintoja opiskelevat. Kriittisimmin suhtautuvat tekniikan-, kasvatuksen, humanististen ja taidealojen opiskelijat.

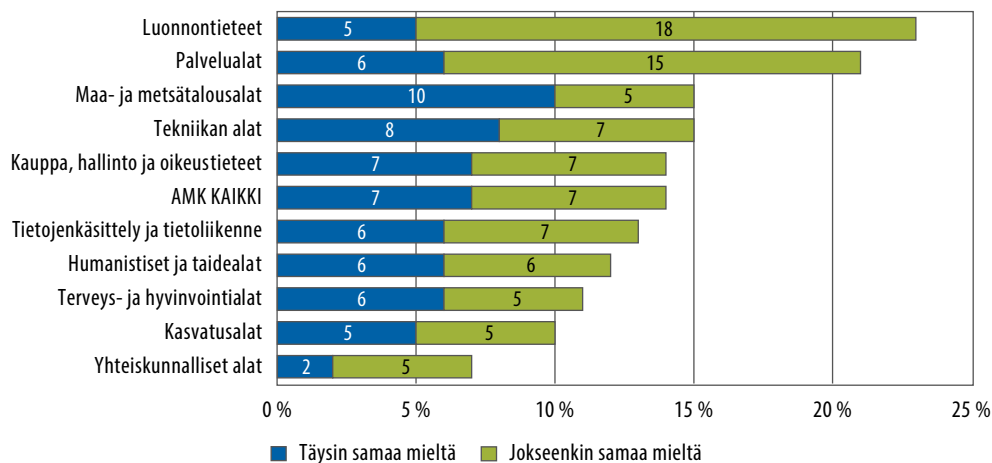

Kuvio 4.5b Suositteletko nykyistä koulutusohjelmaasi, YO-opiskelijat koulutusaloittain.

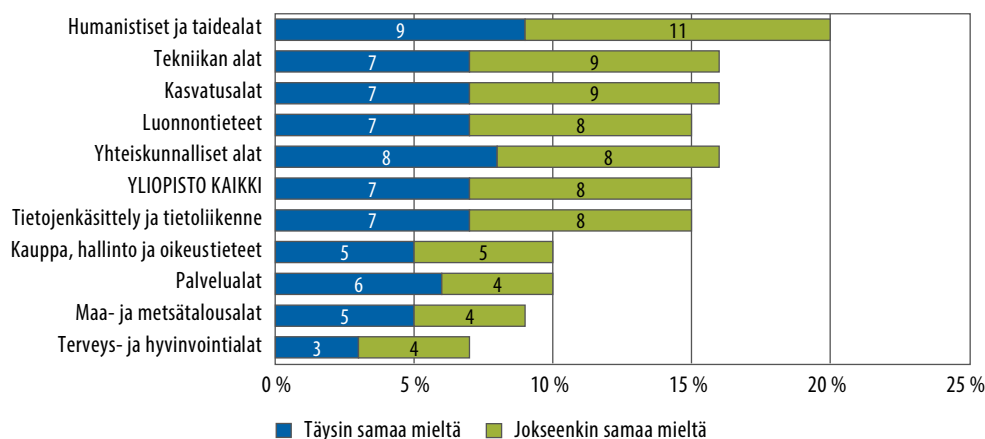
4.3 Alanvaihtoaikheet

Osana tiedonkeruuta opiskelijoilta kysyttiin myös, missä määrin nämä ovat ”vakavasti harkinneet” tai harkitsevat alan vaihtoa nykyisestä tutkinto-ohjelmastaan. Kuvioissa 4.6a ja 4.6b on esitetty edellisten kuvioden tapaan eri koulutusalat alanvaihtoaikkeitä omaavien opiskelijoiden osuuden suhteen laskevassa järjestyksessä.

Ammattikorkeakouluopiskelijoista alanvaihtoa vakavasti ilmoitti harkitsevansa noin joka seitsemäs (13,5 %). Ammattikorkeakoulujen opiskelijoista eniten alanvaihtoa harkitsevia on luonnontieteiden (ympäristösuunnittelijat) sekä palvelualojen (majoitus-, matkailu-kauneudenhoito ja liikenneala) opiskelijoissa (reilu viidennes).

Kuvio 4.6a Oletko harkinnut vakavasti alanvaihtoa? Samaa mieltä kysymyksen kanssa olevien osuus ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskuudessa koulutusaloittain.

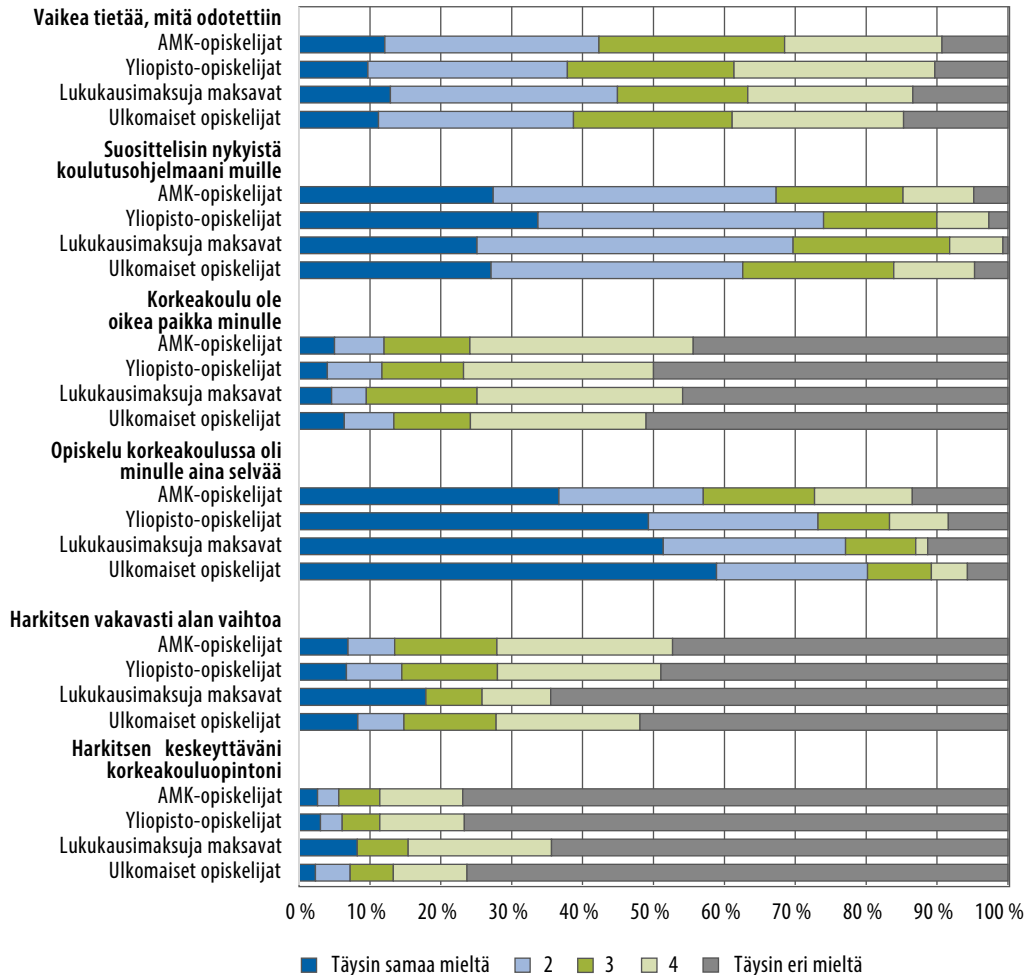

Kuvio 4.6b Oletko harkinnut vakavasti alanvaihtoa? Samaa mieltä kysymyksen kanssa olevien osuus yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa koulutusaloittain.

Yliopisto-opiskelijoissa alanvaihtoa harkitsevia on suhteessa yhtä paljon, eli noin joka seitsemäs (14,5 %). Ylivoimaisesti eniten alanvaihtoa harkitsevia on humanistisilla ja taidealoilla, ja vähiten puolestaan kauppa-, hallinto- ja oikeustieteellisillä, palvelualoilla (yliopistoissa liikuntatieteet ja matkailuntutkimus), maa- ja metsätalouden sekä terveyden ja hyvinvoinnin aloilla.

Lopuksi tarkastellaan vielä muita opiskelun ja omien odotusten toteutumisen suhdetta kartoittavien väittämien jakaumaa korkeakoulusektoreittain sekä ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden osalta erikseen kuviossa 4.7.

Opintojen keskeyttämistä vakavasti harkitsee vain reilu viisi prosenttia korkeakouluopiskelijoista. Keskeyttämistä tai alanvaihtoa harkitsevia on yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskuudessa yhtä paljon. Lukukausimaksuja maksavien keskuudessa alanvaihtajia oli vastaajissa merkittävästi enemmän kuin muissa opiskelijaryhmissä (joskin tilastollinen epävarmuus on vastaajamäärän takia myös suuri tässä ryhmässä).

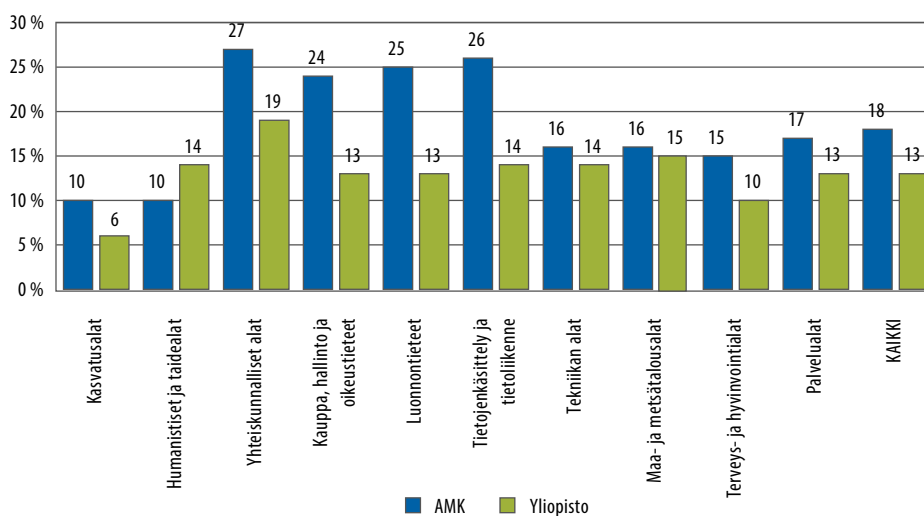
Kuvio 4.7. Korkeakouluopiskelijoiden kiinnittyminen opintoihin korkeakoulusektorin sekä kansalaisuuden mukaan

Korkeakouluopintoihin hakeutumista enemmän tai vähemmän selviönä ilmoitti tuntevansa kaksi opiskelijaa kolmesta. Noin 12 prosenttia opiskelijoista koki vastausten perusteella ainakin joissain määrin vieraantuneisuutta korkeakouluyhteisöstä.

4.4 Muiden korkeakoulujen opetustarjonnan hyödyntäminen

Osana tiedonkeruun kansallisia erityisteemoja vuoden 2019 Opiskelijatutkimuksessa selvitettiin ensimmäistä kertaa opiskelijoiden motiiveja hyödyntää muiden korkeakoulujen opetustarjontaa osana omaa tutkintoaan. Kysymys esitettiin kaksivaiheisesti siten, että muiden korkeakoulujen opetustarjontaa hyödyntäneiltä kysyttiin tekijöistä, jotka olivat päätöstä edesauttaneet, ja ei-hyödyntäneiltä puolestaan syitä olla hyödyntämättä. Koska

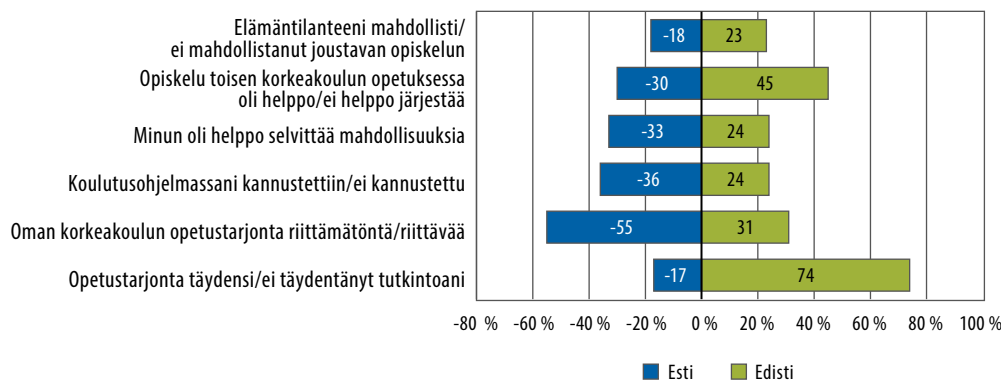
JOO-opintoihin hakeutuminen on ilmeisessä yhteydessä opintojen vaiheeseen (ensimmäisen vuoden opiskelijoilla ei ole yksinkertaisesti ollut välttämättä aikaa hakeutua niihin), rajataan tarkastelu vähintään kaksi vuotta ammattikorkeakoulussa tai kolme vuotta yliopistossa nykyistä tutkintoa opiskeleviin. Muiden korkeakoulujen opetustarjontaa hyödyntäneiden osuudet eri koulutusaloilla on tällä rajauksella esitetty kuviossa 4.8.

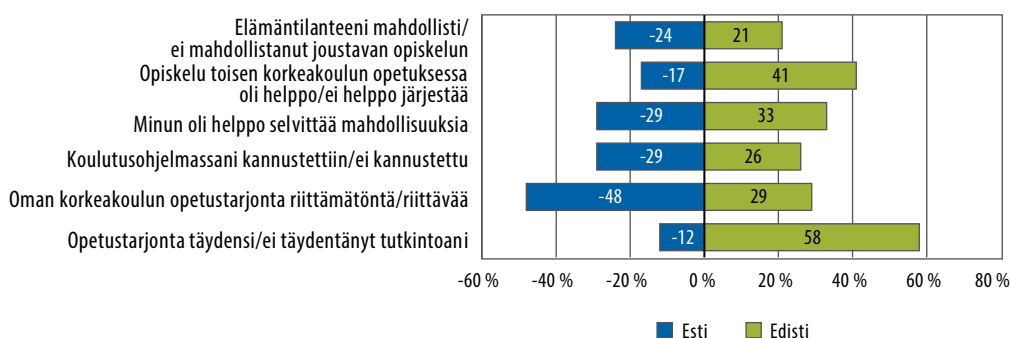
Kuvio 4.8. Muiden korkeakoulujen opetustarjontaa hyödyntäneiden osuus koulutusaloittain AMK (vähintään 2. vuoden) ja YO-opiskelijoiden (vähintään 3. vuoden) keskuudessa.

Ammattikorkeakoulujen keskinäisenä yhteistyönä järjestettävien koulutusohjelmien runsaus selittää varmasti osaltaan ammattikorkeakouluopiskelijoiden yliopisto-opiskelijoita yleisempää muiden korkeakoulujen opetustarjonnan hyödyntämistä. Suurimmista aloista eniten muiden korkeakoulujen tarjontaa ilmoittavat hyödyntäneensä kaupallisten sekä tietotekniikan alojen opiskelijat ja vähiten humanististen ja kasvatusalojen AMK-opiskelijat. Yliopisto-opiskelijoista eniten muiden korkeakoulujen tarjontaa ilmoittavat hyödyntäneensä yhteiskuntatieteiden ja vähiten puolestaan kasvatusta- sekä lääke- ja terveys-tieteellisten alojen opiskelijat.

Kuvioissa 4.9a esitellään yliopisto-opiskelijoiden (vähintään 3. opintovuoden) ja kuviossa 4.9b puolestaan AMK-opiskelijoiden (vähintään 2. opintovuosi) kokemukset muiden korkeakoulujen opintotarjonnan hyödyntämistä edistäneistä tai estäneistä tekijöistä. Kukin tekijä esitettiin opiskelijoille ikään kuin ”symmetrisenä” vastinparina siten, että opetustarjontaa ei-hyödyntäneille kukin hyödyntämistä edistänyt tekijä esitettiin käänteisessä muodossa.

Kuvio 4.9a Yliopisto-opiskelijoiden (vähintään 3. opintovuosi) syyt hyödyntää/olla hyödyntämättä muiden korkeakoulujen opetustarjontaa.

Kuvio 4.9b AMK-opiskelijoiden (vähintään 2. opintovuosi) syyt hyödyntää/olla hyödyntämättä muiden korkeakoulujen opetustarjontaa.

Sekä yliopisto- että AMK-opiskelijat ilmoittivat yleisimmäksi muiden korkeakoulujen opetustarjonnan hyödyntämisen syyksi oman tutkinnon sisällön täydentämisen (74 prosenttia yliopisto- ja 58 prosenttia AMK-opiskelijoista, jotka olivat osallistuneet) ja toiseksi yleisimmäksi joustavan opiskelun järjestämisen helppouden.

Yleisimpänä syynä osallistumattomuudelle molempien sektorien opiskelijat mainitsevat oman korkeakoulun opetustarjonnan riittävyyden, eli eivät toisin sanoen ole kokeneet tarvetta täydentää tutkintoaan muualla. Yliopisto-opiskelijat mainitsevat myös AMK-opiskelijoita merkittävästi useammin osallistumattomuuden syyksi toisen korkeakoulun opetustarjonnan hyödyntämisen vaikeuden, kun taas AMK-opiskelijoilla esteenä on yliopisto-opiskelijoita useammin hankala elämäntilanne.

5 Opiskelijoiden ajankäyttö

5.1 Ajankäyttö eri elämäntilanteissa

Opintoihin käytettyä aikaa tarkastellaan Eurostudent VII -tutkimuksen käytäntöjen mukaisesti pyytämällä opiskelijaa arvioimaan ajankäyttöään tyypillisenä viikkona kuluvan lukukauden aikana siten, että itsenäiseen ja ohjattuun opiskeluun käytetty aika pyydetään arvioimaan päivätasolla viikonloppu mukaan lukien¹².

Korkeakouluopiskelijat käyttävät opintoihin keskimäärin 29,4 tuntia viikossa, joka on noin 3,5 tuntia vähemmän kuin edellisessä opiskelijatutkimuksessa. Keskimääräisen ajankäytön muutoksen taustalla vaikuttanee vahvimmin opintojen aikaisen työssäkäynnin yleistyminen, sillä Opiskelijoiden työssäkäyntitilastossa 53,9 prosenttia opiskelijoista oli työssäkäyviä tilastovuonna 2016, kun taas uusimman vuoden 2018 tiedon mukaan työssäkäyviä oli 56,1 prosenttia perustutkinto-opiskelijoista¹³. Koska opintojen aikainen työssäkäynti on ajankäytön kokonaistuntimäärän suhteen yksittäisistä tekijöistä merkittävin, esitetään taulukossa 5.1 opintoihin käytettyä aikaa kuvaavat tulokset taulukoituna työssäkäynnin tuntimäärän (ei työssäkäyvä; 1–20 h tai yli 20 h viikossa).

Tarkasteltaessa ilmoitettua viikoittaista ajankäyttöä työssäkäyvien ja ei-työssäkäyvien opiskelijoiden osalta huomataan, että ansiotyöhön käytetty aika ei ole opiskelijoiden omiin arvioihin perustuen suoraviivaisesti pois opiskeluun käytettävästä ajasta. Yli 20 tuntia viikossa työssäkäyvillä on opiskeluun käytettävissään elämäntilanteesta riippuen noin 12–16 tuntia vähemmän viikossa kuin päätoimisesti opiskelevilla. Vähiten viikkotuntimääräistä opiskeluaikaa on perheellisillä työssäkäyvillä.

12 Opiskelijoiden antamille vastauksille tehdään ennen julkaisua loogisuustarkistus, jolla tunnistetaan yhdessä työssäkäyntiin ilmoitetun ajankäytön kanssa epäuskottavan suuria viikkotuntimääriä raportoivat vastaajat (yhteensä yli 100 viikkotuntia työssäkäyntiä ja opiskelua raportoivia), joskin tällaisia oli aineistossa verrattaen vähän.

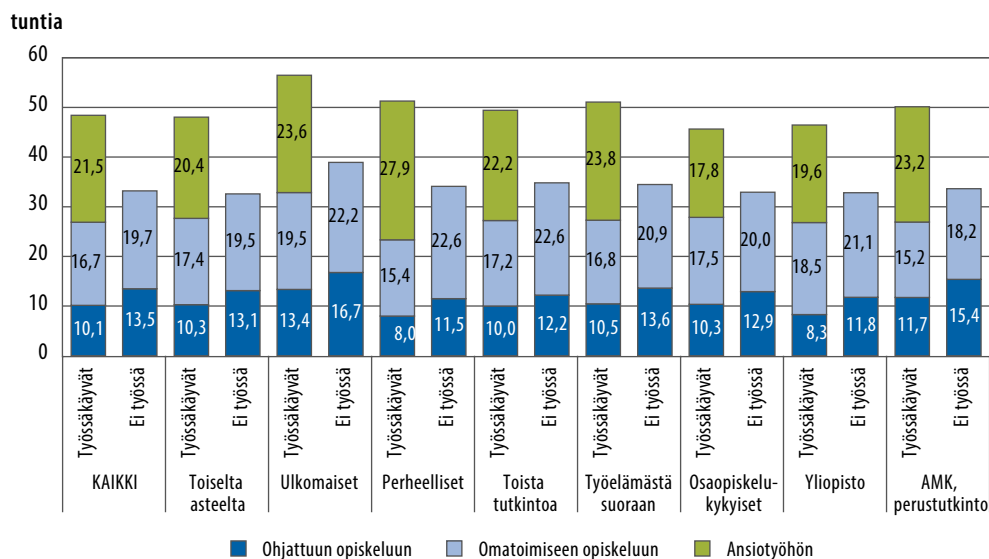
13 Suomen virallinen tilasto (SVT): Opiskelijoiden työssäkäynti [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-999X. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 30.4.2020].

Taulukko 5.1. Opiskelijoiden keskimääräinen ja mediaani ajankäyttö (tuntia/viikko) opiskeluun (lähiopetus, omatoiminen yhteensä) työssäkäynnin viikkotuntimäärän mukaan

	Ei työssäkäyvät			Työtä 1–20 h viikossa			Työtä yli 20 h viikossa		
	Mediaani	Keskiarvo (k:h)		Mediaani	Keskiarvo (k:h)		Mediaani	Keskiarvo (k:h)	
Kaikki	32	32,9	(14,3)	30	31,6	(14,3)	18	20,7	(14,0)
Yliopisto-opiskelijat	32	32,5	(13,8)	30	30,7	(13,6)	17	20,0	(13,7)
AMK-opiskelijat	32	33,3	(14,8)	32	32,5	(14,9)	18	21,1	(14,2)
Ulkomaiset opiskelijat	38	38,3	(14,5)	35	35,4	(15,6)	27	30,1	(17,2)
Perheelliset opiskelijat	33	33,9	(13,9)	34	33,0	(15,9)	16	18,8	(12,4)
Suoraan toiselta asteelta	32	32,3	(14,1)	30	31,5	(14,3)	19	21,9	(14,7)
Toista tutkintoa opiskelevat	34	34,2	(14,1)	32	32,7	(13,9)	19	20,6	(12,7)
Työelämästä opintoihin	33	34,0	(13,9)	31	32,5	(14,8)	19	22,0	(14,1)
Osaopiskelukykyiset	31	32,7	(15,9)	29	30,8	(15,0)	18	21,5	(14,9)

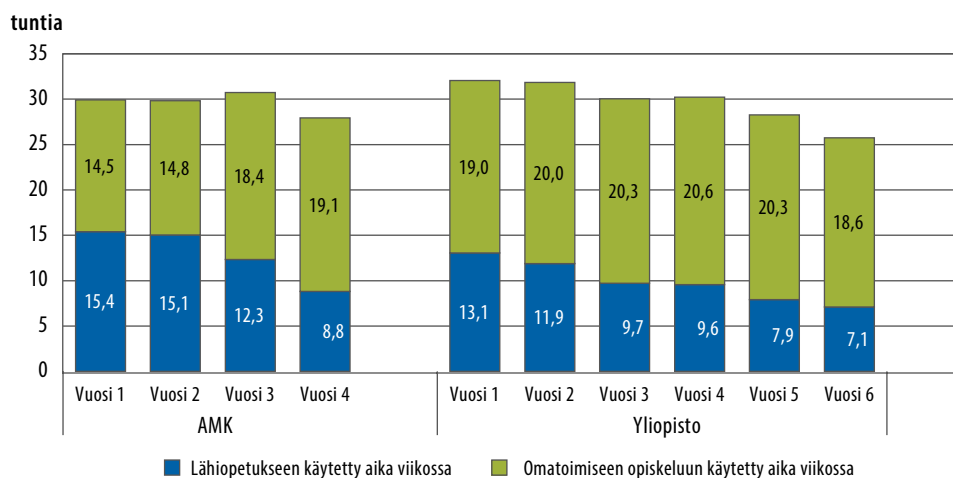
Kuviossa 5.1a on esitetty keskimääräinen ajankäyttö vielä yksinkertaistetummin työssäkäyvien ja ei-työssäkäyvien osalta suhteessa opiskelijan elämäntilanteeseen. Kun huomioidaan opiskeluun ja työssäkäyntiin käytetty aika yhteensä, havaitaan lisää mielenkiintoisia eroja keskimääräisen työssäkäynnin intensiteetistä suhteessa opintoihin: Erityisesti työssäkäyvän perheellisen opiskelijan viikko painottuu paljon selkeämmin ansiotyöhön kuin toiselta asteelta suoraan opintojaan jatkaneilla, joilla keskimääräinen viikkotyöaika on yli 7 tuntia perheellistä lyhyempi.

Toinen mielenkiintoinen ero työssäkäynnin suhteen ilmenee eri korkeakoulusektorien opiskelijoiden välillä: Työssäkäyvät AMK-opiskelijat tekevät viikossa keskimäärin enemmän tunteja kuin työssäkäyvä yliopisto-opiskelija, joskin ero paikantuu suurelta osin työssäkäynnin ohella suoritettavaksi suunniteltujen monimuoto ja YAMK-tutkinto-ohjelmien opiskelijoiden suureen työssäkäyntituntimäärään (näiden opiskelija työskentelevät keskimäärin yli 25 tuntia viikossa).

Kuvio 5.1a Eri elämäntilanteissa opiskelevien työssäkäyvien ja ei työssäkäyvien opiskelijoiden keskimääräinen viikoittainen ajankäyttö (ohjattu ja omatoiminen opiskelu sekä ansio työ).

Ohjatun ja itsenäisen opiskelun välinen suhde on myös vahvasti yhteydessä opintojen vaiheeseen. Kuviossa 5.1b on esitetty AMK- ja yliopisto-opiskelijoiden keskimääräinen opintoihin käytetty aika opintojen vaiheen mukaan (tämänhetkinen tutkinto, jota opiskelija pitää ensisijaisena). Kolmena ensimmäisenä opiskeluvuotena opiskelijat molemmilla sektoreilla ilmoittavat käyttävänsä opiskeluun keskimäärin noin 30 tuntia viikossa (yliopisto-opiskelijat kahtena ensimmäisenä vuotena hieman tätä enemmän) siten, että itsenäisen opiskelun osuus kasvaa yliopisto-opiskelijoilla suoraviivaisemmin kuin AMK-opiskelijoilla. Kaiken kaikkiaan AMK-opiskelijat ilmoittavat käyttävänsä erityisesti opintojen alkuvaiheessa enemmän aikaa lähiopetukseen kuin kanssaopiskelijat yliopistoissa, jossa opiskelu on heti alkuvaiheessa selvästi omatoimisempaa.

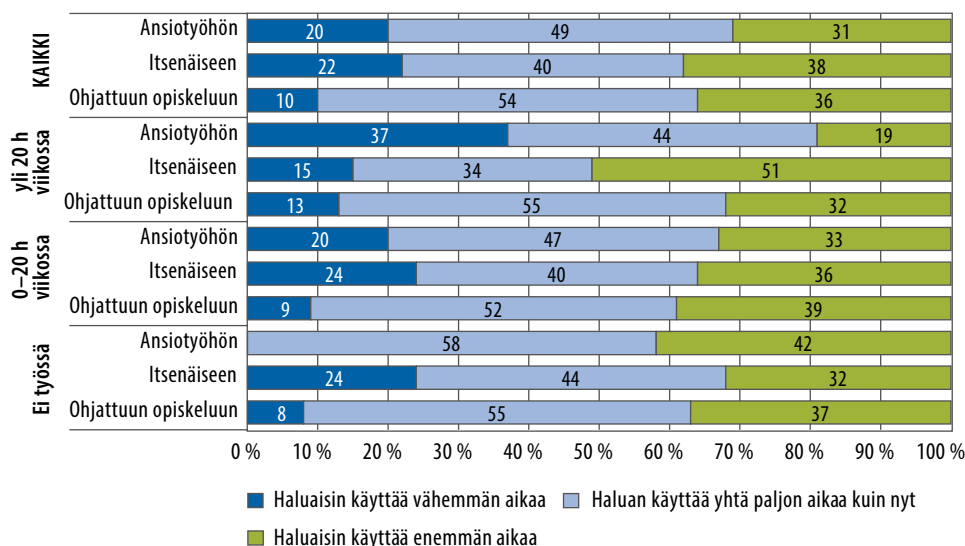

Kuvio 5.1b Yliopisto- ja AMK-opiskelijoiden keskimääräinen viikottainen opiskeluun käytetty aika opiskeluvuoden (nykyinen tutkinto) aikana.

5.2 Tyytyväisyys ajankäyttöön

Opiskelijoiden tyytyväisyys opintoihin ja ansiotyöhön liittyvän ajankäytön tasapainoon vaihtelee luonnollisesti suuresti työssäkäyvien ja ei-työssäkäyvien opiskelijoiden sekä eri elämäntilanteissa opiskelevien keskuudessa. Tulosten tulkinnassa on tosin syytä huomata, että ajankäytön tasapainoa kuvaavien väittämien tarkoitus ei ole ottaa suoraan kantaa esimerkiksi kontaktiopeuksen tarjonnan riittävyyteen, joskin epäsuoraa päättelyä tulosten avulla onkin mahdollista tehdä¹⁴.

¹⁴ Esimerkiksi siinä tapauksessa, että opiskelija toivoo voivansa käyttää aikaa ohjattuun opiskeluun enemmän ja ilmoittaa samalla, että itsenäistä opiskelua on sopivasti tai liian vähän.

Kuvio 5.2. Opiskelijoiden tyytyväisyys ajankäyttöön työssäkäynnin suhteen.

Yli puolet (51 prosenttia) yli 20 tuntia viikossa työssäkäyvistä haluaisi käyttää enemmän aikaa itsenäiseen opiskeluun ja 37 prosenttia haluaisi käyttää vähemmän aikaa ansiotyöhön. Sen sijaan ohjattuun opiskeluun käytettävän ajan suhteen työssäkäyvät ja ei-työssäkäyvät eroavat vähemmän: Yli 20 tuntia viikossa työssäkäyvistä vajaa kolmannes (32 prosenttia) haluaisi käyttää ohjattuun opiskeluun enemmän aikaa, kun taas ei-työssäkäyvistä vastaava osuus on 37 prosenttia. Toisaalta juuri ohjattuun opiskeluun käytetyn ajan suhteen opiskelijat ovat kaiken kaikkiaan tyytyväisimpiä (54 prosenttia kaikista opiskelijoista). Vastaavasti ei-työssäkäyvistä opiskelijoista joka neljäs (24 prosenttia) koki haluavansa käyttää vähemmän aikaa itsenäiseen opiskeluun.

Opiskelijoiden omaa ajankäyttöä kuvaavista preferensseistä ei voi edellisten tulosten perusteella kuitenkaan muodostaa kokonaiskuvaa tarkastelematta ohjattuun ja itsenäiseen opiskeluun käytettävää aikaa kuvaavaa tyytyväisyyttä ensin ristiin. Opiskelija voi nimittäin olla sitä mieltä, että ohjattuun opiskeluun soisi olevan käytettävissä enemmän aikaa ja samalla, että itsenäistä opiskelua on liikaa. Taulukossa 5.2 nämä preferenssit on esitetty toistensa suhteen siten, että opiskeluun lisää aikaa toivovien (enemmän itsenäistä/ohjattua sekä ainakin yhtä paljon toista) on esitetty sinisellä ja lihavoituna, ja vastaavasti vähemmän aikaa (joko itsenäiseen/ohjattuun) on kuvattu punaisella ja kursivoituna.

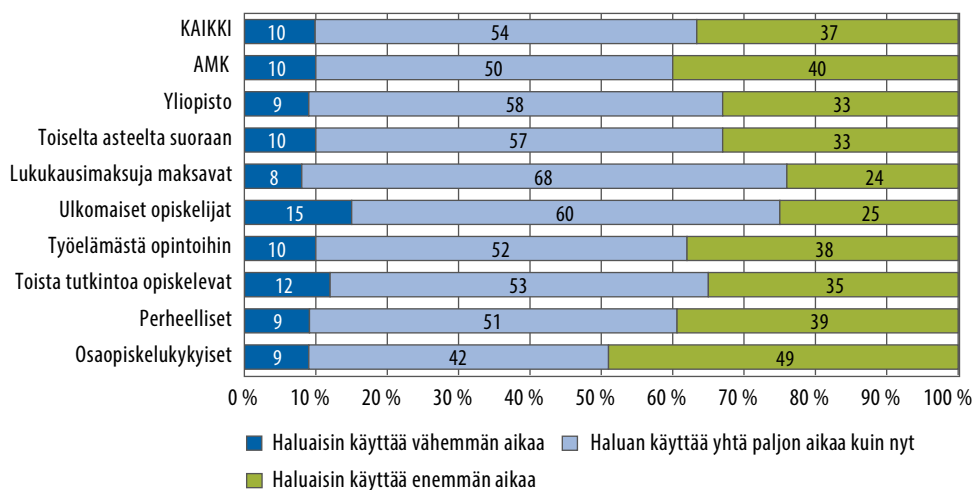
Kaiken kaikkiaan lisää aikaa opintoihin toivoisi lähes puolet (47 prosenttia opiskelijoista), kun taas vähemmän aikaa haluaisi käyttää 13 prosenttia. Noin 23 prosenttia opiskelijoista haluaisi ajankäytön painopisteen muuttuvan itsenäisestä opiskelusta ohjattuun (joko vähentämällä tai käyttämällä yhtä paljon aikaa itsenäiseen opiskeluun kuin nyt). Kaiken

kaikkiaan neljäsosa opiskelijoista (25 prosenttia) ilmoittaa olevansa tyytyväinen sekä ohjattuun että itsenäiseen opiskeluun käyttämänsä ajan suhteen.

Taulukko 5.2. Tyytyväisyys ohjattuun ja itsenäiseen opiskeluun käytetystä ajasta (% kaikista).

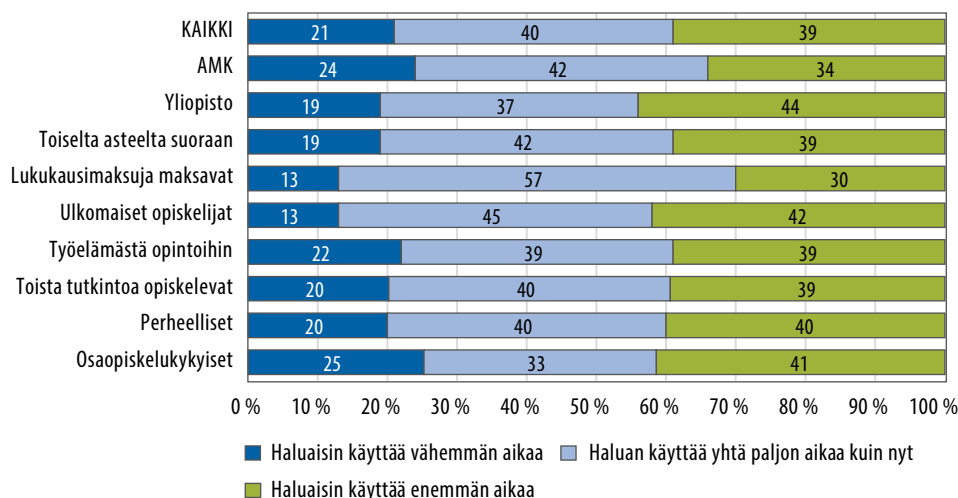
Ohjattuun	Itsenäiseen opiskeluun			Kaikki
	Vähemmän	Yhtä paljon	Enemmän	
Vähemmän	2	3	4	10
Yhtä paljon	8	25	21	54
Enemmän	11	12	13	37
Kaikki	21	40	39	100

Kuvioissa 5.3a–c tarkastellaan eri elämäntilanteissa olevien näkemyksiä opintoihin ja ansiotyöhön kohdistuvan ajankäytön tasapainosta. Eri opiskelijaryhmistä vähiten lisää aikaa kontaktiopetukseen toivovat ulkomaiset tutkinto-opiskelijat, joista noin 15 prosenttia toivoisi voivansa käyttää ohjattuun opiskeluun vähemmän, ja vain joka neljäs enemmän aikaa kuin nyt. Eniten ohjattuun opiskeluun toivoisivat voivansa käyttää aikaa osaopiskelukykyiset, joista noin puolet haluaisi käyttää aikaa enemmän kontaktiopetukseen.

Kuvio 5.3a Opiskelijoiden tyytyväisyys ohjattuun opiskeluun käytettävään aikaan.

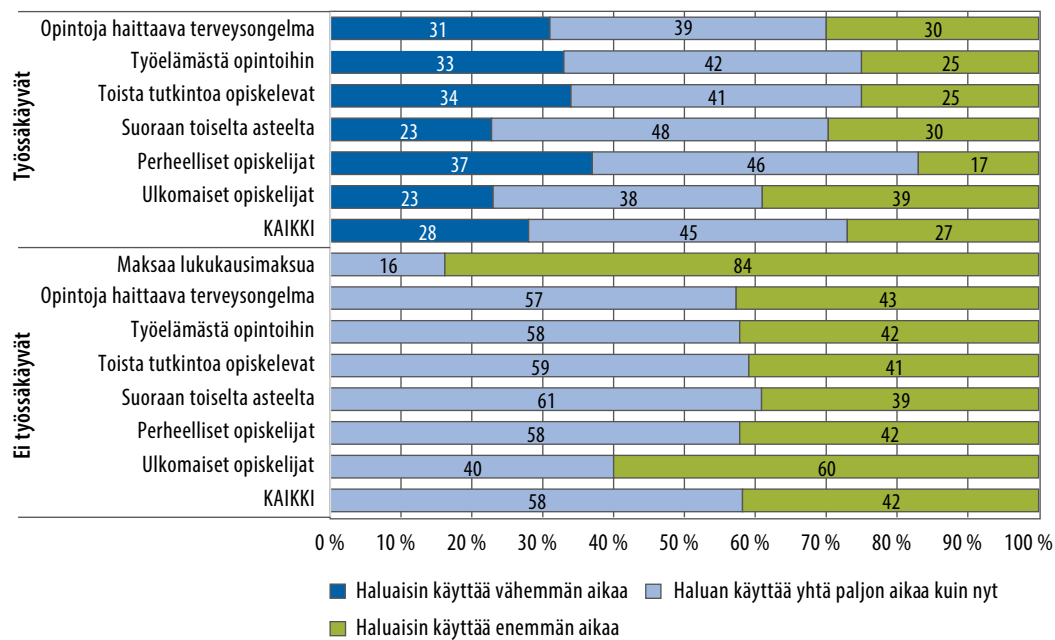
Itsenäiseen opiskeluun kuuluvan ajankäytön suhteen eri elämäntilanteissa opiskelevat eroavat vähemmän, kun taas erot yliopisto- ja AMK-opiskelijoiden välillä ovat suuremmat. Yliopisto-opiskelijoista huomattavasti suurempi osa (44 prosenttia) toivoisi voivansa käyttää itsenäiseen opiskeluun enemmän aikaa, kun AMK-opiskelijoista vain joka kolmas on tätä mieltä (34 prosenttia). Osaopiskelukykyisistä noin joka neljäs koki itsenäistä opiskelua olevan liikaa.

Kuvio 5.3b Opiskelijoiden tyytyväisyys itsenäiseen opiskeluun käytettävään aikaan.

Viimeisessä kuviossa 5.3c on esitetty tyytyväisyyttä ansiotyöhön käytettävään aikaan kuvaavan tyytyväisyyden jakauma. Ei-työssäkäyvien opiskelijoiden vastauksista on poistettu pieni määrä ristiriitaisia tapauksia, joissa opiskelijat ilmoittavat haluavansa käyttää vähemmän aikaa ansiotyöhön, mutta ilmoittavat samalla etteivät käy töissä kevätlukukaudella.

Tässäkin tarkastelussa ulkomaiset ei-työssäkäyvät tutkinto-opiskelijat erottuvat muista siinä, että heistä suurin osa toivoisi voivansa käyttää ansiotyöhön enemmän aikaa kuin nyt. Liikaa opintojensa ohella työssäkäyntiin käyttävät aikaa perheelliset opiskelijat, kun taas vähiten ongelmallisena työhön käytettyä aikaa pitävät suoraan toiselta asteelta opintojaan jatkaneet.

Kuvio 5.3c Opiskelijoiden tyytyväisyys ansiotyöhön käytettävään aikaan työssäkäynnin mukaan.

6 Opiskelijaliikkuvuus

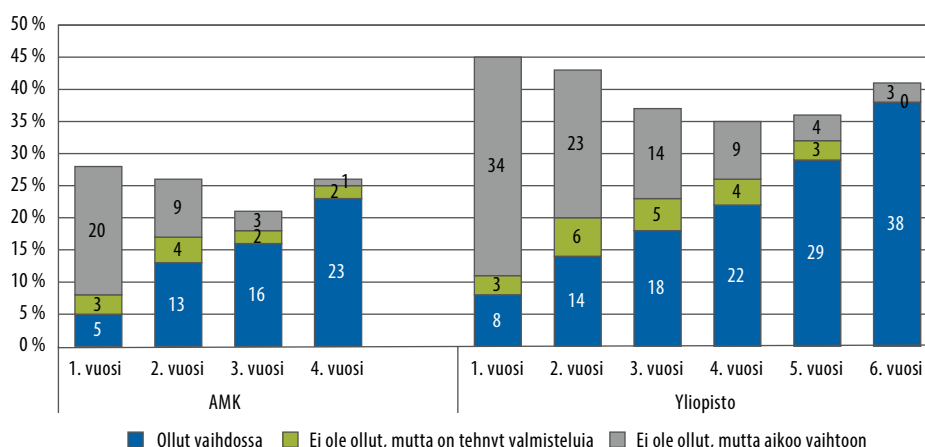
6.1 Toteutuneet liikkuvuusjaksot ja opiskelijoiden suunnitelmat

Eurostudent – Opiskelijatutkimuksen kansainvälistä liikkuvuutta tarkastelevan lomakeosion rakenne on kaksiosainen siten, että ulkomaanjaksolla jo olleilta opiskelijoilta kysytään siihen liittyvien käytännön järjestelyjen ja opintojen hyväksilukujen onnistumista, kun taas muilta opiskelijoilta tiedustellaan ulkomaanjaksoihin liittyviä aikomuksia sekä näkemyksiä siitä, mitkä tekijät mahdollisesti häiritsevät vaihtoon lähtemistä.

Kuviossa 6.1 on esitetty yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden ulkomaanjaksoja koskevien suunnitelmien sekä jo toteutuneiden jaksojen yleisyys opintovuoden mukaan. Ensimmäisen vuoden opiskelijoista noin joka kolmas opiskelija yliopistoissa ja joka viides ammattikorkeakouluissa ilmoittaa suunnittelevansa vaihtoon lähtemistä ja alle 10 prosenttia jo olleensa vaihdossa (ensimmäisenä vuonna vaihtoon lähteneiden lisäksi mukana ovat mahdollisesti aikaisempien opintojen yhteydessä vaihdossa olleet).

Vaikka erityisesti 5.– ja 6. opintovuoden yliopisto-opiskelijavastaajien ilmoittamien vaihtojaksojen määrä on todennäköisesti yleistynyt¹⁵, voidaan kuviosta kuitenkin havaita, etteivät suinkaan kaikki opintojen alkuvaiheen suunnitelmat lopulta toteutuneiksi ulkomaanjaksoiksi. Ilmoitettujen vaihtojaksojen mediaanipituus oli 5 kk sekä yliopisto- että AMK-opiskelijoilla.

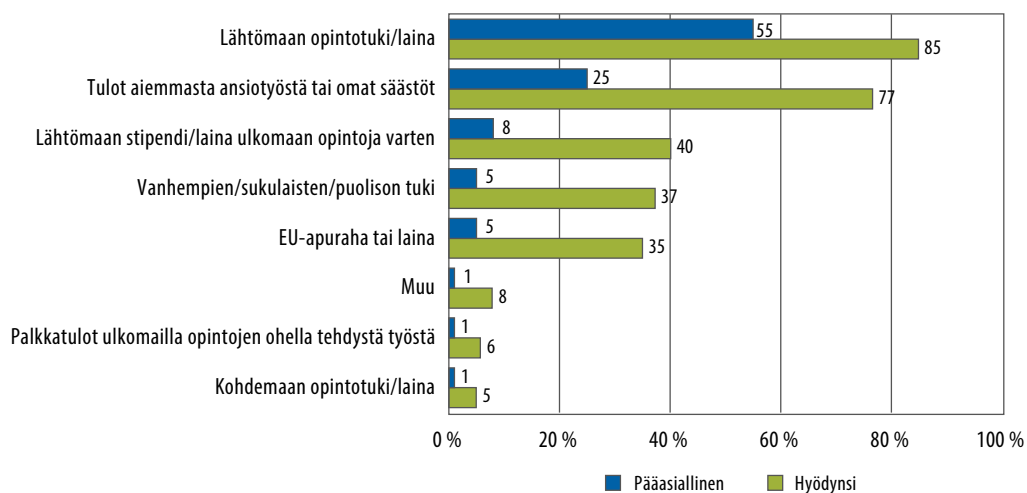
15 Vipusen tilastoseurannan perusteella viimeisen kolmen tilastovuoden (2017–19) aikana yli 3 kk vaihtojaksolle lähteviä perustutkinto-opiskelijoita on ollut vuosittain noin 16 099, joten tilastovuoden 2018 opiskelijamäärään perustuen keskimäärin vuosittain vaihtoon lähteviä on noin 4 prosenttia tilastovuoden opiskelijoista.

Kuvio 6.1. Opiskelijoiden ilmoittamat liikkuvuusjaksot ja suunnitelmat opintojen vaiheen (nykyinen koulutusohjelma) ja korkeakoulusektorin mukaan.

Eri tietolähteiden avulla haarukoitujen tietojen avulla voidaan melko luotettavasti arvioida noin neljäsosan korkeakouluopiskelijoista suorittavan ainakin yhden ulkomaanjakson tutkinto-opintojensa aikana. Opiskelijavaihtoon lähtevien kokonaismäärää on vaikea estimoida kyselyaineistolla, sillä opintojen alkuvaiheessa olevilta voidaan kysyä käytännössä vain suunnitelmista, kun taas opintojen loppuvaiheessa olevat eivät edusta suoraan tämänhetkistä korkeakouluopiskelijoiden perusjoukkoa (mukanahan eivät ole opintonsa keskeyttäneet vaihdossa olleet), joten vaihtoon lähtemisen yleisyyttä kannattaakin siten haarukoida ensisijaisesti muista tilastolähteistä. Eurostudent -tutkimuksen vahvuus on kuitenkin siinä, että se pystyy kartoittamaan luotettavasti kansainvälisyyden esteenä olevia syitä eri opiskelijaryhmissä.

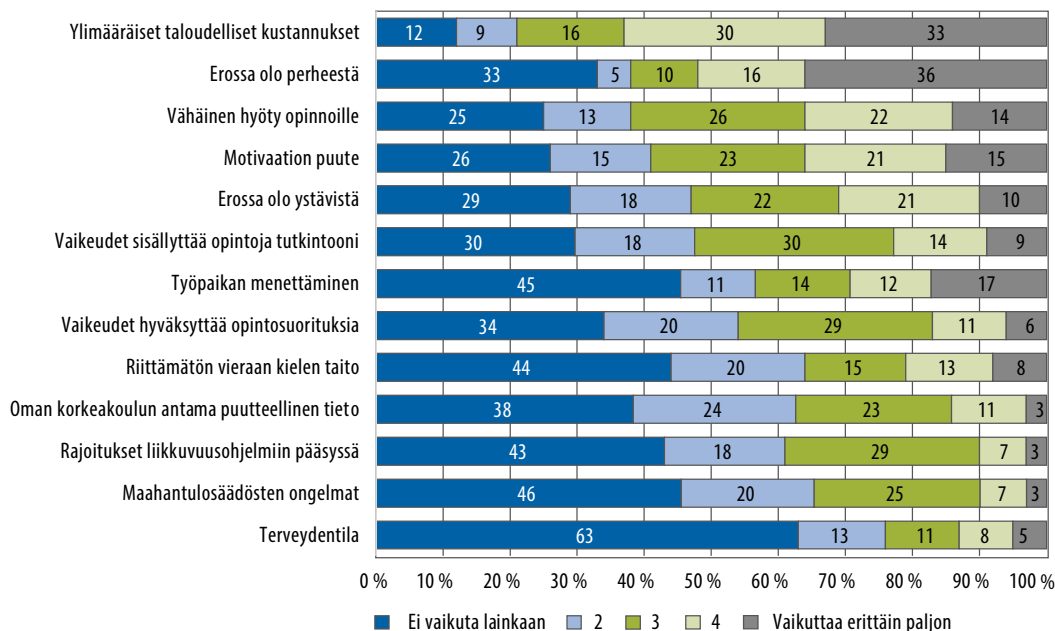
Kuviossa 6.2 on esitetty kaikkien ulkomaanjaksolla olleiden opiskelijoiden jaksojen rahoituslähteet, joista opiskelijoita pyydettiin paitsi listaamaan kaikki hyödyntämänsä, niin myös ilmoittamaan pääasiallisen rahoitusmuodon. Yli puolet opiskelijasta ilmoitti pääasialliseksi rahoituslähteekseen suomalaisen opintotuen/lainan ja joka neljäs aikaisemmat säästöt tai tulot ansiotyöstä. Myös vanhempien tukea ja EU-apurahaa ilmoitti hyödyntäneensä yli kolmannes opiskelijoista, joskin erittäin harva pääasiallisena rahoituslähteenä. Vaikka apurahojen avulla vaihtojaksoja rahoittaakin moni, eivät opiskelijat pysty kattamaan niillä kaikkia vaihtoon lähtemisen suorita tai epäsuoria kustannuksia.

Kuvio 6.2. Yleisimmät ulkomaanjaksojen rahoituslähteet.

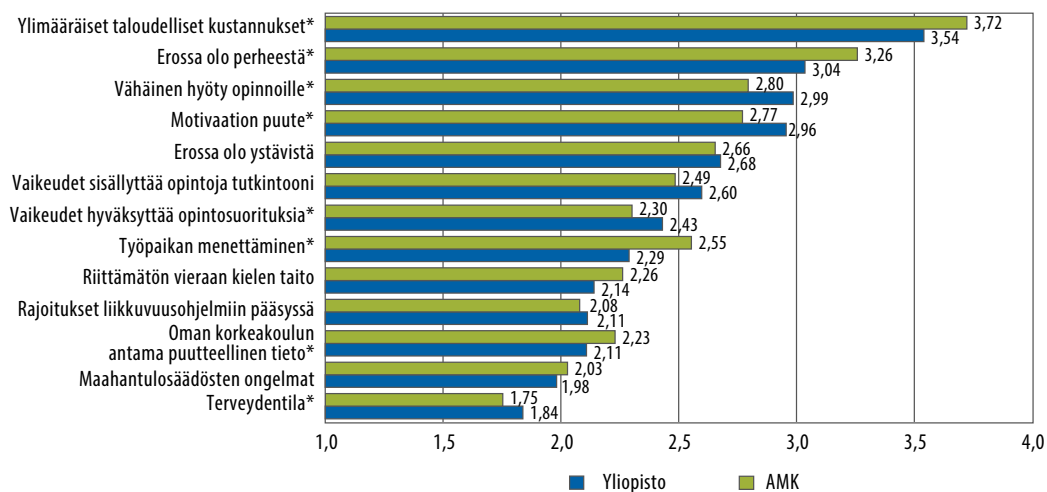
6.2 Ulkomaanjaksojen koetut esteet ja vaikeudet

Kuviossa 6.3a on esitetty ulkomaanjaksoille ei-suunnittelevien tai niillä olleiden kokemukset tärkeimmistä syistä, jotka ovat estäneet niille lähtemisen. Taloudelliset syyt (vaihtoon lähtemisen kustannukset) näyttäytyvät merkittävimpana syynä ollen aikomusten suhteen tärkeä syy yli 60 prosentille ei-vaihtoon aikovista opiskelijoista. Erossa olo perheestä tai läheisistä on tärkeä lähes puolelle, mutta toisaalta täysin merkityksetön noin kolmasosalle. Sen sijaan motivaatioon tai vaihtojakson koettuun hyötyyn nähden kokemukset ovat epävarmempia: Noin kolmasosalle motivaatio tai vähäinen koettu hyöty ovat tärkeitä, kun taas lähes 40 prosenttia ei pitänyt niitä tärkeinä. Vain joka viides opiskelija piti omaa riittämätöntä kielitaitoaan merkittävänä ongelmana.

Kuvio 6.3a Opiskelijavaihtoon ei lähtevien/ei lähteneiden kokemukset ulkomaanjaksoja vaikeuttavista tekijöistä (1–5 keskiarvon suhteen laskevassa järjestyksessä).

Ulkomaanjaksoille lähtemisen koettujen vaikeuksien yleisyys vaihtelee myös korkeakoulu-sektoreittain. Vertailua varten kokemusten merkitystä tarkastellaan vertaamalla ulkomaanjaksoille ei-lähtevien keskimääräistä kokemusta 5-portaisella Likert-asteikolla kuviossa 6.3b. Korkeakoulusektorien opiskelijoiden kokemusten tärkeydessä ilmenevien erojen merkitsevyyttä (onko ero niin suuri, että sitä ei voi pistää tilastollisen epävarmuuden syyksi) testataan asetelmakorjatulla F-testillä, jonka suhteen havaitut merkitsevät erot on merkitty kuviossa tähdellä (0,05-tasolla).

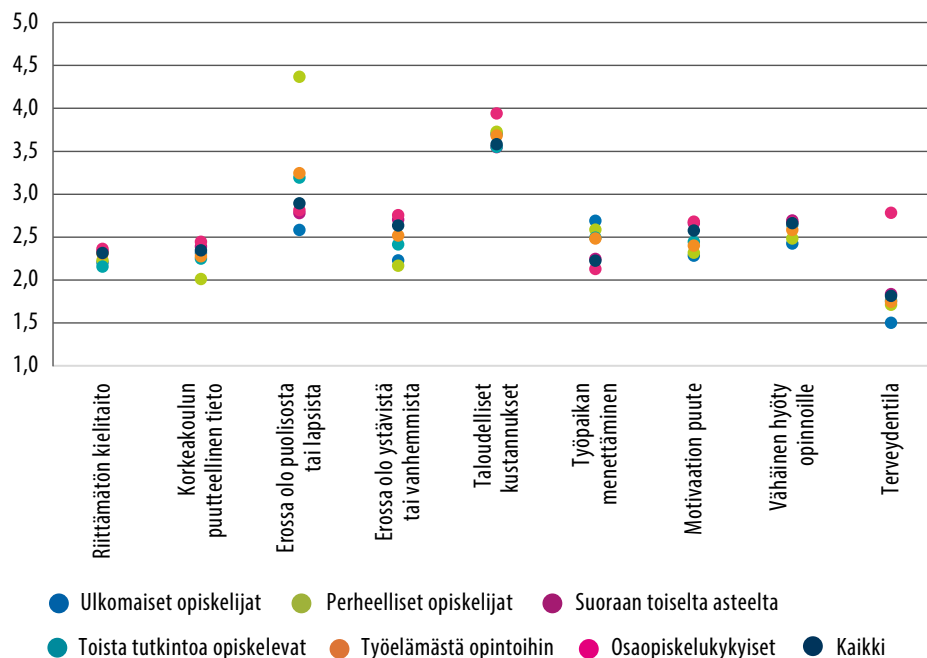

Kuvio 6.3b Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskimääräiset kokemukset vaihtoon lähtemistä vaikeuttavista tekijöistä.

* Tilastollisesti merkitsevä ero 5%:n riskitasolla

Asetelmakorjatun ANOVA:n perusteella AMK-opiskelijat pitävät yliopisto-opiskelijoita useammin ulkomaanjaksoon liittyviä taloudellisia kustannuksia tai työpaikan menettämiseen tai perhesyihin liittyviä huolia merkittävänä vaihtoon lähtemisen esteenä. Motivaatioon sekä ulkomaanjakson koettuun hyödyllisyyteen sekä opintosuoritusten hyväksyttämiseen paikatut tekijät taas ovat hieman yleisempiä yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa.

Kuviossa 6.3c on esitetty väittämäkeskiarvot eri elämäntilanteissa opiskelevilla, joilla eri tekijöiden painoarvo näyttäytyy erilaisena. Ymmärrettävästi perheelliset opiskelijat kokevat ensisijaisena vaikeutena useimmin erossaolon puolisoista ja tai lapsistaan, kun taas työpaikan menettäminen näyttäisi koskettavan eniten ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita. Taloudelliset tekijät näyttäytyvät perheellisiä lukuun ottamatta kaikilla muilla ensisijaisena esteenä vaihtoon lähtemiselle. Motivaatioon sekä ystävistä/sukulaista erossa olo näyttäytyy hieman muita suurempana ongelmana osaopiskelukykyisille.

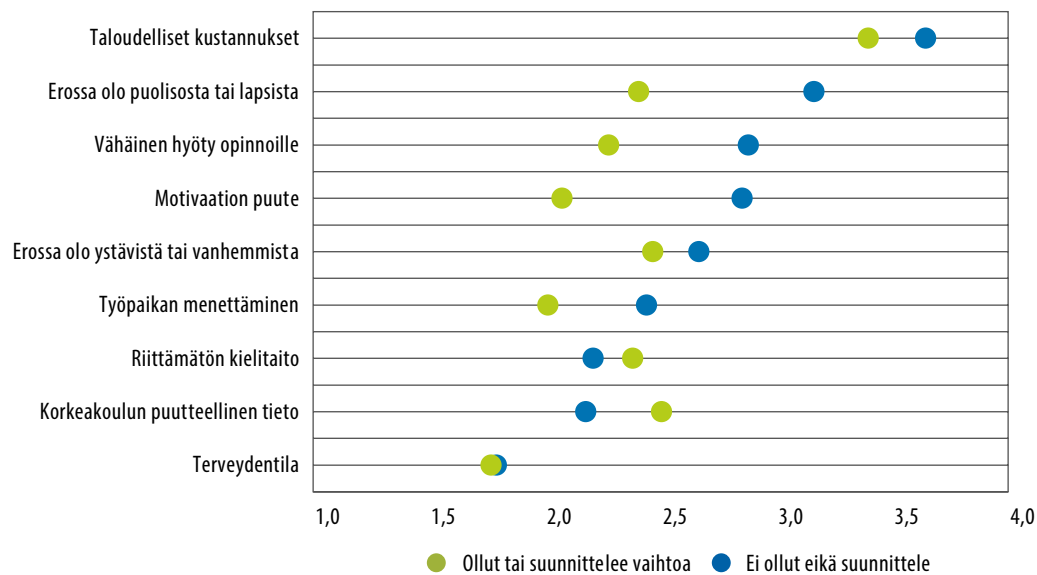

Kuvio 6.3c Eri elämäntilanteissa opiskelevien keskimääräiset kokemukset vaihtoon lähtemistä vaikeuttavista tekijöistä.

6.3 Mitkä koetuista vaikeuksista selittävät vaihtoon lähtöä?

Edellä tarkasteltiin vaihtoon tai ulkomaanjaksolle lähtemisen koettuja esteitä eri opiskelijaryhmien keskuudessa, mutta tarkasteluissa ei eroteltu lainkaan vaihtoon lähtevien kokemuksia niistä, jotka eivät suunnittele ulkomaanjaksoa. Kuitenkin eri tekijöiden vaikutuksista voidaan sanoa oikeastaan jotain vain vertaamalla näitä ryhmiä keskenään. Tällöin voitaisiin tehdä tulkinta, että kukin tekijä on vaikuttava silloin, kun se erottelee vaihtoon lähteviä niistä, jotka eivät lähde.

Kuviossa 6.4 on esitetty vaihdossa jo olleiden tai vaihtoa suunnittelevien keskimääräiset kokemukset suhteessa niihin, joilla vaihtoaikomuksia ei ole. Vaikka taloudelliset kustannukset näyttäytyvät opiskelijoille yleisimpänä ja tärkeimpänä vaihtoon lähtemisen esteenä, ei kokemus kuitenkaan merkittävästi lopulta eroa vaihtoaikomusten suhteen. Toisin sanoen taloudellisten esteiden kokemus ei vaikuta estäen vaihdossa jo olleita toteuttamasta ulkomaanjaksoa.

Kuvio 6.4. Keskimääräiset kokemukset ulkomaanjaksoa vaikeuttavien tekijöiden merkittävyydestä vaihtoa suunnittelevien ja ei-suunnittelevien keskuudessa.

Sen sijaan kuviosta on tunnistettavissa neljä sellaista vaikeuden kokemusta, joiden koettu tärkeys eroaa selvästi vaihtoon lähtemistä suunnittelevilla ja ei-vaihtoon lähtevillä: 1) Erossa oloa perheestä ja lapsista sekä 2) heikkoa koettua hyötyä opinnoille tai 3) motivaation puutetta merkittävänä esteenä pitävät ovat myös selvästi useammin niitä, jotka eivät suunnittele vaihtoon lähtemistä. Neljäntenä työpaikan menettäminen tai sen pelko on yhteydessä vaihtoaikomuksiin. Sitävastoin heikoksi koettu kielitaito tai ystävistä erossa olo eivät näyttäisi selittävän vaihtoaikomuksia. Korkeakoululta saadun tiedon puutteellisuutta ongelmana tuntuivat pitävän ne vaihtoon lähtemistä suunnittelevat, jotka ovat tietoa yrittäneet saada, kun taas vaihtoon lähtemättömät eivät pidä tiedonsaantia ongelmana.

Kaiken kaikkiaan tulosten perusteella vaikuttaisi siltä, että vaikka taloudellisen tuen merkitys on opiskelijoille suuri, olisi vaihtoon lähtemistä kenties tehokkainta kannustaa korostamalla vaihtoon lähtemisen hyötyjä paitsi nykyisten opintojen niin myös tulevan työuran kannalta.

7 Opiskelijoiden toimeentulo

7.1 Toimeentulon lähteet ja tulot

Opiskelijoiden toimeentulon rakennetta kartoitetaan Eurostudent VII -tutkimuksessa kaksiosaisella kysymyksellä, jolla pyritään pienentämään tähän muuten vastaajalle raskaaseen osioon liittyvää vastausrasitetta. Opiskelijoita pyydettiin ensimmäisessä vaiheessa nimeämään kaikki säännöllisen toimeentulon lähteet, ja vasta sen jälkeen arvioimaan kuukausittaisten tulojen suuruutta niissä tulolähteissä, jotka ovat ensimmäisessä vaiheessa ilmoittaneet. Opiskelijan tuloihin lasketaan mukaan palkka- ja erilaisten Kelan maksamien tukien lisäksi myös vanhemmilta ja puolisolta mahdollisesti saatavat suorat avustukset sekä heidän opiskelijan puolesta maksamat kulut (esimerkiksi puhelinliittymä tai asumismenot).

Taulukossa 7.1 on esitetty opiskelijoiden ansiotyön ohella käytettävissä olevien tulonlähteiden yleisyys eri elämäntilanteissa opiskelevilla. Kelan maksaminen tukien osalta koko perusjoukkoa kuvaavia estimaatteja verrataan lisäksi myös Kelan vuoden 2018 opintotukitilastosta johdettuihin osuuksiin, jotka vastaavat kyselyaineistolla estimoituja lukuja ällistytävän tarkasti.

Taulukko 7.1. Opiskelijoiden hyödyntämät tukimuodot (%) eri elämäntilanteissa sekä Kelan tilastoissa

	Kaikki	Kaikki / KELA*	Ulkomaiset opiskelijat	Yli 30 vuotiaat	Perheelliset opiskelijat	Suoraan toiselta asteelta	Toista tutkintoa opiskelevat	Työelämästä opintoihin	Osaopiskelukykyiset
Opintotukea	60	59	26	33	37	59	44	56	58
Huoltajakorotusta	3	3	3	7	15	3	4	4	3
Yleistä asumistukea	46		15	20	16	47	32	36	54
Opintolainaa	40	40	15	19	24	35	26	41	40
Korkeakoulun apuraha tai stipendi	2		9	1	1	3	2	1	1
Muu apuraha tai stipendi	2		6	3	2	3	2	2	2
Rahallista tukea vanhemmilta	26		33	10	8	31	19	17	30
Vanhemmat maksavat laskuja	15		15	4	2	19	9	8	17

* Osuus on laskettu jakamalla KELA:n vuoden 2018 opintotuen saajat ja maksetut tuet -tilaston luvut tilastovuoden 2018 korkeakoulujen perustutkinto-opiskelijoiden määrällä.

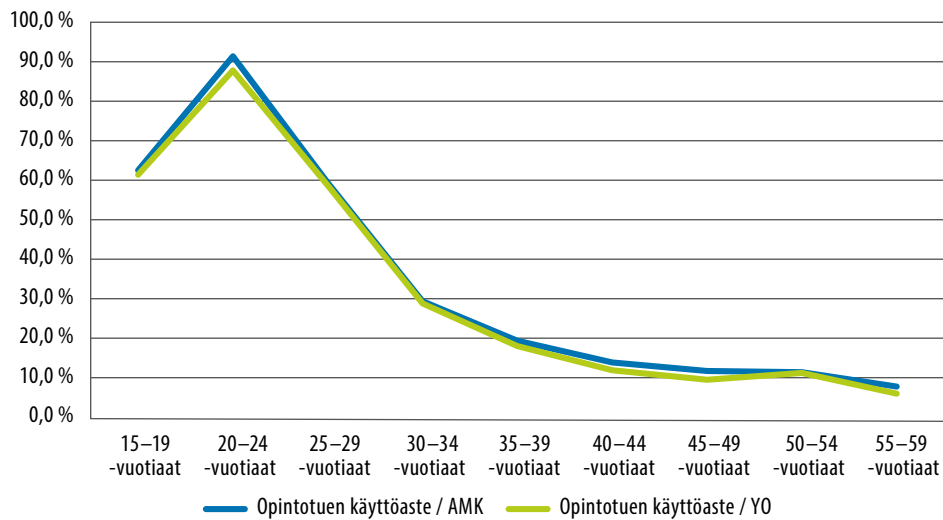
Opintotukea hyödyntää vajaa 60 prosenttia korkeakouluopiskelijoista siten, että meneillään olevalla lukukaudella opintotukea hyödyntävät heikoimmin perheelliset sekä ulkomaiset tutkinto-opiskelijat. Yli 30-vuotiaista opiskelijoista kolmannes ilmoittaa hyödyntävänsä opintotukea.

Taulukossa 7.2 on eroteltu tarkemmin eri opiskelijaryhmien syitä opintotukikuukausien käytön rajoittamiselle. Noin joka viides opiskelija ilmoittaa opintotuen tulorajojen olleen syy tukikuukausien rajoittamiselle, kun taas opintosuoritusvaatimukset koskevat noin 7 prosenttia opiskelijoista. Suoritusvaatimukset näyttäytyvät kuitenkin merkittävästi suurempana ongelmana terveysongelmien osalta osaopiskelukykyisille, joista joka kymmenes ilmoittaa lisäksi olevansa huolissaan tukiajan riittävyydestä tutkinnon suorittamiseen.

Taulukko 7.2. Opiskelijoiden syyt (%) opintotukikuukausien rajoittamiselle eri elämäntilanteissa.

	Kaikki	Ulkomaiset opiskelijat	Perheelliset opiskelijat	Suoraan toiselta asteelta	Toista tutkintoa opiskelevat	Työelämästä opintoihin	Osaopiskelukykiset
Tulorajojen vuoksi	21	12	17	21	21	27	17
Opintosuoritusvaatimusten vuoksi	7	6	4	8	7	5	15
Jotta tukiaika riittäisi tutkinnon suorittamiseen	6	3	6	7	10	5	10
Muista syistä	5	5	6	5	6	5	7
Ei ole rajoittanut	66	79	71	66	64	64	61

Kuviossa 7.1 on esitetty lisäksi Kelan opintotukitilastosta haarukoitu korkeakouluopiskelijoiden opintotuen käyttöaste eri ikäryhmissä, johon taulukossa 7.1. kuvattu noin 60 prosentin kokonaiskäyttöaste kannattaa suhteuttaa. Opintotuen hyödyntäminen on erittäin voimakkaasti ikäsidonnaista siten, että alle 25 vuotiailla korkeakouluopiskelijoilla sitä hyödyntää jopa yhdeksän opiskelijaa kymmenestä. Sen sijaan opintotuen käyttö on hyvin vähäistä yli 30-vuotiailla korkeakouluopiskelijoilla.

Kuvio 7.1. Opintotuen käyttö ikäryhmittäin (Kelan opintotukitilasto 2018).

Yleisen asumistuen piiriin siirtyminen näkyy selvimmin suoraan toiselta asteelta opintojaan jatkavilla, joista hieman vajaa puolet ilmoittaa hyödyntävänsä yleistä asumistukea asumismenojensa kattamiseen. Vertailukelpoista Kelan tilastoaineistoa ei ollut raportin laatimishetkellä saatavilla.

Opintolainalla menojaan lukuvuonna ilmoittaa kattavansa 40 prosenttia opiskelijoista. Taulukossa 7.3 on esitetty eri elämäntilanteissa opintolainaa hyödyntävien opiskelijoiden kokemat syyt lainan nostamiselle (opiskelija sai valita niin monta vaihtoehtoa kuin koki tilanteensa kuvaamisen edellyttävän). Opintotuen matala korkotaso sekä takaisinmaksuehtojen kohtuullisuus vaikuttivat lainan nostamispäätökseen kolmella neljäsosalla kaikista opiskelijoista, yliopisto-opiskelijoilla ammattikorkeakouluopiskelijoita vahvemmin.

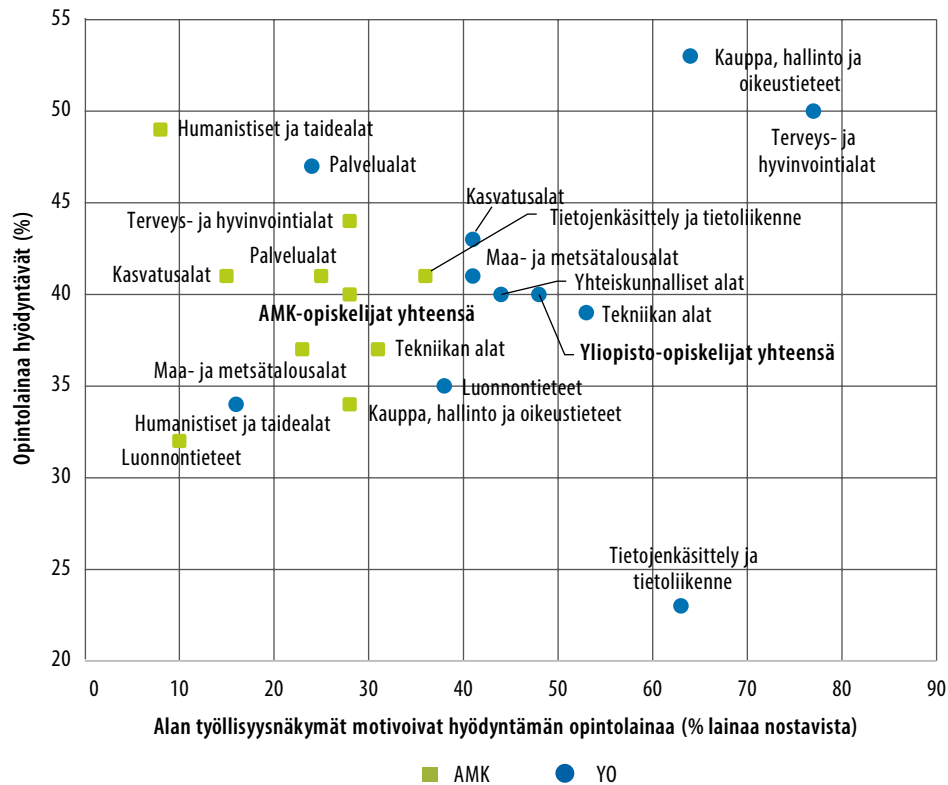
Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kokemuksissa painottuu hieman yliopisto-opiskelijoita useammin toimeentulon niukkuuden ajama välttämättömyys. Yliopisto-opiskelijat mainitsivat hyvien työllistymisnäkymien motivoineen lainan hyödyntämistä myös selvästi ammattikorkeakouluopiskelijoita useammin.

Taulukko 7.3. Opiskelijoiden syyt (%) opintolainan nostamiseen eri elämäntilanteissa (vain opintolainaa hyödyntävät)

	Kaikki	Yliopisto	AMK	Ulkomaiset	Perheeliset	Suoraan toiselta asteelta	Toista tutkintoa opiskelevat	Työelämästä opintoihin	Osoopiskelukykuiset
Opintolainan matala korkotaso	76	80	73	66	65	79	73	74	65
Kohtuulliset takaisinmaksuehdot	73	76	70	66	60	73	65	71	65
Opintolainan markkinointi	12	14	10	10	5	13	9	10	11
Opintolainavähennys tai opintolainahyvitys	54	56	52	26	37	54	40	52	44
Oman alan kohtuulliset työllisyysnäköymät	38	48	28	29	27	40	39	34	29
Toimeentulon kannalta välttämättömien juoksevien menojen rahoittaminen	63	58	67	56	67	58	62	67	74
Yllättävien menojen rahoittaminen	40	39	40	34	28	40	33	41	44
Opintorahan ja asumistuen riittämättömyys	69	66	73	54	55	67	59	69	79
Omien tulojen vähäisyys	51	50	52	47	47	47	54	55	57
Perheen taloudellisen tuen vähäisyys	24	21	26	30	42	21	25	24	34

Opintolainan hyödyntäminen näyttäisi siten olevan ainakin jonkinlaisessa yhteydessä opiskelijan kokemuksiin alansa työmarkkinanäkymistä, joskin suoraviivaista yhteyttä alan objektiiviseen työllistävyyteen on vaikea osoittaa. Vaikka opintolainaa hyödynnetään keskimäärin yhtä ahkerasti yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskuudessa, näyttäisi hyvien työllisyysnäköymien paino lainan hyödyntämisen motiiveissa painottuvan vahvemmin yliopisto-opiskelijoiden puolelle.

Opintolainaa parhaiten hyödyntävien koulutusalojen (kauppa- ja oikeustieteet sekä terveysalat yliopistoissa) opiskelijat suhtautuvat lainan suhteen myös luottavaisimmin tutkintonsa työllistävyyteen, mutta sama usko ei näyttäisi ilmenevän tietojenkäsittelytieteiden opiskelijoiden lainan hyödyntämisenä, vaikka alan työllistymisnäköymät ovat varsin vahvat (kuvi 7.2). Ammattikorkeakoulujen ICT-alojen opiskelijat hyödyntävät opintolainaa useammin, vaikka mainitsevat työllisyysnäköymien motivoivan lainan käyttöä yliopisto-opiskelijoita heikommin.

Kuvio 7.2. Opintolainaa hyödyntävien osuus koulutusaloittain ja lainan hyödyntämistä hyvien työllisyysnäkymien motivoimien osuus lainaa nostavista.

Suoraviivaisia tulkintoja vaikeuttaa toki myös se, että eri alojen opiskelijoiden mahdollisuudet rahoittaa opintojaan työssäkäynnillä lukukauden aikana vaikuttavat sotkevinä tekijöinä sekä työllistymisuskoon että lainan hyödyntämisen tarpeellisuuteen.

Ulkomaisista opiskelijoista kolmannes ilmoittaa saavansa säännöllistä rahallista tukea vanhemmiltaan. Suoraan toiselta asteelta opintojaan jatkavilla sekä osaopiskelukykyisillä vanhempien avustamien opiskelijoiden osuus on yhtä suuri, kun taas perheellisistä opiskelijoista alle 8 prosenttia ilmoittaa saavansa vanhemmiltaan avustusta. Perheellisten opiskelijoiden odotuksia vähäisempi huoltajakorotuksen hyödyntäminen herättää ihmetystä, mutta toisaalta huoltajakorotusta saavia opiskelijoita on Kelan tilastojenkin mukaan vain reilu kolme prosenttia perustutkinto-opiskelijoista. Toisaalta täytyy muistaa, että osalla perheellisistä opiskelijoista lapset voivat olla jo yli 18 vuotiaita, jolloin huoltajakorotusta ei voi saada.

7.2 Opintotuen käyttö kyselyaineistossa verrattuna Kelan tilastoimaan

Edellä esitettyjen tulosten luotettavuutta on mahdollista arvioida työssäkäynnin tapaan suhteessa ulkoisiin rekisteriperusteisiin tietolähteisiin, sillä Eurostudent pyrkii estimoimaan erilaisten opintososiaalisten etujen hyödyntämistä, mistä on olemassa myös rekisteriperusteista tilastoaineistoa. [Kelan opintotukitilaston](#) tietojen avulla onkin mahdollista verrata kyselyaineistossa opintotukea saavien opiskelijoiden määriä korkeakoulusektoreittain.

Opintotukea saavia opiskelijoita on aineistosta estimoidun perusteella yliopisto-opiskelijoissa 76 096 (luottamusväli 72 981; 78 212) ja AMK-opiskelijoissa 80 628 (lv: 76 355; 84 901). Kelan tilastoissa lukuvuonna 2018/19 opintotuen saajia oli yliopistoissa 79 809 ja ammattikorkeakouluissa 82 439, eli opintotuen hyödyntämisen osalta tutkimus vain hieman aliestimoi yliopisto-opiskelijoiden opintotuen hyödyntämistä.

Verrattaessa Eurostudentin perusteella laskettuja estimaatteja opintolainaa nostavista, huomataan kyselyn hieman aliestimoivan (tosin ei paljoa) AMK-opiskelijoiden opintolainan hyödyntämistä. Kysely estimoii opintolainaa nostavien yliopisto-opiskelijoiden määräksi 50 986 (lv: 48 127; 53 845) ja AMK-opiskelijoiden määräksi 53 434 (lv: 49 767; 57 102). Kelan Opintotukitilaston mukaan lukuvuonna 2018/19 markkinaehtoisia opintolainoja nostaneita oli yliopisto-opiskelijoissa 52 590 ja AMK-opiskelijoissa 57 279, mikä osuu hieman estimoidun luottamusvälin ylärajan ulkopuolelle.

Opintotuen huoltajakorotuksen saajia taas oli tilaston mukaan yliopistoissa opiskelevissa 2 669 ja ammattikorkeakouluissa 6 021. Eurostudent estimoii huoltajakorotuksen saavien määräksi 3 452 (lv: 2 593; 4 316) ja ammattikorkeakouluissa 4 866 (lv: 3 685; 6 047), mikä tarkoittaa toisin sanoen sitä, että Eurostudent estimoii huoltajakorotusta saavien määrän harhattomasti.

7.3 Opiskelijoiden menot kuluryhmittäin eri elämäntilanteissa

Opiskelijoiden talouden kokonaismenot vaihtelevat erityisen voimakkaasti eri elämäntilanteissa. Taulukossa 7.4 on esitetty kaikkien eri menoryhmissä menoja ilmoittaneiden kuukausittaisten elinkustannusten mediaani (esimerkiksi lastenhoitokustannukset kaikilta niiltä ilmoittaneilta, ei suinkaan kaikilta opiskelijoilta). Kaikkien ilmoitettujen menojen summan mediaani oli opiskelijoilla 867 euroa kuukaudessa, ja mukaan on laskettu myös sellaiset menot, jotka vanhemmat tai sukulaiset maksavat opiskelijan ilmoituksella tämän puolesta. Opiskelijoiden terveystalouksien on imputoitu ylioppilaskunnan jäsenmaksun YTHS-maksun osuus, joka on jaettu kuudelle kuukaudelle.

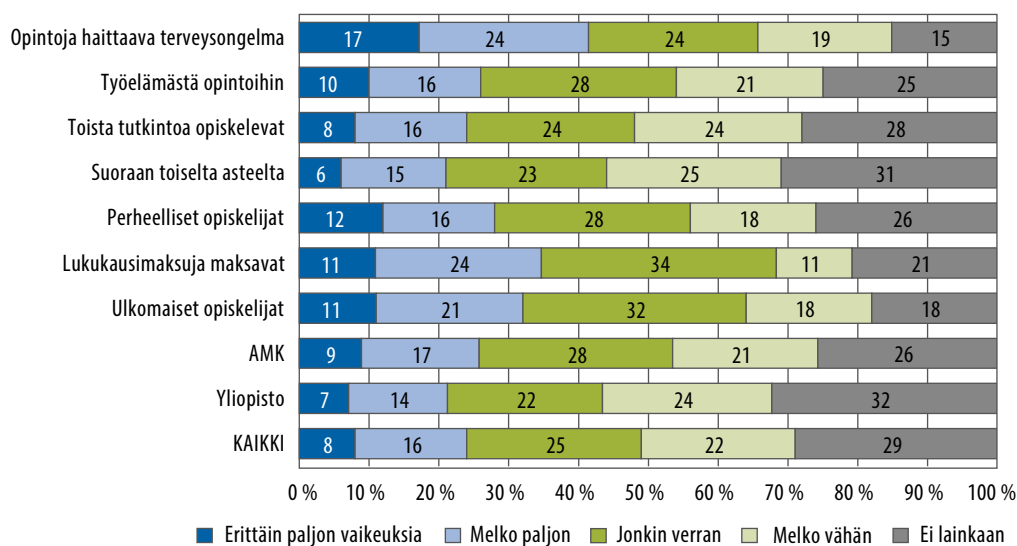
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat käyttivät oman ilmoituksensa mukaan noin 100 euroa kuukaudessa suomalaisia vähemmän elämiseen. Perheellisten opiskelijoiden menojen mediaani oli 1 418 euroa kuukaudessa, selittyen erityisesti muita suuremmilla asumis-, ruoka- ja liikkumiseen liittyvillä menoilla. Lastenhoitomenojen mediaani on puolestaan ilmoitettu kaikilta niiltä ilmoittaneilta, sillä käytännössä kaikissa muissa elämäntilanteissa opiskelevilla niiden mediaani on 0. Samaten velanhoitoon liittyvät menot kuvaavat vain niitä ilmoittaneita, eivätkä koko opiskelijaväestöä (jossa velanhoitomenojen mediaani on 0). Ammattikorkeakouluopiskelijat ilmoittivat joissain määrin isompia kuukausittaisia menoja kuin yliopisto-opiskelijat.

Taulukko 7.4. Korkeakouluopiskelijoiden menojen jakautuminen menokohteittain EUR (mediaani)

	Kaikki	Yliopisto	AMK	Ulkomaiset opiskelijat	Perheelliset opiskelijat	Suoraan toiselta asteelta	Toista tutkintoa opiskelevat	Työelämästä opintoihin	Osaopiskelukykyiset
Yhteensä	867	842	900	771	1 418	793	948	1 033	941
Asumiskustannukset	450	428	450	350	549	412	450	500	470
Ruoka	200	200	200	329	400	200	300	300	200
Liikenne	50	40	60	50	100	50	50	65	50
Viestintä	25	22	27	20	40	20	25	30	25
Terveyskulut	5	5	30	5	20	5	5	10	6
Velanomaksu	200	160	230	300	300	149	150	250	200
Lastenhoito	150	140	165	200	150	190	147	200	139
Harrastukset ja vapaa-aika	50	50	50	70	50	50	50	50	50

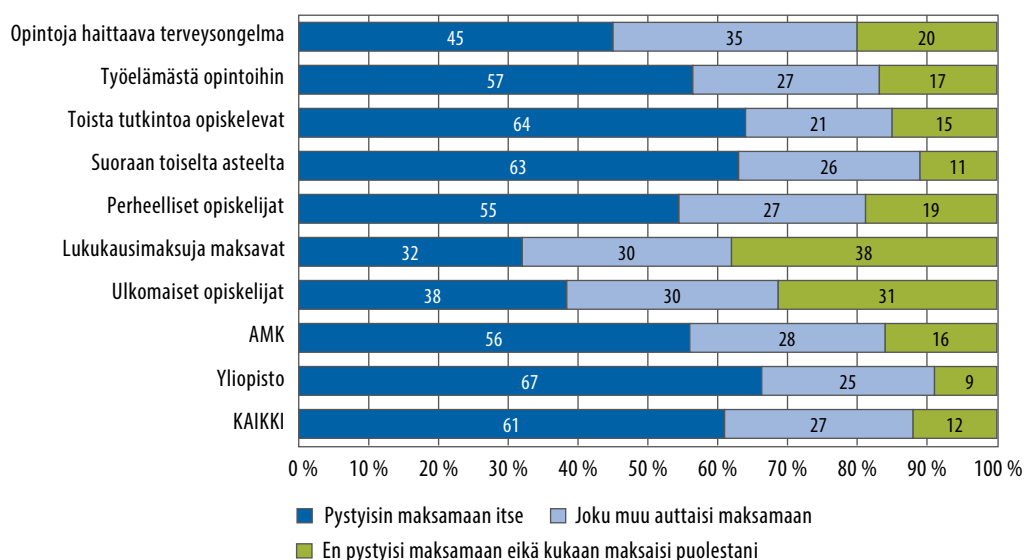
Opiskelijoiden subjektiivista toimentuloa kartoitettiin kahdella kysymyksellä, joista ensimmäisessä opiskelijoita pyydetään arvioimaan taloudellista tilannettaan kokonaisuutena, ja jälkimmäisessä puolestaan selviytymistä hypoteettisesta odottamattomasta 600 euron kertaluontoisesta kustannuksesta.

Kuviossa 7.3a on esitetty taloudellisen tilanteen kokemuksen jakauma eri elämäntilanteissa opiskelevilla. Ylivoimaisesti eniten taloudellisia ongelmia kokevat opintoja haittaavasta terveysongelmasta kärsivät opiskelijat, joista yli 40 prosenttia koki taloudellisten tilanteensa melko tai erittäin haastavaksi. Yliopisto-opiskelijat kokivat toimeentulonsa ammattikorkeakouluopiskelijoita useammin hyväksi sekä lisäksi suoraan toiselta asteelta opintojaan jatkaneet paremmin kuin muut.

Kuvio 7.3a Kuinka paljon opiskelija kokee taloudellisia vaikeuksia tällä hetkellä, eri elämäntilanteessa opiskelevat.

Selviytyminen kertaluontoisesta yllättävästä 600 euron menosta erottelee eri elämäntilanteissa opiskelevia hieman eri painotuksin (kuvio 7.3b). Erityisesti ulkomaisilla tutkinto-opiskelijoilla yllättävä meno tuottaisi noin kolmasosalle suuria vaikeuksia. Parhaiten yllättävästä menosta ilmoittavat selviytyvänsä toista tutkintoa suorittavat sekä toisaalta suoraan toiselta asteelta opintojaan jatkavat. Perheellisistä ja terveysongelmista kärsivistä vaikeuksia selvitä ilmeni noin joka viidennellä.

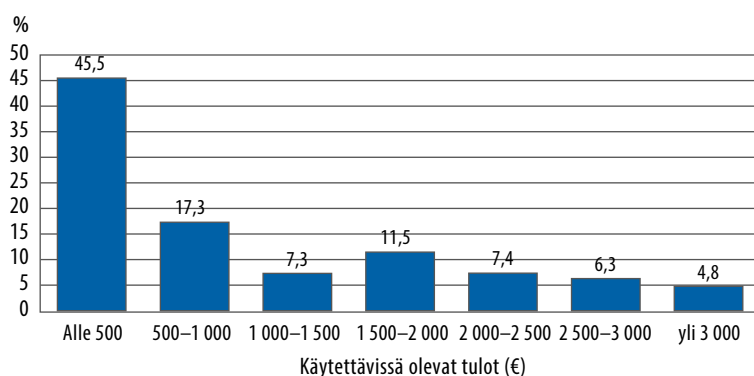

Kuvio 7.3b Opiskelijoiden selviytyminen odottamattomasta 600 euron kertaluontoisesta menosta.

7.4 Opiskelijoiden käytettävissä olevat tulot

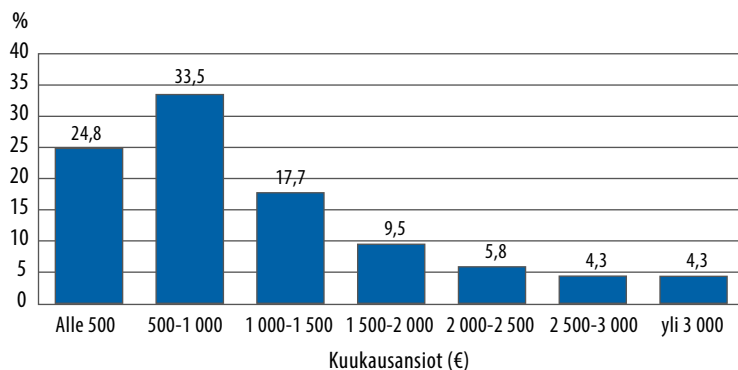
Eurostudent VII -tutkimuksessa opiskelijan tuloihin lasketaan mukaan myös epäsuorat taloudelliset avustukset, joita nämä saavat esimerkiksi vanhemmiltaan (ruoka, asuminen, auton käyttö). Myös puolison kanssa asuminen siten, että opiskelija vastaa yhteiseksi katsottavista asumismenoista alle puolet katsotaan tutkimuksen määrittelyissä tuloksi.

Kaikkien tuloja ilmoittaneiden opiskelijoiden keskimääräinen kuukausittainen toimeentulo (pois lukien säästöt) oli opiskelijoiden keskuudessa keskimäärin 1 127 euroa (mediaani 859 euroa). Hieman alle 60 prosenttia opiskelijoista ilmoittaa tulewansa toimeen alle 1 000 eurolla kuukaudessa ja vain 14 prosenttia yli 2 000 eurolla kuukaudessa (kuvio 7.4a). Pääomatuloja tai elatusapua ilmoitti saavansa noin 6 prosenttia opiskelijoista.

Kuvio 7.4a Opiskelijoiden käytettävissä oleva yhteenlaskettujen tulojen jakauma (opintoraha, laina, apurahat, vanhempien avustukset ja ansiotulo).

Luvussa 3 käsiteltiin opintojen aikaisen ansiotyön yleisyyttä sekä työn laatua suhteessa nykyiseen koulutusalaan. Noin 59 prosenttia AMK-opiskelijoista ja 55 prosenttia yliopisto-opiskelijoista käy lukukausien aikana töissä, ja kuviossa 7.4b on esitetty ansiotyössä käyvien palkkatulojen jakautuminen tuloluokkiin. Hieman alle puolet työssäkäyvistä opiskelijoista täydentää toimeentuloaan alle 500 euron kuukausittaisella palkkatulolla. Koko kevätlukukauden palkkatöissä käyvän ansio oli aineistossa keskimäärin 1 607 euroa (mediaani 1 500 euroa).

Kuvio 7.4b Työssäkäyvien opiskelijoiden kuukausiansioiden jakauma tuloluokkiin.

Opiskelijoiden toimeentulon yleisimpiä lähteitä on eroteltu tarkemmin taulukossa 7.5 opintotuen hyödyntämisen, työssäkäynnin sekä perheellisyyden mukaan. Taulukossa on esitetty kuinkin tulotyyppien keskiarvo riippumatta siitä, onko opiskelija ilmoittanut saavansa kyseisen tyyppistä tuloa. Tästä syystä keskimääräinen opintoraha on selvästi alle 252 euron kuukausittaisen summan, jonka opiskelija tyypillisimmin saa. Vastaavasti perheellisten opiskelijoiden opintorahassa on mukana huoltajakorotus, joka näkyy vain osalla perheellisten opiskelijoiden vastauksissa (huoltajakorotus on 100 euroa kuussa).

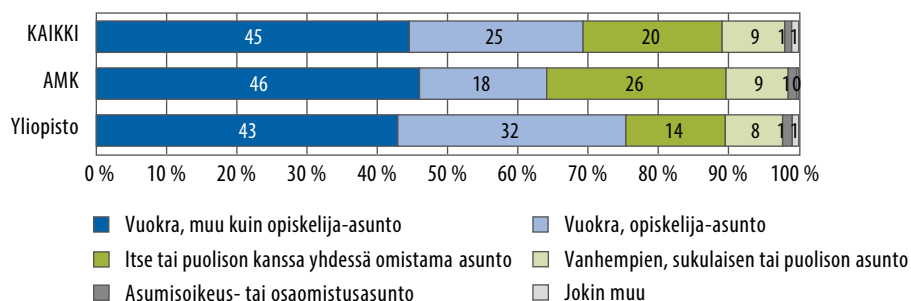
Opiskelijoiden vanhemmiltaan saama avustus on noin 37 euroa kuukaudessa, mutta 160 euroa niiden keskuudessa, jotka ilmoittavat säännöllistä tukea saavansa. Ansiotyöstä saatavat tulot ovat keskimäärin 1 240 euroa kuukaudessa niiden opiskelijoiden keskuudessa, jotka eivät saa opintotukea.

Taulukko 7.5. Opiskelijoiden keskimääräinen käytettävissä oleva tulo (€) eri lähteistä opintotuen saamisen, työssäkäynnin sekä perheellisyyden ja kansalaisuuden mukaan.

	Ansiotyö	Opintoraha	Vanhemmilta saatu tuki	Aikaisemmat säästöt
Opintotukea ei-saavat	1 242		42	112
Opintotukea saavat	320	234	34	140
Ei työssäyvät	0	235	51	125
Ei-perheelliset	579	230	43	143
Perheelliset opiskelijat	1 156	270	7	56
Ulkomaiset opiskelijat	626	239	121	119
Kaikki	688	234	37	129

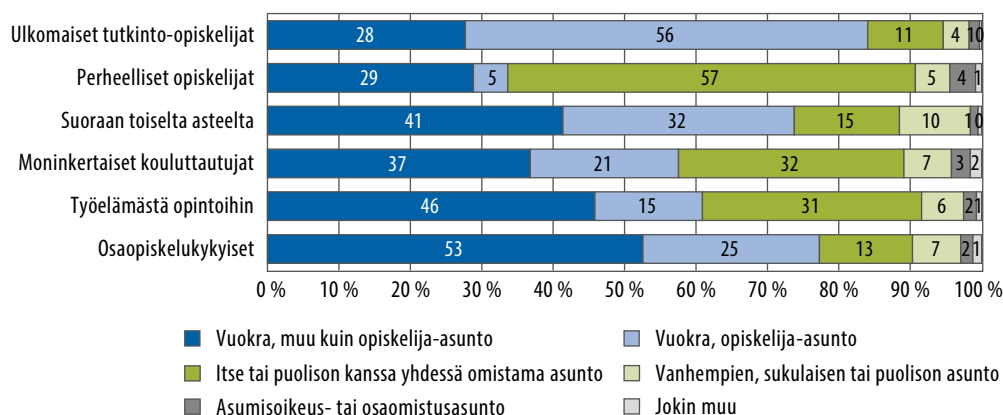
8 Opiskelijoiden asuminen

Opiskelijoista suurin osa (45 %) asuu vuokralla muualla kuin opiskelija-asunnossa eli vapaiden markkinoiden, kaupungin tms. vuokra-asunnossa (kuvio 8.1). Korkeakoulusektoreittäin tarkasteltuna ero vuokralla asumisen yleisyydessä on hyvin pieni. Sen sijaan opiskelija-asunnossa vuokralla olevien määrissä ero on suuri: AMK-opiskelijoista vajaa viidennes (18 %) asuu opiskelija-asunnossa, kun taas yo-opiskelijoissa määrä on melkein kaksinkertainen (32 %). Vastakkainen suhde on nähtävissä itse omistamassa (tai yhdessä puolison kanssa omistamassa) asunnossa asumisessa: yo-opiskelijoista 14 % ja AMK-opiskelijoista melkein kaksinkertainen määrä (26 %) kertoo asuvansa itse omistamassaan asunnossa.

Kuvio 8.1. Korkeakouluopiskelijoiden asumismuodot

Opiskelijoiden asuminen heijastelee pitkälle opiskelijan elämäntilannetta (kuvio 8.2): ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden keskuudessa on helpointa vuokrata opiskelija-asunto (56 %), kun taas perheellisistä opiskelijoista yli puolet (57 %) asuu omassa tai puolison kanssa yhdessä omistamassaan asunnossa. Muissa elämäntilanteissa yleisintä on asua vuokralla muualla kuin opiskelija-asunnossa, tosin joissakin elämäntilanteissa ero seuraavaksi yleisimpään asumismuotoon ei ole kovin suuri.

Kuvio 8.2. Korkeakouluopiskelijoiden asumismuodot elämäntilanteiden mukaan

Monet opiskelija-asuntolat sijaitsevat lähellä oppilaitosta, mikä näkyy matkustusaajassa: keskimääräinen (mediaani) matka-aika kotoa oppilaitokseen kestää 15 minuuttia (taulukko 8.1). Oman tai puolison kanssa yhdessä omistetun asunnon valintaan näyttää muita harvemmin vaikuttavan oppilaitoksen sijainti, sillä omassa tai yhdessä puolison kanssa omistetussa asunnossa asuvilla opiskelijoilla matka oppilaitokselle kestää pisimpään, keskimäärin 35 minuuttia. Keskimäärin korkeimmat asumiskulut, 500 € kuukaudessa, ovat vapaa-markkinoiden vuokra-asunnoissa sekä asumisoikeus- tai osaomistusasunnoissa. Yllättävää ei liene sekään, että edullisinta on asua vanhempien, sukulaisten tai puolison omistamassa asunnossa, jolloin asumiskulut ovat keskimäärin vain 100 € kuukaudessa.

Taulukko 8.1. Keskimääräinen (mediaani) matkustusaika (min) oppilaitokselle ja asumiskulut (€/kk), kaikki yhdessä ja asumismuodoittain

	Matkustusaika (min) oppilaitokselle suuntaansa	Asumiskulut €/kk
Kaikki	20	400
Vuokra, muu kuin opiskelija-asunto	20	500
Vuokra, opiskelija-asunto	15	334
Itse tai puolison kanssa yhdessä omistama asunto	35	400
Vanhempien, sukulaisten tai puolison asunto	30	100
Asumisoikeus- tai osaomistusasunto	30	500
Jokin muu	20	300

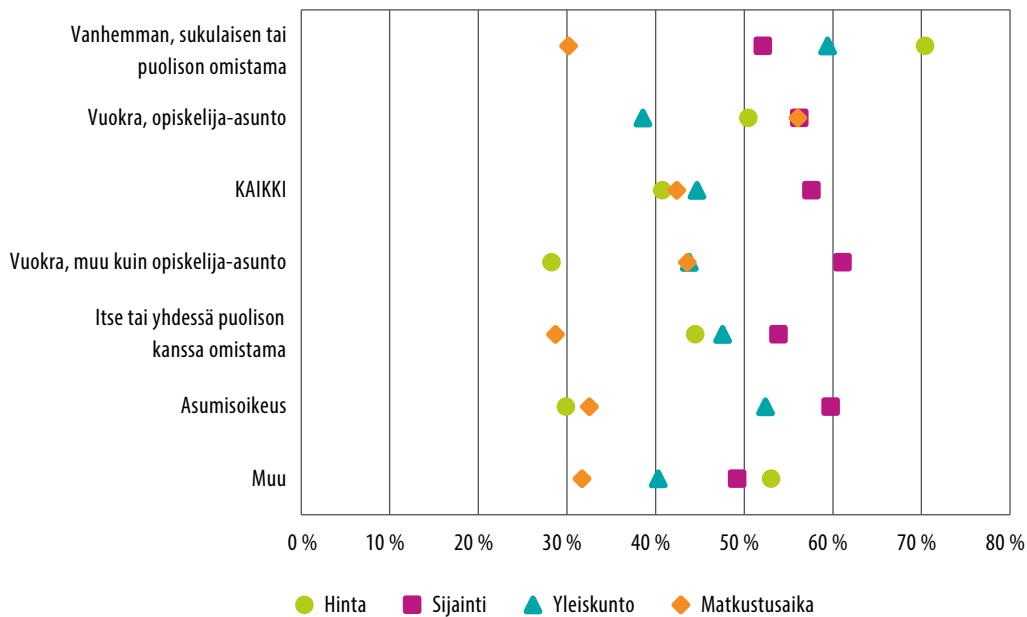
Kuviossa 8.3 on esitetty asumismuodoittain erittäin tyytyväisten osuudet nykyisen asuntonsa hintaan, sijaintiin, yleiskuntoon ja matkustusaikaan asunnolta korkeakoululle. Asumismuodot on järjestetty paremmuusjärjestykseen sen mukaan, miten kaiken kaikkiaan opiskelijat ovat olleet tyytyväisiä em. neljään osa-alueeseen. Parhaimmaksi koettiin

vanhemman, sukulaisen tai puolison omistama asunto ja vähiten erittäin tyytyväisiä oli muussa asuntomuodossa asuvissa.

Yllättävää ei liene, että vanhempien, sukulaisen tai puolison luona asuvissa oli eniten (70 %) erittäin tyytyväisiä asunnon hintaan, kun taas vähiten (28 %) heitä oli vapaan markkinoiden vuokra-asunnoissa. Kaiken kaikkiaan 41 % opiskelijoista on erittäin tyytyväisiä asuntonsa hintaan.

Asunnon sijaintiin erittäin tyytyväisten osuus vaihteli 49 ja 61 prosentin välillä, vähiten heitä oli jossain muussa asumismuodossa asuvissa, mikä selittynee sillä, että yleensä jokin muu tarkoittaa opiskelijaa, joka asuu opintojensa takia toiselle paikkakunnalla viikolla ja viettää viikonloput kotonaan.

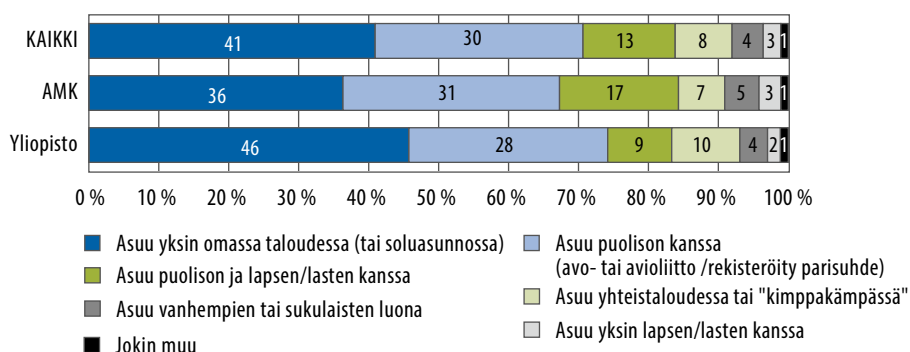
Eniten erittäin tyytyväisiä oli muualla kuin opiskelija-asunnossa vuokralla asuvissa, joka selittynee sillä, että vuokratessaan asunnon vapailta markkinoilta, voi opiskelija valita asunnon sijainnin mukaan. Yllättävää ei liene sekään, että erittäin tyytyväisiä asunnon yleiskuntoon oli vähiten (39 %) opiskelija-asunnoissa vuokralla asuvissa ja eniten (59 %) vanhempien, sukulaisen tai puolison omistamassa asunnossa asuvissa. Eniten erittäin tyytyväisiä matkustusaikaan korkeakoululle on vuokralla asuvissa: 56 % opiskelija-asunnoissa ja 44 % muualla kuin opiskelija-asunnoissa asuvista. Muissa asumismuodoissa osuus vaihteli 29 ja 33 prosentin välillä.

Kuvio 8.3. Erittäin tyytyväisten opiskelijoiden osuus asuntonsa hintaan, sijaintiin, yleiskuntoon ja matkustusaikaan korkeakoululle asumismuodoittain.

Korkeakouluopiskelijoiden asutokunnat vaihtelevat elämäntilanteiden mukaan (kuvio 8.4). Kaikista korkeakouluopiskelijoista noin kaksi viidestä (41 %) asuu yksin omassa taloudessa tai soluasunnossa. Edelliseen EUROSTUDENT-tutkimukseen verrattuna osuus on kasvanut 4 %-yksikköä. Tämä asutokunta eroaa eniten koulutussektoreittain: AMK-opiskelijoista reilu kolmannes (36 %) kun taas yliopisto-opiskelijoista melkein puolet (46 %) asuu yksin omassa taloudessa tai soluasunnossa. Opiskelijoista lähes joka kolmas asuu puolison kanssa yhdessä. Kaikista opiskelijoista 13 prosenttia (AMK-opiskelijoista 17 % ja yliopisto-opiskelijoista 9 %) asuu yhdessä puolison ja lapsen/lasten kanssa.

Kaikista opiskelijoista vajaa kymmenes (8 %) asuu ns. yhteistaloudessa tai "kimppakämpässä". Tulos heijastelee mitä todennäköisimmin opiskelijoiden siirtymistä yleisen asumisen piiriin suhteessa edelliseen vuoden 2016 tutkimukseen, sillä tuolloin yhteistaloudessa asuvien osuus oli kaksinkertainen (16 %). Vanhempien tai sukulaisten luona suomalaisista korkeakouluopiskelijoista asuu vain 4 %. Tässä suhteessa Suomi ja muut Pohjoismaat ovat erottuneet muista maista jo aiemmissakin EUROSTUDENT-tutkimuksissa¹⁶.

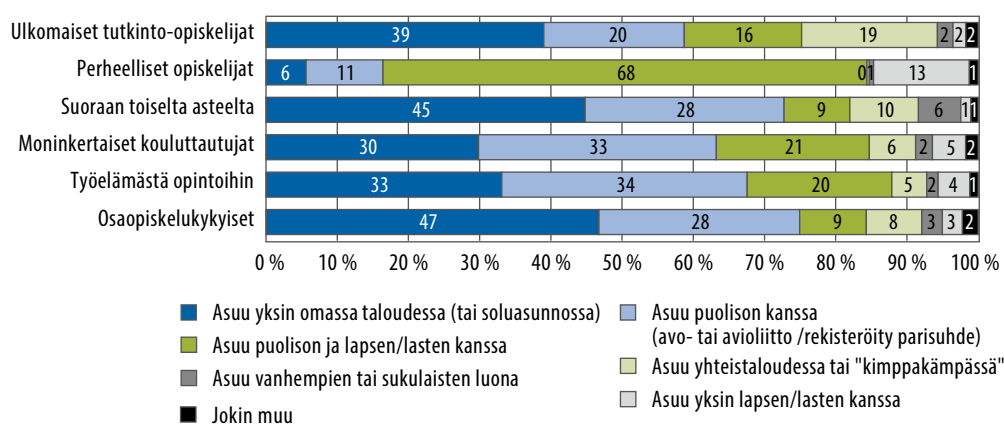

Kuvio 8.4. Korkeakouluopiskelijoiden asutokunnat

Elämäntilanne selittää hyvin osan opiskelijoiden asutokuntien jakaumasta (kuvio 8.5). Odotetusti valtaosa perheellisistä opiskelijoista (68 %) asuu puolison ja lapsen/lasten kanssa, toisaalta jopa 13 % asuu yksin lapsen/lasten kanssa. Niin ikään moninkertaisista kouluttajista ja työelämästä opintoihin siirtyneistä joka viides asuu puolison ja lapsen/lasten kanssa mikä selittyy mm. heidän korkeammalla iällään – heistä merkittävästi useammat ovat jo ennättäneet perustaa perheen. Ulkomaisissa opiskelijoissa on muihin elämäntilanteisiin verrattuna eniten (19 %) yhteistaloudessa tai ns. kimppakämpässä asuvia, kun

¹⁶ Hauschildt, K., Gwosć, C., Netz, N. & Mishra, S. (2015). Social and economic conditions of student life in Europe. Synopsis of indicators. Eurostudent V 2012–2015. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag.

taas eniten (47 %) yksin omassa taloudessa asuvia (tai soluasunnossa) asuvia on osaopiskelukykyisissä.

Kuvio 8.5. Korkeakouluopiskelijoiden asutokunnat elämäntilanteiden mukaan

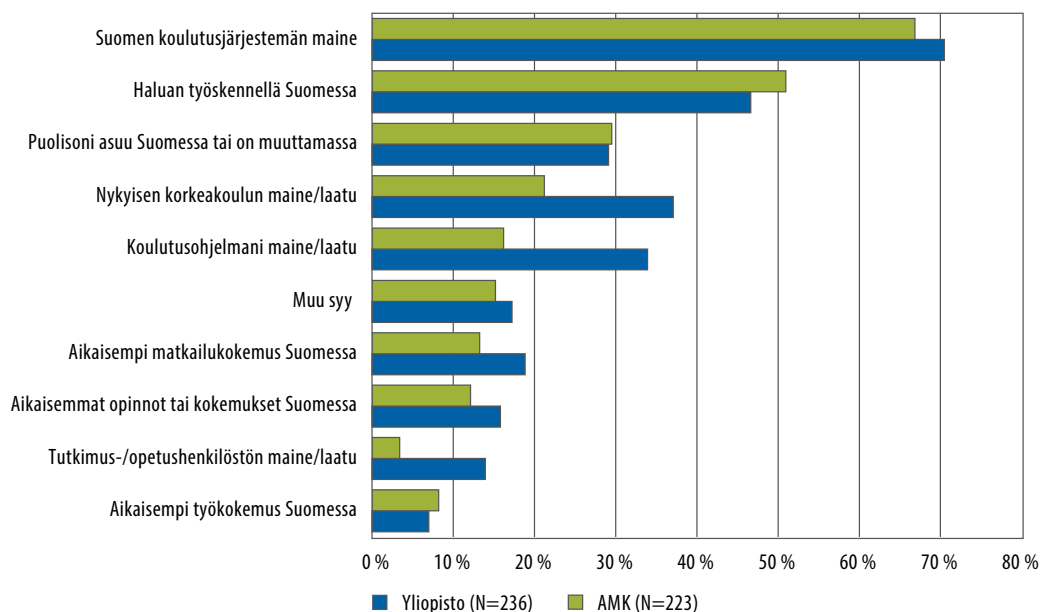
9 Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden odotukset valmistumisen jälkeen

Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat olivat yliedustettuna tutkimuksen otannassa sekä tällä että edellisillä tutkimuskierroksilla, jotta heidän kokemuksistaan saataisiin riittävän tarkkoja ja vertailukelpoisia estimaatteja.

Eurostudent - Opiskelijatutkimuksen sisällössä on aikaisempaa vahvemmallalla painoarvolla mukana valmistumisen jälkeiset aikomukset jäädä Suomeen töihin sekä tekijät, jotka voivat niitä selittää. Koulutuspoliittisessa päätöksenteossa kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymistä Suomeen opintojensa jälkeen on pidetty osaavan työvoiman saatavuuden varmistamisen kannalta keskeisenä tavoitteena, johon pyritään vaikuttamaan myönteisesti entistä vahvemmallalla poikkihallinnollisella yhteistyöllä.

Kansainvälisille tutkinto-opiskelijoille suunnatussa osassa kartoitettiin motiiveja hakeutua Suomeen opiskelemaan: Tulosten perusteella Suomen koulutusjärjestelmän hyvä maine pitää pintansa maailmalla. AMK-opiskelijoista 67 % ja yliopisto-opiskelijoista 70 % mainitsi koulutusjärjestelmän maineen tärkeäksi motiiviksi tulla opiskelemaan Suomeen (kuvio 9.1).

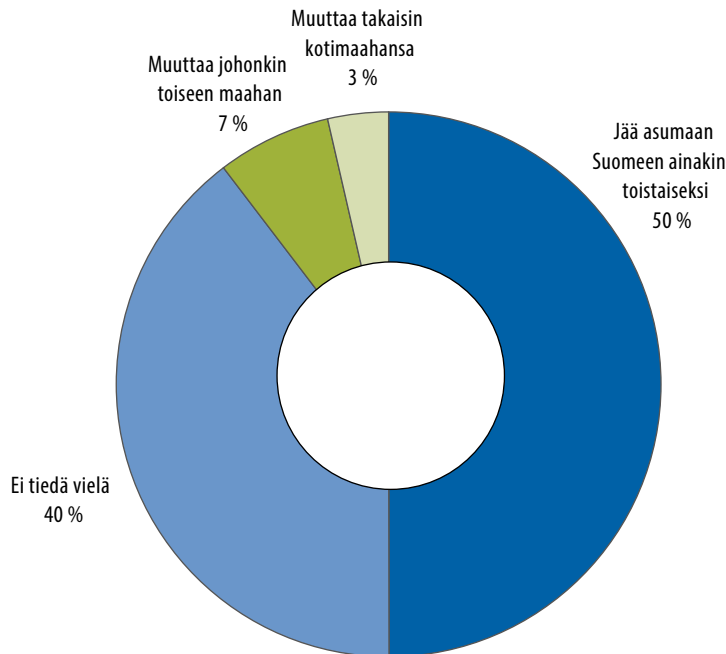
Toiseksi yleisin motiivi oli halu työskennellä Suomessa (51 % ja 47 %) ja kolmanneksi yleisin puolison asuminen tai muuttaminen Suomeen (30 % ja 29 %). Vähiten motivoivat tekijät olivat tutkimus-/opetushenkilöstön maine/laatu tai mahdollinen aikaisempi työkokemus Suomessa. Suurimmat erot koulutussektoreiden välillä oli nykyisen korkeakoulun maineessa/laadussa (AMK 21 % ja yo 37 %) ja koulutusohjelmani maineessa/laadussa (16 % ja 34 %). Ammattikorkeakouluissa opiskelevia ulkomaisia opiskelijoita työssäkäynti näyttäisi motivoineen Suomeen tuloa hieman yliopisto-opiskelijoita enemmän.

Kuvio 9.1. Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden motiivit hakeutua Suomeen opiskelemaan.

Suomi hurmaa monet ulkomaiset tutkinto-opiskelijat – joka toinen suunnittelee jäävänsä asumaan Suomeen valmistumisen jälkeen (kuviot 9.2a). Noin joka kymmenes (11 %) suunnittelee muuttavansa joko takaisin kotimaahansa tai johonkin toiseen maahan, ja toisaalta jopa neljä kymmenestä (40 %) ei vielä tiedä valmistumisen jälkeisistä suunnitelmistaan. Osaavan työvoiman varmistamisen kannalta tämä joukko, johon voidaan erilaisin toimenpitein tai kampanjoin pyrkiä vaikuttamaan, on todella suuri.

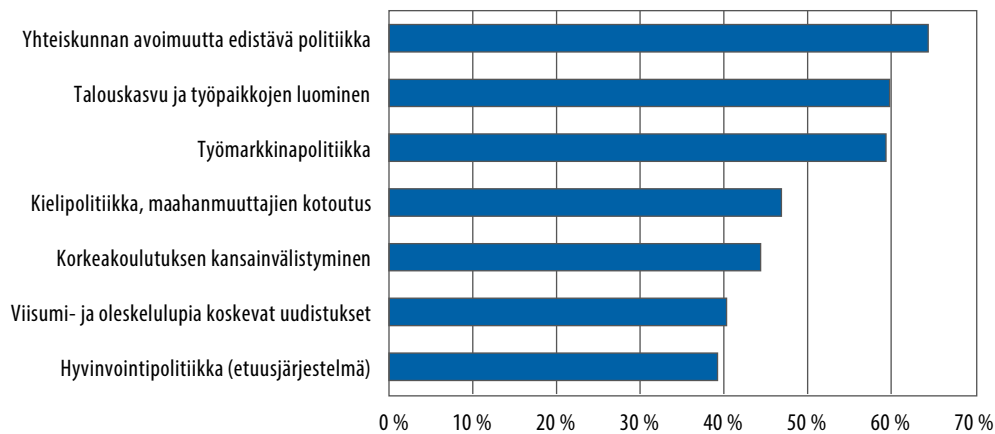
Valmistumisen jälkeisillä suunnitelmissa ei havaittu tuloksissa merkittäviä eroja koulutussektorien välillä, joskin yliopistoissa opiskelevissa ulkomaisissa tutkinto-opiskelijoissa on hieman enemmän niitä, jotka suunnittelevat muuttavansa valmistumisen jälkeen Suomesta pois: yliopistoissa opiskelevista noin 14 % ja AMK-opiskelijoista 7 % suunnitteli muuttoa pois.

Kuvio 9.2a Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden suunnitelmat valmistumisen jälkeen.

Tutkimuslomakkeella selvitettiin myös, mitä ulkomaiset opiskelijat ajattelevat erilaisten työmarkkina- ja korkeakoulupolitiikan toimenpiteiden tai uudistusten vaikuttavuudesta (vaikuttaisi/ei-vaikuttaisi) omiin suunnitelmiinsa valmistumisen jälkeen.

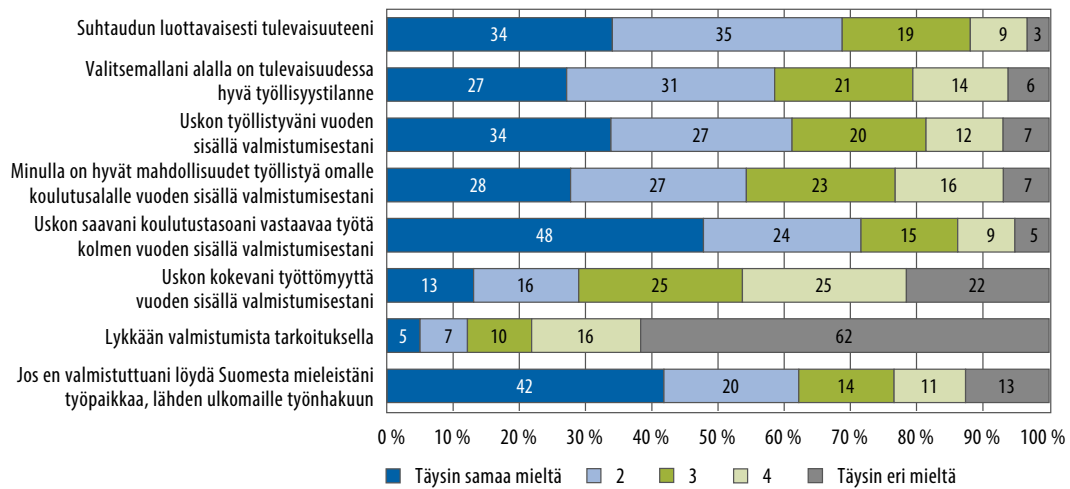
Tulosten perusteella eniten (64 % vastaajista) vaikutusta koettiin olevan yleisellä yhteiskunnan avoimuudella edistävällä politiikalla, toiseksi eniten (60 % vastaajista) talouskasvulla ja työpaikkojen luomisella ja kolmanneksi eniten (59 % vastaajista) työmarkkinapolitiikalla (esim. maahanmuuttajille räätälöidyt työllistymiskoulutukset) (kuvio 9.2b). Vähiten (39 % vastaajista) vaikutusta haluan jäädä Suomeen koettiin olevan hyvinvointipolitiikalla (etuusjärjestelmät, terveys- ja hyvinvointipalvelut). Suurin ero yliopisto- ja AMK-opiskelijoiden välillä oli talouskasvun ja työpaikkojen luomisen koetulla tärkeydellä: AMK-opiskelijoista vähän yli puolet (53 %) oli sitä mieltä, että talouskasvun edistämällä olisi vaikutusta, kun taas yliopisto-opiskelijoista valtaosa (69 %) kokee toimenpiteellä olevan vaikutusta.

Kuvio 9.2b Politiikkatoimet, joilla opiskelijat kokevat olevan vaikutusta ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden haluun jäädä Suomeen.

Lopuksi tarkastellaan vielä ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden yleisiä tulevaisuuden- ja työllistymisen näkymiä. Tarkasteltava jakauma ja kysymysmuotoilu on sama kuin luvun 3 kuviossa 3.9, mutta tarkasteluun on tässä otettu mukaan vain muun kuin Suomen kansalaisuuden omaavat opiskelijat.

Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat ovat melko luottavaisia tulevaisuuden työnäkymiin. Melkein joka seitsemäs (69 %) opiskelija suhtautuu täysin tai melko luottavaisesti tulevaisuuteen (kuvio 9.3). Opiskelijoista reilulla puolella (56 %) on mielestään hyvät mahdollisuudet työllistyä omalle koulutusalueelleen vuoden sisällä valmistumisesta, ja viimeistään kolmen vuoden sisällä uskoo työllistyvänsä 72 %. Vastaavasti vain vajaa kolmannes (29 %) uskoo kokevansa työttömyyttä vuoden sisällä valmistumisestaan. Valmistumistaan lykkää tarkoituksella 12 % opiskelijoista ja 10 % ei ole oikein mielipidettä ko. väittämään. Joka tapauksessa noin kuusi kymmenestä (62 %) opiskelijasta aikoo lähteä ulkomaille työnhakuun, jos ei löydä valmistuttuaan mielestään työpaikkaa Suomesta.

Kuvio 9.3. Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden tulevaisuudennäkymät.

Liite. EUROSTUDENT VII kyselylomake

1 Opiskelun taustatiedot

1.1 Opiskeletko aktiivisesti tällä lukukaudella Suomessa?

Valitse yksi vaihtoehto.

- ☐ Kyllä, suomalaisessa yliopistossa
- ☐ Kyllä, suomalaisessa ammattikorkeakoulussa
- ☐ Ei, opiskelen tilapäisesti ulkomaisessa korkeakoulussa Suomen ulkopuolella (esim. Erasmus-ohjelmassa)
- ☐ Ei, pidän tällä hetkellä taukoa opiskelusta (virallisesti tai epävirallisesti)
- ☐ Ei, olen keskeyttänyt opinnot
- ☐ En, olen jo valmistunut

jos 1.0=EI > loppu

Jos 1.3=1

1.4a Valitse seuraavista ammattikorkeakoulu, jossa opiskelet:

Jos opiskelet useammassa oppilaitoksessa, vastaa pääasiallisten opintojesi mukaan (viimeisin, joista olet tehnyt suorituksia).

Jos 1.3=2

1.4b Valitse seuraavista yliopisto, jossa opiskelet:

Jos opiskelet useammassa oppilaitoksessa, vastaa pääasiallisten opintojesi mukaan (viimeisin, joista olet tehnyt suorituksia).

1.5 Mitä tutkintoa suoritat parhaillaan?

Jos opiskelet useampaa samanaikaista korkeakoulututkintoa, vastaa pääasiallisten opintojesi mukaan kaikissa kyselylomakkeen kohdissa. Pääasialliset opinnot = Ne korkeakouluopinnot, joissa olet viimeksi tehnyt opintosuorituksia. Valitse yksi vaihtoehto.

- 1 Alempi korkeakoulututkinto yliopistossa (kandi)
- 2 Ylempi korkeakoulututkinto yliopistossa (maisteri, ml. lääketieteen lisensiaatti)
- 3 Ammattikorkeakoulututkinto, päivätoteutus
- 4 Ammattikorkeakoulututkinto, monimuotototeutus
- 5 Ammatillinen opettajankoulutus
- 6 Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- 7 Lisensiaatin/tohtorin tutkinto

Jos 1.5 =5 > loppu

1.7 Mitä alaa opiskelet?

- 1 Kasvatusalat (opetus ja varhaiskasvatus, musiikkipedagogi, tanssinopettaja AMK)
- 2 Humanistiset ja taidealat (myös kielet)
- 3 Yhteiskunnalliset alat (yhteiskuntatieteet, kansantaloustiede, kirjasto- ja informaatiotieteet AMK)
- 4 Kauppa-, hallinto- ja oikeustieteet (myös hallintotieteet)
- 5 Luonnontieteet (fysiikka, matematiikka, biologia, ympäristösuunnittelija (AMK))
- 6 Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)
- 7 Tekniikan alat (muut kuin tieto- ja viestintätekniikan sekä liikenne- ja kuljetusalan insinööriohjelmat)
- 8 Maa- ja metsätalousalat (myös eläinlääketiede)
- 9 Terveys- ja hyvinvointialat (myös lääketiede, farmasia, terveystieteiden monialaiset koulutusohjelmat)
- 10 Palvelualat (myös liikenne- ja kuljetusalan insinööriohjelmat, turvallisuusala, matkailu)

F11 Oletko aikeissa suorittaa nyt opiskelemaasi tutkinnon valmiiksi? Valitse vaihtoehdoista parhaiten tilanteeseesi sopiva:

- 1 Kyllä
- 2 En, sillä hankin opiskelupaikan suorittaakseni vain tietyn osan tutkinnosta
- 3 En, sillä opiskelu ei vastannut odotuksiani
- 4 En, sillä aion siirtyä opiskelemaan muualle
- 5 En, henkilökohtaisista tai muista syistä johtuen

Jos FI1 = 1

FI2 Arvioi, kuinka pitkän ajan olet aktiivisesti kaiken kaikkiaan opiskellut korkeakoulussa siinä vaiheessa, kun valmistut. Poislukien esim. äitiyslomat, työssäolojaksot, asevelvollisuus ym.

Opiskeluaikasi aloituksesta valmistumiseen noin _____ vuotta ja _____ kuukautta

Jos 1.5=2,4

1.8 Missä maassa suoritit loppuun alemman tutkinnon (esim. kandidaatintutkinnon), jonka pohjalta jatkat nyt ylempää korkeakoulututkintoa?

- 1 Suomessa
- 2 Muualla,
- 3 En ole suorittanut alempaa korkeakoulututkintoa

Jos 1.8=2

1.8b Valitse maa, jossa suoritit loppuun alemman tutkintosi:

[Pudotusvalikko]

Jos 1.3=2,4

1.9 Kuinka pian edellisen tutkinnon suorittamisen jälkeen aloit suorittaa tämänhetkistä ylempää korkeakoulututkintoa?

(Tarkoitetaan esim. kandidaatin tutkinnon ja maisterin tutkinnon välinen aika, AMK-tutkinnon ja ylemmän AMK-tutkinnon välinen aika)

- 1 Alle vuoden kuluessa
- 2 Vuoden - kahden kuluessa
- 3 Yli kaksi vuotta edellisen tutkinnon jälkeen

FI3 Paljonko uskot saavasi palkkaa bruttona (ennen verojen vähentämistä) vuoden kuluttua valmistumisestasi?

Arvio kuukausipalkasta _____ euroa kuukaudessa

FI4 Miten hyvin seuraavat väittämät vastaavat omaa mielipidettäsi?

Valitse kaikista kohdista sinulle sopivin vaihtoehto.

Täysin samaa mieltä - (Samaa mieltä-Ei samaa eikä eri mieltä-Eri mieltä) - Täysin eri mieltä

- a. Suhtaudun luottavaisesti tulevaisuuteeni
- b. Valitsemallani alalla on tulevaisuudessa hyvä työllisyystilanne
- c. Uskon työllistyväni vuoden sisällä valmistumisestani
- d. Minulla on hyvät mahdollisuudet työllistyä opiskelemalleni alalle vuoden sisällä valmistumisestani
- e. Uskon saavani koulutustasoaani vastaavaa työtä kolmen vuoden sisällä valmistumisestani
- f. Uskon kokevani työttömyyttä vuoden sisällä valmistumisestani
- g. Lykkään valmistumista tarkoituksella
- h. Jos en valmistuttuani löydä Suomesta mieleistäni työpaikkaa, lähden ulkomaille työnhakuun

2 Opiskelun taustatiedot – hakeutuminen

2.1 Onko sinulla toisen asteen tutkinto (ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto tai vastaava ulkomainen tutkinto)?

- 1 Kyllä, suoritin sen Suomessa
- 2 Kyllä, suoritin sen muualla kuin Suomessa
- 3 Ei ole

Jos 2.1=1,2

2.2 Suorittitko toiseen asteen tutkintosi nuorille suunnatussa oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa?

- 1 Kyllä, lukiossa
- 2 Kyllä, ammatillisessa koulutuksessa
- 3 (Kyllä, yhdistelmäutkintona)
- 4 Ei, suoritin sen muulla tavoin (esim. aikuislukio, aikuisille suunnatut ammatilliset opinnot, oppisopimus)

Jos 2.1=3

2.3 Missä olet viimeksi käynyt koulua:

- 1 Suomessa
- 2 Ulkomailla

Jos 2.1=1,2

2.4 Kuinka pian toisen asteen opintojesi lopettamisen jälkeen aloitit korkeakouluopinnot ensimmäistä kertaa?

Toisen asteen opinnot=lukio, ammatilliset opinnot

Mikäli olet opiskellut useammassa toisen asteen koulutusohjelmassa, laske aika ensimmäisen koulutusohjelman päättämisestä lähtien, (riippumatta siitä saiko tutkinnon valmiiksi).

Mikäli olet aloittanut useammat korkeakouluopinnot Suomessa tai ulkomailla, laske aika ensimmäisten korkeakouluopintojesi aloittamiseen.

- 1 vuoden kuluessa
- 2 1-2 vuoden kuluttua
- 3 yli kahden vuoden kuluttua

F15 Valitse viimeksi suorittamasi tutkinto tai oppimäärä:

- 1 Ylioppilastutkinto tai lukion oppimäärä
- 2 Ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto
- 3 Kaksoistutkinto (ammatillinen tutkinto ja ylioppilastutkinto samanaikaisesti suoritettuna)
- 4 Ammattikorkeakoulututkinto
- 5 Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- 6 Alempi korkeakoulututkinto yliopistosta
- 7 Ylempi korkeakoulututkinto yliopistosta
- 8 Lisensiaatin tai tohtorin tutkinto
- 9 Ulkomainen tutkinto
- 10 Muu tutkinto (esim. opistoasteen tutkinto)

2.5 Milloin pääsit ensimmäisen kerran sisään korkeakouluun?

Vuosi ja kuukausi

2.6 Milloin aloitit nykyisessä (pääasiallisessa) koulutusohjelmassasi?

Vuosi ja kuukausi

F16a Oletko osallistunut valmennuskurssille?

- 1 Kyllä
- 2 En

Jos F16A = 1

F16b Liittyikö valmennuskurssi nykyisen tutkinto-ohjelmasi sisäänpääsyyn?

- 1 Nykyiseen koulutusohjelmaani
- 2 Johonkin muuhun

F17 Missä määrin seuraavat asiat olivat sinulle tärkeitä, kun hait korkeakoulutukseen?

- a) Minulle on tärkeää, että koulutukseni on hyödyksi myös muiden hyvinvoinnin tukemisessa.
- b) Korkeakoulutus tarjoaa minulle mahdollisuuden kehittää itseäni.
- c) Vanhempani pettyvät minuun, jos en suorita korkeakoulututkintoa.
- d) Korkeakoulutus on minulle keino paremman aseman saavuttamiseksi yhteiskunnassa.
- e) En koe saavani korkeakoulutuksesta mitään erityistä, mutta se on muita vaihtoehtoja parempi.
- f) Haluan vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnallisten asioiden hoitamiseen
- g) Olen aina tiennyt haluavani opiskella valitsemaani alaa

2.7 Luettiinko aikaisempi työkokemuksesi hyväksesi, kun hait korkeakouluun ensimmäistä kertaa Suomessa?

Voit valita useamman vaihtoehdon

- 1 Minulla ei ollut aikaisempaa työkokemusta
- 2 Ei, aikaisempi työkokemukseni ei vaikuttanut hakuprosessiin
- 3 [Jos 2.1=3] Kyllä, sain työkokemuksella korvattua hakukelpoisuuteni puutteen (toisen asteen tutkinto suorittamatta)
- 4 Kyllä, työkokemukseni huomioitiin hakuvaiheessa (työkokemuspisteet, työkokemusvaatimus YAMK-opintoihin)
- 5 Aloitin korkeakouluopintoni muualla kuin Suomessa

2.8 Oletko saanut joitain osia tällä hetkellä opiskelemastasi tutkinnosta korvattua aikaisemmin hankitulla osaamisella tai työkokemuksella?

Ota huomioon mikä tahansa aikaisempi työkokemus, kurssit, itseopiskelu, vapaaehtoistyö tms, jonka perusteella sinun on tarvinnut tehdä vähemmän kuin koulutusohjelmassasi muuten. Tällaisia ovat esimerkiksi yksittäisten kurssien hyväksi lukeminen, ylimääräiset opintopisteet sekä tutkintoon kuuluvan harjoittelun tai opinnäytetyön osan korvaaminen.

- 1 Kyllä, työkokemuksella hankitulla osaamisella
- 2 Kyllä, koulutusjärjestelmän ulkopuolella hankitulla osaamisella (esim. työväenopiston kurssit, itseopiskelu, vapaaehtoistyö)
- 3 Kyllä, muilla aikaisemmilla opinnoilla
- 4 En

FI8 Mikä vaihtoehto parhaiten kuvaa aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen lopputulosta kannaltasi?

- 1 Sain hyväksiluettua/tunnustettua kaiken tai lähes kaiken hakemastani
- 2 Sain hyväksiluettua/tunnustettua noin kolme neljäsosaa hakemastani
- 3 Sain hyväksiluettua/tunnustettua puolet hakemastani
- 4 Sain hyväksiluettua/tunnustettua neljäsosan hakemastani tai vähemmän

2.9 Olitko ansiotyössä ennen kuin aloitit korkeakouluopinnot ensimmäistä kertaa?

Laske mukaan myös oppisopimus tai palkallinen harjoittelu.

Asepalvelusta tai siviilipalvelusta ei lasketa ansiotyöksi.

- 1 Kyllä, työskentelin säännöllisesti vähintään 20 tuntia viikossa vähintään yhden vuoden ajan.
- 2 Kyllä, työskentelin säännöllisesti alle 20 tuntia viikossa vähintään yhden vuoden ajan.
- 3 Kyllä, olin ansiotyössä alle vuoden.
- 4 En ollut ansiotyössä ennen korkeakouluopintojani.

Jos 2.9 = 1, 2, 3

2.10 Kuinka läheisesti opintoja edeltävä työsi liittyi nykyiseen koulutusohjelmaasi?

Ajattele työssäkäyntiäsi ajalta ennen ensimmäisten korkeakouluopintojesi alkua.

- 1 Hyvin läheisesti – 5 Ei lainkaan

FI9 Oletko käyttänyt mahdollisuutta opiskella joustavasti hyödyntämällä muiden suomalaisten korkeakoulujen opetustarjontaa (JOO-opinnot)?

- 1 Kyllä
2 En

Mitkä seuraavista tekijöistä vaikuttivat päätökseesi hyödyntää/ olla hyödyntämättä muiden suomalaisten korkeakoulujen opetustarjontaa?

<i>Jos kyllä</i>	<i>Jos ei</i>
Toisen korkeakoulun opetustarjonta on täydentänyt tutkintoani	Muiden korkeakoulujen tarjonta ei ole ollut tutkintoni kannalta hyödyllistä
Oman korkeakouluni opetustarjonta on ollut riittämätöntä	Oman korkeakouluni opetustarjonta on ollut riittävää
Koulutusohjelmassani kannustettiin sisällyttämään tutkintoon muiden korkeakoulujen opintoja	Tutkintooni ei ole mahdollista sisällyttää muissa korkeakouluissa suoritettuja opintoja
Minun oli helppo selvittää muiden korkeakoulujen opiskelumahdollisuuksia	Minun oli vaikea saada tietoa muiden korkeakoulujen opiskelumahdollisuuksista
Opiskelu toisen korkeakoulun opetuksessa oli helppo järjestää käytännössä	Opiskelu toisen korkeakoulun opetuksessa olisi ollut vaikea järjestää käytännössä
Oma elämäntilanteeni (perhe, asuminen, työssäkäynti) mahdollisti joustavan opiskelun toisessa korkeakoulussa	Oma elämäntilanteeni (työssäkäynti, asuminen, perhe) ei olisi mahdollistanut opiskelua toisessa korkeakoulussa

3 Opiskelun olosuhteet

3.1 Kun ajattelet meneillään olevaa kevätlukukautta, onko jokin seuraavista vaikeuttanut tämänhetkisen pääasiallisen tutkintosi opintojen etenemistä?

- 1 Kyllä, opintojen vaativuus tai niihin liittyvä työmäärä (vaikea koe, tutkielma, essee tai niiden määrä)
2 Kyllä, ongelmat opetusjärjestelyissä (kurssien huono aikataulutus, opetus- tai opiskelutilojen riittämättömyys, läsnäolopakko luennoilla)
3 Kyllä, ongelmat opintohallinnossa (kurssiarvosanojen viivästyminen, opintojen hyväksilukuun tai kurssi-ilmoittautumiseen liittyvät ongelmat)
4 Kyllä, johtuen muista opiskeluun liittyvistä syistä
5 Kyllä, toimeentulo-ongelma
6 Kyllä, työssäkäynti
7 Kyllä, lastenhoidon järjestäminen tai lapsen saaminen
8 Kyllä, terveydelliset syyt
9 Kyllä, puutteellinen opiskelumotivaatio
10 Kyllä, muu henkilökohtainen syy
11 Ei mikään

3.2 Arvioi seuraavia väitteitä koskien tämänhetkistä pääasiallista koulutusohjelmaasi:

Täysin samaa mieltä – joissain määrin samaa mieltä – ei samaa eikä eri mieltä – eri mieltä – Täysin eri mieltä

- a. Olen yleensä saanut rakentavaa palautetta suoriutumisestani opetushenkilöstöltä
b. Opetushenkilöstö on motivoinut minua tekemään parhaani
c. Opetushenkilöstö on ollut erittäin hyvä selittämään asioita

3.3 Mitä mieltä olet seuraavista nykyistä koulutusohjelmaasi kuvaavista väittämistä?

Täysin samaa mieltä – joissain määrin samaa mieltä – ei samaa eikä eri mieltä – eri mieltä – Täysin eri mieltä

- a. Tulen hyvin toimeen koulutusohjelmani opetushenkilöstön kanssa
b. Opetushenkilöstö on kiinnostunut kuulemaan opiskelijoiden mielipiteitä
c. Tunnen paljon opiskelutovereita, joiden kanssa voin vaihtaa ajatuksia koulutusalaani koskien
d. Minulla on paljon kontakteja kanssaopiskelijoihin

3.4 Kuinka monta tuntia viikossa käytät arviosi mukaan ohjattuun ja itsenäiseen opiskeluun tyypillisenä viikkona kuluvalle kevätlukukaudella?

Yritä muistella, kuinka monta tuntia käytät aikaa päivittäin opiskeluun viikonloppu mukaan lukien. Merkitse "0" kohtaan, jolloin et käytä tavallisesti aikaa kyseiseen toimintaan. Jos opetusta ei ole viikoittain (esim. kahdeksan tunnin seminaari, joka järjestetään kolmena päivänä/lukukausi), jaa aika kaikkien viikonpäivien kesken. Huom! Älä laske mukaan palkallista harjoittelua, sillä se luetaan ansiotyöksi!

MA TI KE TO PE LA SU

A Ohjattu opiskelu (luennot, oppitunnit, seminaarit, laboratoriotyöskentely, koulutusohjelmasi etäluennot)

B Itsenäinen opiskelu (valmistautuminen, lukeminen, kirjalliset tehtävät, palkaton harjoittelu tms.)

3.5 Ajattele opiskeluun ja ansiotyöhön käyttämäsi aikaa tällä kevätlukukaudella. Haluaisitko käyttää enemmän, saman verran vai vähemmän aikaa seuraaviin asioihin?

Jos et ole tällä hetkellä ansiotyössä: merkitse, haluaisitko käyttää yhtä paljon (=ei lainkaan) tai enemmän (jonkin verran) aikaa ansiotyöhön.

Haluaisin käyttää vähemmän aikaa – Haluan käyttää yhtä paljon aikaa kuin nyt – Haluaisin käyttää enemmän aikaa

- a. Aikaa ohjattuun opiskeluun
- b. Aikaa itsenäiseen opiskeluun
- c. Aikaa ansiotyöhön

3.6 Missä määrin olet samaa tai eri mieltä seuraavien opiskeluasi kuvaavien väittämien kanssa?

Täysin samaa mieltä – joissain määrin samaa mieltä – ei samaa eikä eri mieltä – eri mieltä – Täysin eri mieltä

- a. Minulle oli usein vaikea tietää, kuinka paljon minulta odotettiin nykyisessä koulutusohjelmassani.
- b. Suositteaisin nykyistä koulutusohjelmaani muille.
- c. Minusta tuntuu usein siltä, ettei korkeakoulu ole oikea paikka minulle.
- d. Minulle oli alusta asti selvää, että tulisin jonain päivänä opiskelemaan korkeakoulussa.
- e. Harkitsen vakavasti alan vaihtoa.
- f. Harkitsen vakavasti kokonaan keskeyttäväni korkeakouluopintoni.

3.7 Kuinka tyytyväinen olet opiskelijana saamaasi tukeen?

1 Täysin riittävä – 5 Ei ollenkaan riittävä TAI En tarvitse/halua tukea

- a. Opiskelun tukipalvelut (esim. tutorointi, akateeminen kirjoittaminen, valmentavat opinnot, mentorointi)
- b. Opiskelu- ja oppimistilojen tarjonta (esim. kirjasto, tietokoneluokat, työpisteet)
- c. Tuki opiskelun ja työssäkäynnin yhteensovittamiseen
- d. Tuki opiskelun ja perheen yhteensovittamiseen
- e. Tuki valmistautumisessa työelämään valmistumisen jälkeen

3.8 Verrattuna opiskelutovereihisi, kuinka arvioit suoriutuneesi opinnoistasi nykyisessä koulutusohjelmassasi?

Kaiken kaikkiaan olen suoriutunut...

- 1 Paljon paremmin
- 2 Joissain määrin paremmin
- 3 Yhtä hyvin
- 4 Joissain määrin heikommin
- 5 Paljon heikommin

3.9 Oman näkemyksesi mukaan, kuinka hyvin nykyinen koulutusohjelmasi valmistaa sinua työmarkkinoille?

1 erittäin hyvin – 5 erittäin heikosti en osaa sanoa

Työmarkkinoille Suomessa

Kansainvälisille työmarkkinoille

4 Opiskelijan arki

4.1 Missä asut lukukauden aikana (maanantaista perjantaihin)?

- 1 Asun yksin omassa taloudessani (tai soluasunnossa)
- 2 Asun yhteistaloudessa tai "kimppakämpässä"
- 3 Asun puolison kanssa (avo- tai avioliitossa /rekisteröidyssä parisuhteessa)
- 4 Asun yksin lapsen/lasten kanssa
- 5 Asun puolison ja lapsen/lasten kanssa
- 6 Asun vanhempieni tai sukulaisteni luona
- 7 Muuten, miten? _____

4.2 / FI10 Mikä on asumismuutosi?

- 1 Vuokralla opiskelija-asunnossa (opiskelija-asunto- tai muiden säätiöiden hallinnoima)
- 2 Opiskelija-asuntolassa
- 3 Vuokralla muuten kuin opiskelija-asunnossa (vapaiden markkinoiden, kaupungin tms. vuokra-asunto; yksin tai muiden kanssa)
- 4 Itse omistamassani (tai yhdessä puolison kanssa omistamassamme) asunnossa
- 5 Vanhempien, sukulaisten tai puolison omistamassa asunnossa
- 6 Asumisoikeus- tai osaomistusasunnossa
- 7 Muuten, miten? _____

4.3 Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin seikkoihin nykyisessä asunnossasi?

Erittäin tyytyväinen-Melko tyytyväinen-En tyytyväinen enkä tyytymätön-Melko tyytymätön-Erittäin tyytymätön

- 1 Hinta
- 2 Sijainti
- 3 Yleiskunto
- 4 Matkustusaika asunnolta korkeakoululle

4.4 Kuinka kauan matka asunnostasi oppilaitokseen kestää tyypillisenä päivänä kuluvalle kevätlukukaudella?

Kodilla tarkoitetaan asuinpaikkaasi lukukauden aikana (maanantaista perjantaihin)

Yhteen suuntaan keskimäärin _____ minuuttia

4.5 Käytkö ansiotyössä tämän kevätlukukauden aikana?

Myös palkallinen harjoittelu sekä yrittäjäyys lasketaan mukaan.

- 1 Kyllä, käyn töissä koko kevätlukukauden
- 2 Kyllä, käyn töissä silloin tällöin kevätlukukauden aikana
- 3 En käy töissä tämän kevätlukukauden aikana

Jos 4.5=1,2

4.6 Kuinka monta tuntia viikossa käytät keskimäärin ansiotyöhön tämän lukukauden aikana?

Ansiotyö _____ tuntia viikossa

Jos 4.5=1,2

4.7 Missä määrin seuraavat väittämät kuvaavat tilannettasi?

Vastaa koskien tätä kevätlukukautta.

Kuvaa erittäin hyvin – Ei kuvaa lainkaan (likert)

- a. Käyn töissä rahoittaakseni elämiseni
- b. Käyn töissä saadakseni työkokemusta
- c. Ilman ansiotyötä minulla ei olisi varaa opiskella
- d. Käyn töissä, koska minun on tuettava taloudellisesti muita (lapsia, puolisoa, vanhempia ym.)
- e. Käyn töissä, jotta minulla olisi varaa tehdä sellaisia hankintoja, joita en muuten tekisi

Jos 4.5=1,2

4.8 Miten läheisesti ansiotyösi liittyy koulutusohjelmasi sisältöön?

Vastaa koskien ansiotyötäsi tällä kevätlukukaudella.

Hyvin läheisesti

2

3

4

Ei lainkaan

Jos 4.5=1,2

4.9 Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tämänhetkistä tilannettasi?

1 Olen ensisijaisesti opiskelija ja teen töitä opiskeluni ohessa

2 Olen ensisijaisesti ansiotyössä ja opiskelen ansiotyöni ohessa

4.10 Oletko tehnyt ansiotyötä kesällä tai muina loma-aikoina viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana?

Myös palkallinen harjoittelu lasketaan mukaan.

1 Kyllä

2 En ole

Jos 4.5 = 1,2

4.11 Minkälaista taloudellista tukea saat säännönmukaisesti perheeltäsi ja/tai puolisoiltasi?

***Käteisenä tai tilisiirtona saamasi tuki** tarkoittaa mitä tahansa, jolla rahoitat opiskelua tai muita elinkustannuksiasi*

***Maksetuilla laskuilla** voidaan kattaa mitä tahansa seuraavista: vuokra, sähkölasku, lämmitys, lukukausimaksut, puhelinlaskut, tilausmaksut, julkinen liikenne tai muut vastaavat laskut*

***Muulla taloudellisella tuella** tarkoitetaan sellaista taloudellista tukea, jonka saat rahan asemasta tavarana tai hyödykkeinä (esimerkiksi ilmainen asuminen, ruoka, puhelin, auton käyttö tai muut hyödykkeet).*

Ole hyvä ja merkitse kaikki soveltuvat kohdat.

a. Säännöllistä rahallista tukea (tilisiirrot tai käteinen)

b. Säännöllistä laskujen maksamista puolestani (myös lukukausimaksut)

c. Muuta säännöllistä taloudellista tukea (esimerkiksi ruokaa, ilmainen asuminen, vaatteita, puhelin, auton käyttö)

Vanhemmiltani, sisaruksiltani tai muilta sukulaisilta

Puolisoltani

En saa tämän kaltaista tukea perheeltäni tai puolisoiltani

4.12 Maksaako joku muu säännöllisesti laskujasi tai saatko taloudellista tukea hyödykkeinä joltain muulta kuin perheeltäsi tai puolisoiltasi?

Ole hyvä ja merkitse kaikki soveltuvat kohdat.

a. Säännöllistä laskujen maksamista puolestani (myös lukukausimaksut)

b. Muuta säännöllistä taloudellista tukea hyödykkeinä (esimerkiksi ruokaa, ilmainen asuminen, vaatteita, puhelin, auton käyttö)

Työnantajani

Joku muu henkilö tai yhteisö (El Kela, sosiaalitoimi)

Ei

4.13 Saatko opintotukea, apurahaa tai muuta julkista tukea opintoihisi tällä kevätlukukaudella?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

1 Kyllä, opintotukea

2 Kyllä, opintotuen huoltajakorotusta

3 Kyllä, yleistä asumistukea

- 4 Kyllä, opintolainaa
- 5 Kyllä, tuki korkeakoululta (apuraha, harjoittelutuki, stipendi)
- 6 Kyllä, muu suomalainen apuraha tai stipendi
- 7 Kyllä, ulkomainen apuraha, stipendi tai opintolaina
- 8 En

4.14 Rahoitatko opiskelu- tai elinkustannuksiasi tällä kevätlukukaudella (osittain) säästöillä (esimerkiksi ansiotyöstä saaduilla)?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- 1 Kyllä, ansiotyöstä saamillani säästöillä (esimerkiksi kesätyöt)
- 2 Kyllä, muilla säästöillä
- 3 En

4.15 Onko sinulla kevätlukukauden aikana vielä muita tulonlähteitä?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- 1 Kyllä, **julkisista** lähteistä (esimerkiksi lapsilisä, eläke, työmarkkina- tai toimeentulotuki)
- 2 Kyllä, ei-takaisinperittävää tuloa **yksityisistä** lähteistä (esim. pääomatulot, vuokratulo, lahjat, omaisuuden myynti)
- 3 Kyllä, takaisinperittävää tuloa **yksityisistä** lähteistä (esim. pankkilaina tai yksityishenkilöltä saatu laina)
- 4 Ei

FI11 Oletko joutunut rajoittamaan opintotukivuokausien käyttöä (esimerkiksi palauttanut tai perunut tukea) nykyisten opintojesi aikana?

Voit valita useita vaihtoehtoja.

- 1 En ole rajoittanut
- 2 Kyllä, opintotuen tulojen rajojen vuoksi
- 3 Kyllä, opintosuoritusvaatimusten vuoksi (5 op/kk ja 20op/lukuvuosi)
- 4 Kyllä, jotta tukiaika riittäisi tutkinnon suorittamiseen
- 5 Kyllä, muista syistä

FI12 Aiotko ottaa tai oletko ottanut opintolainaa nykyisten korkeakouluopintojesi aikana?

- 1 Kyllä
- 2 En
- 3 En tiedä vielä

Jos FI12=1

FI13 Arvioi paljonko aiot kaikkiaan ottaa opintolainaa nykyisten korkeakouluopintojesi aikana?

Laske mukaan jo mahdollinen nostamasi laina ja se, jonka olet aikeissa vielä ottaa

Lainamäärä yhteensä _____ EUR

Jos FI12=1

FI14 Oletko nostonut opintolainaa tämän lukuvuoden aikana?

- Kyllä Suomesta
- Kyllä ulkomailta
- En

Jos FI14=1,2

FI15 Mitkä seuraavista syistä ovat vaikuttaneet siihen, että olet nostonut opintolainaa:

Voit valita useita

- 1 Opintolainan matala korkotas
- 2 Opintolainan kohtuulliset takaisinmaksuehdot
- 3 Opintolainan markkinointi
- 4 Opintolainavähennys tai opintolainahyvitys
- 5 Oman alan kohtuulliset työllisyysnäkymät
- 6 Toimeentulon kannalta välttämättömien juoksevien menojen rahoittaminen
- 7 Yllättävien menojen rahoittaminen
- 8 Opintorahan ja asumistuen riittämättömyys
- 9 Omien työtulojen vähäisyys
- 10 Perheen taloudellisen tuen vähäisyys

Jos FI1=4

FI15 Mainitsit, että opintolainavähennys vaikutti siihen, että nostit opintolainaa.

Mikä seuraavista vaikutti opintolainasi nostamiseen?

- 1 Mahdollisuus saada opintolainahyvitys (koskee 1.8.2014 tai sen jälkeen opintonsa ensimmäisen kerran aloittaneita)
- 2 Mahdollisuus saada opintolainavähennys (koskee 1.8.2005 lähtien, mutta ENNEN 1.8.2014 korkeakouluopintonsa ensimmäisen kerran aloittaneita)
- 3 Minulla ei ole oikeutta opintolainavähennykseen tai opintolainahyvitykseen, (esim. koska olen aloittanut opintoni ENNEN 1.8.2005)

4.16 Kuinka paljon rahaa sinulla on keskimäärin käytettävissä kuukaudessa seuraavista lähteistä tällä kevätlukukaudella?

"Käytettävissäsi oleva" tarkoittaa mistä tahansa saamaasi rahaa, joka on tarkoitettu kuukausimenoihisi. Muiden maksamia laskuja ei lasketa mukaan, koska tämä raha ei ole suoraan käytettävissäsi.

Ole hyvä ja pyri arvioimaan kuukaudessa käytettävissä oleva tulo keskimäärin, vaikka et saisikaan kyseistä tuloa joka kuukausi.

- 1 Vanhemmilta tai sukulaisilta saatu tuki käteisenä tai tilisiirtoina
- 2 Puolisolta saatu tuki käteisenä tai tilisiirtoina
- 3 Opintotuki (sisältäen mahdollisen huoltajakorotuksen)
- 4 Asumistuki
- 5 Apuraha tai stipendi (esimerkiksi säätiöltä)
- 6 Opintolaina
- 7 Muualta kuin Suomesta saatava opintotuki, apuraha tai stipendi
- 8 Ansiotyö kevätlukukauden aikana
- 9 Säästöt aikaisemmasta työssäkäynnistä, joilla rahoitan elämistä ja opiskelua kuukausittain
- 10 Muut säästöt, joilla rahoitan elämistä ja opiskelua kuukausittain
- 11 Muut julkiset sosiaali- ja elänytulot (esim. lapsilisä, toimeentulotuki)
- 12 Muu ei-takaisinperittävä tulo yksityisistä lähteistä (elatusapu, pääomatulo, perinnöt, lahjat)
- 13 Muu takaisinperittävä tulo yksityisistä lähteistä (lainat yksityisiltä)

Yhteensä (ohjelma laskee automaattisesti)

4.17 Paljonko sinulla kuluu keskimäärin rahaa seuraaviin tällä kevätlukukaudella?

Jos 4.11.1.2=1 tai 4.11.2.2=1 tai 4.12.1.1=1 tai 4.12.2.1=1 tai 4.11.1.3=1 tai 4.11.2.3=1 tai 0.1.2=1 tai 4.12.2.2=1 Vastasiit yllä, että joku maksaa säännöllisesti puolestasi laskuja ja/tai että saat säännöllisesti luontoisetuja: Ole hyvä ja arvioi näiden määrä toiseen sarakkeeseen (muiden maksamien laskujen ja luontoisetujen arvon summa).

Jos 4.11.1.3=1 tai 4.1.1=1

Ole hyvä ja arvioi niiden kustannusten määrä, joita vanhempasi maksavat ylimääräistä sinusta, esimerkiksi ruuasta. Jos vanhempasi maksaisivat samasta asunnosta ilman, että asuisit heidän kanssaan, heidän maksamansa vuokra tai vastike eivät kasva (jolloin vastataan 0), mutta muut asumiskustannukset (esimerkiksi sähkölasku) voivat kasvaa

Jos 4.11.2.3=1 ja 4.1.2=1

Ole hyvä ja arvioi ensimmäiseen sarakkeeseen vain itse maksamasi summa ja toiseen sarakkeeseen se, mitä puoliso maksaa oman osuutensa lisäksi. Jos esimerkiksi jaatte pariskuntana asumiskustannuksenne tasan, kirjoita itse maksamasi osuus ensimmäiseen ja 0 toiseen sarakkeeseen. Jos taas puoliso maksaa kaikki asumiskustannuksenne, merkitse ensimmäiseen sarakkeeseen 0 ja toiseen hänen sinun puolestasi maksama osuus.

Jos sinulla on taloudellisia huollettavia (esimerkiksi lapset, puoliso, vanhemmat), laske heidät mukaan maksamiisi kustannuksiin (jos maksat oman ja lapsesi ruokamenot, merkitse nämä yhteensä). Lukukaudella tarkoitetaan vuoden ensimmäisiä kuutta kuukautta. Merkitse 0 sellaisiin kustannuksiin, joita sinulla ei ollut. Lukukausi =6 kuukautta.

a. Opiskelukustannukset kevätlukukaudella (=6 kuukautta)

	Maksan itse	Muut maksavat puolestani
Lukukausimaksu		
Ylioppilas- tai opiskelijakunnan jäsenyys sekä muut opiskelijajärjestöjen jäsenmaksut		

b. Säännölliset kuukausittaiset (1kk) kustannukset kevätlukukaudella

	Maksan itse	Muut maksavat puolestani
Asumiskustannukset (minulle kuuluva osa) pitäen sisällään vuokran, lyhennyksen, vastikkeet, sähkö ja vesilaskun		
Ruoka		
Liikenne		
Viestintä (puhelin, nettiliittymä)		
Terveystenhoito (sairausvakuutus, asiakasmaksut)		
Lastenhoito		
Velan lyhennykset (pl. asuntolaina)		
Vapaa-aika (harrastukset)		
Muut säännölliset elinkustannukset (vaatteet, hygieniat, tupakka, lemmikit, vakuutukset pl. sairausvakuutus)		
Muut opiskeluun liittyvät menot (kirjat, valmennuskurssit, kopiomaksut, muiden kurssien maksut)		
Yhteensä (ohjelma laskee automaattisesti)		

4.18 Miten paljon sinulla on taloudellisia vaikeuksia tällä hetkellä?

- 1 Erittäin paljon vaikeuksia
- 2 Melko paljon vaikeuksia
- 3 Jonkin verran vaikeuksia
- 4 Melko vähän vaikeuksia
- 5 Ei lainkaan vaikeuksia

4.19 Mikäli kohdallesi osuisi ennakoimaton 600 euron kustannus, pystyisitkö selviytymään siitä itse?

- 1 Kyllä, pystyisin maksamaan itse
- 2 Kyllä, joku auttaisi minua maksamaan puolestani (vanhemmat, puoliso, sukulaiset)
- 3 En pystyisi maksamaan itse eikä kukaan maksaisi puolestani

4.20 Oletko tehnyt harjoittelujaksosa (vähintään viikon mittaista) sen jälkeen, kun aloitit korkeakouluopintosi Suomessa?

Harjoittelujaksolla tarkoitetaan käytännön kokemuksen hankkimista työelämästä.

- 1 Kyllä, yhden tai useamman harjoittelun Suomessa
- 2 Kyllä, yhden tai useamman harjoittelun muualla
- 3 En

4.21 Oliko viimeisin harjoittelujaksosi Suomessa

- 1 tutkintooni kuuluva pakollinen osa
- 2 vapaaehtoinen (ei pakollinen osa tutkinto-ohjelmaani)

4.22 Oliko viimeisin harjoittelujaksosi Suomessa palkallinen vai palkaton?

- 1 Palkallinen
- 2 Palkaton

4.23 Oliko viimeisin harjoittelujaksosi ulkomailla

- 1 tutkintooni kuuluva pakollinen osa
- 2 vapaaehtoinen (ei pakollinen osa tutkinto-ohjelmaani)

4.22 Oliko viimeisin harjoittelujaksosi Suomessa palkallinen vai palkaton?

- 1 Palkallinen
- 2 Palkaton

Seuraavat kysymykset koskevat viimeisintä harjoittelujaksoasi ulkomailla.

4.25 Missä maassa teit ulkomaisen harjoittelujaksosi ja kuinka pitkä se oli?

Maa [*Pudotusvalikko*]

Harjoittelujakson pituus kuukausissa _____

Jos 4.20=2

4.26 Minkä ohjelman kautta ulkomaanjaksosi järjestyi?

- 1 Erasmus (+)
- 2 Muu EU-ohjelma
- 3 Muu ohjelma (tähän esimerkkejä suomalaisista)
- 4 Itsenäisesti, muun kuin vaihto-ohjelman kautta

4.27 Mitä tutkintoa olit suorittamassa Suomessa, kun olit ulkomaanjaksolla?

Jos olet opiskellut ulkomailla useammin kuin kerran, anna tiedot viimeisimmästä ulkomaanopiskelustasi. Voit valita useita.

- 1 Alempi korkeakoulututkinto yliopistossa
- 2 Ylempi korkeakoulututkinto yliopistossa
- 3 Ammattikorkeakoulututkinto
- 4 Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- 5 Lisensiaatin/tohtorin tutkinto

4.28 Saitko harjoittelujaksostasi opintopisteitä?

- 1 Kyllä
- 2 En
- 3 En tiedä (vielä)

5 Opiskelijaliikkuvuus

5.1 Oletko osana opintojasi osallistunut johonkin seuraavista sen jälkeen, kun aloitit korkeakouluopintosi Suomessa?

Jos 4.2 =2

Oletko ulkomailla suoritetun harjoittelun lisäksi osallistunut osana opintojasi johonkin seuraavista sen jälkeen, kun aloitit korkeakouluopintosi Suomessa?

- 1 Opiskelijavaihtojakso ulkomailla
- 2 Muu opintoihin liittyvä jakso ulkomailla, vähintään 3 kuukautta
- 3 Muu opintoihin liittyvä jakso ulkomailla, alle 3 kuukautta
- 4 Ei opintoihin liittyviä jaksota ulkomailla

Jos 5.1 ≠ 1

5.2 Ajatellen opintojaksoja ulkomailla yleisesti: Mikä seuraavista kuvaa parhaiten omia aikomuksiasi?

- 1 Olen jo tehnyt järjestelyjä ulkomaan jaksota varten
- 2 En ole vielä tehnyt järjestelyjä, mutta olen aikeissa lähteä
- 3 En ole aikeissa lähteä ulkomaille opintoihini liittyen

Seuraavat kysymykset koskevat opiskelujaksoasi ulkomailla. Jos olet tehnyt useamman ulkomaan jakson, ajattele niistä viimeisintä.

Jos 5.1=1

5.3 Missä maassa olit ulkomaan jaksolla viimeksi ja miten pitkään?

Kesto kuukausina
Maan nimi (nykyinen)

5.4 Minkä ohjelman kautta ulkomaanjaksosi järjestyi?

- 1 Erasmus (+)
- 2 Muu EU-ohjelma
- 3 Muu ohjelma (esim Nordplus, KILROY)
- 4 Itsenäisesti, muun kuin vaihto-ohjelman kautta

5.5. Mitä tutkintoa olit suorittamassa Suomessa, kun olit ulkomaanjaksolla?

Jos olet opiskellut ulkomailla useammin kuin kerran, anna tiedot viimeisimmästä ulkomaanopiskelustasi.

- 1 Alempi korkeakoulututkinto yliopistossa
- 2 Ylempi korkeakoulututkinto yliopistossa
- 3 Ammattikorkeakoulututkinto
- 4 Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- 5 Lisensiaatin/tohtorin tutkinto

Jos 5.1=1

5.6 Hyväksyttiinkö ulkomailla suorittamasi opintosuoritukset ja arvosanat osaksi tutkintoasi Suomessa?

- 1 Kyllä, kaikki opintopisteet hyväksyttiin
- 2 Kyllä, vain osa hyväksyttiin
- 3 Ei, opintopisteitä ei hyväksytty
- 4 En suorittanut opintopisteitä ulkomailla
- 5 En tiedä (vielä)
- 6 En ollut aikonutkaan saada hyväksiluettavia opintopisteitä

Jos 5.1=1

5.7 Mitä seuraavista rahoitusmuodoista käytit ulkomaanjaksoasi varten?

Mikä näistä oli pääasiallinen rahoitusmuoto?

Huomioi kaikki ulkomaanopiskelun kustannukset (kuten matkakulut kohdemaahan ja oppilaitoksen lukukausi- ja ilmoittautumismaksut).

Merkitse kaikki käyttämäsi rahoituslähteet (yksi tai useampi) ja merkitse lisäksi näistä pääasiallisin (yksi vaihtoehto).

- 1 Vanhempien/sukulaisten/puolison tuki
- 2 Tulot aiemmasta ansiotyöstä tai omat säästöt
- 3 Palkkatulot ulkomailla opintojen ohella tehdystä työstä
- 4 Kohdemaan opintotuki/laina
- 5 Lähtömaan opintotuki/laina
- 6 Lähtömaan stipendi/laina ulkomaan opintoja varten
- 7 EU-apuraha tai laina
- 8 Muu

5.8 Missä määrin seuraavat seikat vaikeuttavat mielestäsi opiskeluja ulkomailla?

Jos olet ollut ulkomaanjaksolla, vastaa kokemustesi pohjalta.

Jos et ole (vielä) opiskellut ulkomailla, kuvaile missä määrin seuraavat tekijät estävät sinua tällä hetkellä lähtemästä.

Vaikeuttaa erittäin paljon-melko paljon-jonkin verran-vähän-ei lainkaan

- a. Riittämätön vieraan kielen taito
- b. Oman korkeakoulun antama puutteellinen tieto
- c. Erossa olo puolisoista tai lapsistani
- d. Erossa olo ystävistäni tai vanhemmistani
- e. Ylimääräiset taloudelliset kustannukset
- f. Työpaikan menettäminen
- g. Motivaation puute
- h. Vähäinen hyöty opinnoille kotimaassa
- i. Vaikeudet sisällyttää ulkomaan opinnot suomalaisten opintojeni vaatimuksiini.
- j. Vaikeudet ulkomaisten opintosuoritusten hyväksymisessä
- k. Kohdemaan maahantulosaädöksiin liittyvät ongelmat (viisumi, oleskelulupa)
- l. Rajoitukset liikkuvuusohjelmiin pääsyssä (lähtö- tai kohdekorkeakoulu)
- m. Terveystila

5b Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden suunnitelmat

MK1 Mitkä seuraavista tekijöistä kuvaavat motiivejasi tulla opiskelemaan Suomeen? (valitse kaikki, jotka kuvaavat tilannettasi)

- a. Suomen koulutusjärjestelmän hyvä maine
- b. Nykyisen korkeakouluni hyvä maine tai laatu
- c. Nykyisen koulutusohjelmani maine tai laatu
- d. Nykyisen koulutusohjelmani professorien, opetus- tai tutkimushenkilöstön maine
- e. Halu työskennellä Suomessa valmistumisen jälkeen
- f. Henkilökohtaiset suhteet – Puolisoni tai kumppanini asuu tai on muuttamassa Suomeen
- g. Aikaisemmat opinnot tai opiskelijavaihtokokemukset Suomessa
- h. Aikaisempi matkustuskokemus Suomessa
- i. Aikaisempi työkokemus Suomessa
- j. Muu syy

MK2 Olitko aikeissa jäädä Suomeen jo siinä vaiheessa, kun saavuit tänne opiskelemaan?

- a. Kyllä
- b. En
- c. En ollut varma

MK3 Valmistumisesi jälkeen oletko nyt aikeissa...

- a. Palata takaisin kotimaahasi
- b. Muuttaa jonnekin muualle kuin kotimaahasi
- c. Jäädä asumaan toistaiseksi Suomeen
- d. En tiedä vielä tai en ole päättänyt

MK6 Vaikuttiko jokin seuraavista tekijöistä siihen, että muutit mieltäsi ja päätit jäädä valmistumisesi jälkeen Suomeen? Valitse tilannettasi parhaiten kuvaava väite

- a. Työllistymismahdollisuudet alallani Suomessa
- b. Nykyinen työpaikkani Suomessa
- c. Suomalainen elämäntyyli
- d. Nautin suomalaisesta kulttuurista ja tapahtumista
- e. Suomalainen yhteiskunta sopii minulle
- f. Henkilökohtaiset suhteet – Perhe tai läheiseni asuvat Suomessa
- i. Muu

MK7 Ajateltaessa Suomen hallituksen mahdollisuuksia vaikuttaa haluusi jäädä ja työskennellä Suomessa; Olisiko seuraavilla politiikkatoimilla mielestäsi vaikutusta siihen, että kaltaistesi opiskelijat haluaisivat jäädä Suomeen?

- a. Viisumi- ja oleskelulupia koskevat politiikkatoimet
- b. Talouskasvua ja työpaikkojen luomista kannustava politiikka
- c. Työmarkkinapolitiikka: Esimerkiksi maahanmuuttajille räätälöidyt työllistymiskoulutukset
- d. Kielipolitiikka
- e. Hyvinvointipolitiikka (etuusjärjestelmät, terveys- ja hyvinvointipalvelut)
- f. Korkeakoulutuksen kansainvälistymistä edistävä politiikka
- g. Yhteiskunnan avoimuutta edistävä politiikka

6 Taustatiedot

6.1 Minä vuonna olet syntynyt?

Ole hyvä ja merkitse syntymäpäiväsi kuukausi ja vuosi

Kuukausi _____ Vuosi _____

6.2 Sukupuolesi

- 1 Nainen
- 2 Mies
- 3 Muu
- 4 En voi tai halua vastata (tai: En halua luokitella itseäni yllä oleviin luokkiin)

6.4 Missä maassa sinä ja vanhempasi/huoltajasi olette syntyneet?

Huomaa, että kysymyksellä tarkoitetaan tämänhetkisiä valtionrajoja.

Sinä

Äitisi/huoltajasi

Isäsi/huoltajasi

[Pudotusvalikko]

En osaa sanoa

6.5 Onko sinulla ja vanhemmillasi/huoltajillasi Suomen kansalaisuus?

Kyllä – Ei – En tiedä

Sinä

Äitisi/huoltajasi

Isäsi/huoltajasi

6.7 Kuinka monessa kielessä (mukaan lukien äidinkiäsi) arvioit kirjalliset ja suulliset taitosi (erittäin) hyviksi?

- 1 Yhdessä kielessä
- 2 Kahdessa kielessä
- 3 Kolmessa kielessä
- 4 Neljässä kielessä
- 5 Useammassa kuin neljässä kielessä

6.8 Onko sinulla lapsia?

- 1 Kyllä, montako?
- 2 Ei

Jos 6.8=1

6.9 Minkä ikäinen on nuorin lapsesi?

Jos lapsesi on alle 1-vuotias, merkitse 0

6.10 Onko sinulla fyysistä vammaa, vaivaa, toimintarajoitetta tai pitkäaikaisia terveysongelmia? Pitkäaikainen terveysongelma tarkoittaa terveysongelmaa, joka on kestänyt tai joka todennäköisesti kestää vähintään 6 kuukautta.

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

- 1 Krooniset sairaudet
- 2 Mielen terveysongelmat
- 3 Liikuntarajoite
- 4 Aistivamma (näkö tai kuulo)
- 5 Oppimisvaikeus (ADHD, lukihäiriö)
- 6 Muu pitkäaikainen terveysongelma, toimintarajoite tai vaiva
- 7 Ei mitään näistä

Jos 6.10≠7

Seuraavat kysymykset koskevat opiskelijoita, joilla on jokin opintojen etenemiseen vaikuttava terveyden ja/tai toimintakyvyn rajoite tai muu pitkäaikainen sairaus.

Pitäksemme vastattavan tekstin lyhyenä, käytämme sanaa "haitta" kuvaamaan kaikki terveydellisiä ja toimintakyvyn rajoitteita. Toivomme, että ymmärrät ratkaisumme, vaikka käyttäisitkin tilanteesi kuvaamiseen itse toisenlaista termiä.

6.11. Onko haittasi sellainen, jonka muut huomaavat helposti?

- 1 Kyllä, muut ihmiset huomaavat haittani heti minun tavatessaan, että minulla on terveydellinen haitta
- 2 Kyllä, muut ihmiset huomaavat ennemmin tai myöhemmin, että minulla on terveydellinen haitta
- 3 Ei, terveyshaittani ei ole suoraan huomattavissa

Jos 6.10≠7

6.12 Missä määrin mainitut haitat :

Rajoittavat merkittävästi – Rajoittavat, mutta ei merkittävästi – Eivät rajoita lainkaan

- a. rajoittavat sinua tekemästä asioita joita ihmiset yleensä tekevät
- b. rajoittavat opintojasi

Jos 6.10≠7

6.13 Jos ajattelet sitä, millä tavoin vamma, vaiva, toimintarajoite tai muu pitkäaikainen terveysongelma rajoittaa opiskeluasi:

Arvioi missä määrin yhteiskunta ja oppilaitoksesi auttavat sinua selviytymään näistä rajoitteista?

- 1 Täysin riittävästi
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5 Ei lainkaan riittävästi
- En tarvitse tai halua tukea

7 Lopuksi vielä muutama kysymys perhetaustastasi.

Kysymykset koskevat äitiäsi ja isääsi, tai niitä henkilöitä, jotka ovat olleet sinulle vanhempina, esimerkiksi huoltajat, isovanhemmat, isä- tai äitipuoli, kasvattivanhemmat jne.

7.1 Mikä on korkein koulutustaso, jonka isäsi ja äitisi tai huoltajasi ovat suorittaneet?

Äiti/huoltaja / Isä/huoltaja

Peruskoulu tai kansakoulu

Lukio

Ammatillinen tutkinto

Opistotutkinto

Alempi korkeakoulututkinto yliopistossa

Ylempi korkeakoulututkinto yliopistossa

AMK- tutkinto

Ylempi AMK- tutkinto

Lisensiaatin tai tohtorin tutkinto

En tiedä/ Ei koske minua

7.2 Kuinka hyvin toimeentulevia vanhempasi mielestäsi taloudellisesti ovat verrattuna muihin perheisiin?

Jos vanhempasi tai huoltajasi eivät ole enää elossa, arvioi heidän viimeisin taloudellinen tilanteensa.

Jos vanhempasi tai huoltajasi ovat eronneet, ole hyvä ja arvioi, kuinka hyvä heidän taloudellinen tilanteensa on keskimäärin.

1 Erittäin hyvin toimeentulevia

2 Melko hyvin toimeentulevia

3 Keskitasoisesti toimeen tulevia

4 Melko huonosti toimeentulevia

5 Erittäin huonosti toimeentulevia

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

ISBN: 978-952-263-907-3 (PDF)

ISSN: 1799-0351 (PDF)